

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
AİLE BÜTÜNLÜĞÜNÜ OLUMSUZ ETKİLEYEN
OLAYLARI ARAŞTIRMA KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

10'uncu Toplantı
25 Şubat 2016 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Fatma Beylü Dikeçligil'in, günümüzde aile kavramı, ailenin birey ve toplum üzerindeki etkileri hakkında sunumu

2.- Prof. Dr. Aliye Mavili Aktaş'ın, kadın ve erkeğin aile içindeki rolleri, iletişim yolları ve bu konuda yapılan klinik çalışmaları hakkında sunumu

3.- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü İshak Çiftçi'nin, aile içindeki yaşlı ve engelli bireylerin bakım hizmetleri ve karşılaşılan sorunlar hakkında sunumu

4.- Tohum Otizm Vakfı Temsilcisi Aylin Sezgin'in, otizmli çocuk ailelerinin yaşadığı sorunlar hakkında sunumu

5.- SİME-SEN Engelliler Komisyonu Başkanı Ayşe Sarı'nın, aile içindeki engelli bireylerin bakım hizmetleri, aile bütünlüğünü sürdürmede karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

6.- SERÇEV Yönetim Kurulu Başkanı E. Snem Ersoy'un, beyin felçli çocuk ailelerinin yaşadığı sorunlar hakkında sunumu

7.- İşitme Engelliler ve Aileleri Derneği Genel Sekreteri Sevim Sevgi Yüksel'in, işitme engelliler ve ailelerinin yaşadığı sorunlar hakkında sunumu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 3

25 Şubat 2016 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.14

BAŞKAN: Ayşe KEŞİR (Düzce)

BAŞKAN VEKİLİ: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

SÖZCÜ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

KÂTİP: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

BAŞKAN – Değerli misafirlerimiz, çok kıymetli uzmanlarımız, değerli basın mensupları; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Yeni bir toplantımıza hoş geldiniz.

Bu aralar çok sık görüşüyoruz ama tabii, araştırma komisyonlarının süresi sınırlı, onun için sık sık toplanıyoruz. Yoğunluğun farkındayım, onun için tekrar her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Bugünkü gündemimizde 2 ayrı üniversiteden çok kıymetli 2 hocamızı dinleyeceğiz. Her 2'sinin de geçmiş dönemlerde Komisyon konumuzla ilgili önemli araştırmaları var, sahadan çok kıymetli bilgilerinin olduğunu bildiğimiz hocalarımızı bugün misafir edeceğiz. Sayın Profesör Doktor Beylülü Dikeçligil ile Sayın Profesör Doktor Aliye Mavili Aktaş; onlarla başlayacağız birazdan.

Akabinde de -ilk toplantıdan itibaren söylediğim bir şey var- aileyi konuşurken kadın ve erkek ilişkileri üzerinden sadece konuşamayız aileyi, ailenin içindeki tüm bireylerin hakları, hukuku, yaşam standartlarının ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, bunların önünde ne engel varsa bunları konuşmamız gerekiyor çünkü her bir bireyin yaşamında eksilenler o aile bütünlüğünü bozan faktörler olarak sonra karşımıza çıkıyor. Bunlardan en önemli alanlardan biri de engelli bireyler aile içinde. Bugün Aile Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürümüz de aramızda ekibiyle birlikte ve sivil toplum kuruluşları aramızdalar. Onlardan da hem sahadaki çalışmalarını, uygulamalarını ve eksikleri, çözüm önerilerini dinleyeceğiz.

Benim için bu alan çok daha kıymetli. Ben 1989'da ilk mesleğe başladığımda engellilerle ilgili Türkiye'nin ilk yayın organında başlamıştım. 1989'da henüz Türkiye engelli haklarını ve engelli uygulamalarını konuşmazken biz kendi çapımızda o anlamda bir üretim yapmaya çalışmıştık, onun için benim için çok kıymetli de bir alan bu. Ailedeki herhangi bir bireyin engelli olması ya da ebeveynlerden birinin engelli olması ya da ikisinin engelli olması o aile bütünlüğü açısından önemli bir çalışma alanını oluşturuyor, onun için bugünkü konu başlıklarımızdan biri de bu.

Ben sözü çok fazla uzatmayacağım. İlk sözü Sayın Beylülü Dikeçligil Hocamıza vermek istiyorum.

Hocam, mikrofonunuza basarsanız açacağım.

II.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Fatma Beylülü Dikeçligil'in, günümüzde aile kavramı, ailenin birey ve toplum üzerindeki etkileri hakkında sunumu

PROF. DR. FATMA BEYLÜLÜ DİKEÇLİGİL – Teşekkür ederim Ayşe Hanım.

Herkeseye hayırlı sabahlar diliyorum. Umarım verimli bir çalışma yaparız.

Şimdi, önce aileyle ilgili bildiğimiz kavramların üzerinde biraz durmak istiyorum çünkü sosyal bilimlerde kullanılanla kamuya mal olmuş, daha popülariye olmuş şekli biraz farklı olabiliyor kavramların.

Genelde aileyi biz çekirdek ve geniş aile ya da ataerkil aile diye ayırırız. Çekirdek aile dediğimiz zaman, bu, literatürde, sosyal bilimlerde de modern aile, sanayileşmeyle ortaya çıkan anne, baba, evlenmemiş çocuklar; bunlar ayrı bir çatı altında oturuyorlar, ekonomik bakımdan bağımsızlar, geniş ailede ise daha birbirlerine yakın, hani evli ikinci kuşak, hatta bazen üçüncü kuşak aynı çatı altında oturabiliyor geniş ailelerde. Burada çekirdek aile meselesinde önemli olan Batı'da sanayileşme ve modernleşmeyle birlikte kaçınılmaz olarak görülüyor ve burada ekonomi bakımından bağımsız, kararlarında bağımsız bir aile, aynı zamanda yalıtılmış bir aile, hatta ona "atomize çekirdek aile" deniyor. Yani yakın çekirdek ailelerde akraba ilişkilerinin olmadığı atomize bir aile ya da o ilişkilerinin minimuma indiği diyelim. Genellikle Batı Avrupa'da bu tür aile tipi daha yaygın, modernleşmeyle de hakikaten çoğaldı ama Amerika için mesela bunun metropollerde böyle olduğu söylenirken diğer yerlerde, özellikle orta sınıfta da -hani bütün Amerika'da- daha çok yakın akraba ilişkilerinin yoğun olduğu aile tipinden söz ediliyor. Yani hepimizin aklında "çekirdek aile" deyince anne, baba, evlenmemiş çocuklar, bağımsız, her şeyden bağımsız; aslında öyle bir aile tipi Türkiye'de de hemen hemen yok.

Hepimiz, evet, kendi ailemizden bir olgu dünyamıza bakalım, nasıl yaşayıp ettiğimize. Bir yere tatile çıkacak olsak mesela annemize, babamıza, kızımıza, neyse -bir üst veya alt kuşağa- münasip bir şekilde mutlaka haber veririz ne yapacağımızı, ne edeceğimizi. Bizde ise çekirdek aileler, yakın ama daha çok ebeveyn ve birinci ve ikinci kuşak çekirdek aileler -hatta buna torun aileleri de katılıyor- âdetâ görünmeyen bir çatı altında yaşarlar. Buna biz literatürde "çekirdek aile ağı" diyoruz yani hepimiz bir çekirdek aile ağı içinde yaşıyoruz. Bize vaaz edilen, söylenen -atomize- bütün akrabalık ilişkilerinden yalıtılmış bir çekirdek aile ağı Türkiye'de olsa olsa çok az yerlerde, belki istatistiksel olarak istatistik yüzdelerine girmeyecek kadar bile azdır ama bu eksik aile dediğimiz, anne, babanın olmadığı yani bir şekilde dul olmuş, ölüm veya boşanmayla ayrılmış, ebeveynlerin çocuklarıyla, hatta büyükannelerin torunlarıyla oturduğu eksik aile veyahut da ona "tamamlanmamış aile" de deniyor. O tür aileler de var, şimdi size rakamlarını da söyleyeceğim, giderek de sayıları artıyor ama o aileler de gene çekirdek aile ağı içinde.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 4

Yani biz bu yanılığa neden düşüyoruz? Çünkü insan ve toplum hakkında her bilgi siyasi görüşlere, ideolojilere –yani insan ve toplumla ilgili olduğu için- malzeme, konu olur, bu kaçınılmaz bir şey. Dolayısıyla, çekirdek aile meselesinde sanki böyle hani yalıtılmış, modern bir çekirdek aile varmış gibi daha modernist olanlar bunu ileriye sürüyor, daha muhafazakâr olanlar da geniş aile özlendinde Türkiye’de yani akademinin dışındakini söylüyorum. Hâlbuki her ikisi de aslında aynı hataya düşüyorlar çünkü ne öyle bir atomize çekirdek aile var ne de yani o tür bir geniş aile, gittikçe azalıyor ve yeniden geriye bir dönüş imkânı aslında yok çünkü dünya şartları hepimizin dışında değişiyor yani bu bir gerçek. Ama biz bu çekirdek aile ağına geçici geniş aile niteliğini gösteriyoruz aslında. Herkes ayrı çatılar altında oturuyor, ekonomik bakımdan bağımsızsınız ama bazen yoğunlukla şimdi insanların ekonomik refahı arttıkça belki maddi yardımlar, aralarında yardımlaşmalar o çekirdek aile ağına eskieye göre azalmış olabilir, bazı kesimlerde fazladır ama hizmet alışverişi çok fazla. Anneanne, babaanne torun büyütüyor, torun için ta öbür tarafa taşıyor, dolayısıyla her türlü yardımlaşmalar arada çok fazla. Dolayısıyla, aslında bu tür çekirdek aile dediğiniz zaman Türkiye’deki aile yapısına çekirdek aile ağı olarak bakmamız gerekir, hatta bazen genç kuşaklar bundan sıkılıyor ama onlar da 35-40’ a gelince onlar da o ağın en iyi üyeleri olmaya başlıyorlar. Bu, Türkiye’nin aslında toplumsal ve kültürel yapısının bir gereği. Bence de -yani şahsi yorumumu sorarsanız- çok da iyi bir şey çünkü insanların hem bir anlamda bağımsız davranma hem de insanın doğasında olan bağlılık, bir yere ait olma duygusunu da karşılayan bir yapı.

O zaman aslında biz çekirdek aile meselelerine bakarken sadece böyle anne, baba, evlenmemiş çocuklar şeklinde değil ama bir çekirdek aile ağı içinde düşünmemiz gerekiyor. O yüzden mesela istatistiklerde çekirdek ailenin giderek artmış olması... Bunu ben rakamlar olarak söyleyeyim: Mesela 1968’de yüzde 59,6 iken bir 2011 araştırmasında yüzde 70’e çıkıyor Türkiye’deki çekirdek ailelerin artışı. Ama buna böyle katı bir şekilde bakarsanız yani ben başka bakış açılarını şimdi karşılaştırıyorum, “Eyvah, aile çekirdek aile oluyor.”, hayır, aksine yine o bağlar devam ediyor. O kadar enteresan ki bu çekirdek aile arasındaki ilişkiler sosyal sınıflara da bakmıyor. Magazin falan okuyorsunuz, işte, sosyete, en bilmem ne aile, kızı New York’ta doğum yapacak diye oraya gidiyor, kardeşi oraya gidiyor, orada bilmen kaç ay yanında kalacak. Yani bu kadar sosyal sınıfları da tabakaları da aşan bir yakın aile ilişkileri içindeyiz. O zaman sorunlarda bunu da hesaba katmak gerekiyor. Bu çekirdek aile, yakın çekirdek aile ağına –tabii, akrabalık ilişkileri de diyebiliriz ama- daha çok yakın akrabalık ilişkileri var.

Şimdi, burada bir noktaya da ben dikkati çekmek istiyorum. Yani aslında insan ve toplum hakkında o kadar çok böyle yargılar var dolaşımında ve içi boş yargılar var ki maalesef, mesela bunlardan bir tanesi de kadınla ilgili olarak ailede hep erkeğin daha baskın olduğu, onun sözünün geçtiği, kadının ezildiği ama istatistiklere ve şeylere baktığınızda Doğu hariç diğer taraflarda çekirdek aile ağına yönelim tarafı anne, kadın tarafı. Yani ne olursa olsun, hanım çalışsın, çalışmasın, ikinci kuşak hep anne, teyze, dayı, işte, anneanne tarafıyla daha yakın şekilde büyüyor ve bu da aslında aile şeyimizde –zaten diğer araştırmaları, o verileri de koyarsanız- aile içi ilişkilerde, her türlü şeyde karar alma kadınlarda daha fazla. Bu konuda bunu da belirtmek isterim: 1968’de geniş aile yüzde 32’den yavaş yavaş azalarak 2011’de yüzde 12,3’e düşmüş yani yüzde 138,8 bir azalma oranı var ama çekirdek ailede ise yüzde 11,1 bir artış var. Bunu tekrar etmek istiyorum yani böyle atomize çekirdek aileyi düşünenler gibi veyahut da geleneksel aileyi savunucu olmaya hiç gerek yok, Türkiye’nin gerçeği bu. Yani biz bir çekirdek aile içinde yaşıyoruz, ne eski geleneksel aileyiz ne de Batı’nın bize vaaz ettiği şekilde modern aileyiz. Öyle bir şey ki o ailelerde de yakın görüşenler var ama hakikaten... Mesela ben bir yıl İsveç’teydim, tabii, özellikle aslında kimlik farkımız var ve bunlar da tabii aileye de yansıyor. Hakikaten aile, insanlar yalnız, o şekilde yaşıyorlar, literatürün söylediği atomize çekirdek aileye çok yakın yani o oraya uygun ama bizim yapımız çok daha farklı. Biz bir anlamda akrabalık ilişkileri içinde düşünmemiz lazım.

Bu şeyde ise dağılmış eksik aileyi de unutmamak lazım. Bunlar da –demin de söyledim- dulluk, ölüm, boşanma, çeşitli nedenlerle aileden, özünden, çekirdek ailedeki bireylerden birinin eksik olduğu, diğerlerinin bir arada yaşadığı aile tipi. Burada da 1968’de yüzde 8,3 iken 2011’de yüzde 17,7’ye çıkmış, bu da yani yüzde 54’lük bir artış göstermiş. Tabii, bu tür istatistikler de bazen ayrılıyor ama bu istatistikte şey ayrılmamış, mesela öğrencilerin bir arada oturdukları aileler, onlar da bunun içine katılmış. Bu da bu sanayileşme, kentleşme ve modernleşmenin getirdiği bir durum. Önemli olan burada aslında ailenin... Yani hep güçlü aile, sağlıklı aile deriz ama bunların literatürde de –değil mi Aliye Hocam- aslında tam tanımlanmış değil. Yani elimizden geldiği kadar yaptığımız tanımda, kullanılan terimleri içine doldurmaya çalıştığımızda –çünkü farklı hayat anlayışı olan yaşam tarzları var ülkemizde, bu çeşitliliğimiz de var- kendi değerler sistemi içinde ailede karı koca ve çocuklar arasında, aile bireyleri arasında hak ve görevler dağılımını, dengesini kurabilmiş aile sağlıklı aile sağlıklı ailedir. Yani bir aile daha farklı düşünür, belki ev içinde kadına daha fazla görev düşüyordur, öbürü... Aile, kendi değerlerine göre ama diyorum, hak ve görevler dengesini kurabiliyorsa, alışveriş varsa... Çünkü aslında sosyal hayatı dinamik tutan şey ve canlılığını sağlayan şey dengeli bir alışveriş. Yani bütün evren öyle çalışıyor aslında, alış ve veriş üzerine. Herhangi bir şey geliyor, yani canlı bütün sistemler aynı şekilde çalışıyor. En sorunlu canlı olarak da insanlar da böyle. Onun için, bizim kültürümüzde, mesela ben bunları çalıştıkça bazı şeylerin anlamını daha iyi kavramaya başladım.

Hani “İyilik yap denize at. Balık bilmezse Halik bilir.” Yani biz Halik’i nefsimiz... Size ben bir şey yaptıysam sizden karşılık bekliyor. Hâlbuki evren yani bütün sistem, yaradan size başka yerden de onun karşılığını ne yapabiliyor, gönderebiliyor. O kadar hoşuma gidiyor ki artık bu hani “Denize at. Balık bilmezse Halik bilir.” Çünkü sistemi anlatıyor. Yani bu aslında benim söylediğim “kompleks sistemler” diye yeni bilim anlayışının şeyi yani bir hülâsasını söylüyorum. Felsefi bir şey de değil, hakikaten bu, bilimsel olarak moleküler biyolojinin gelişmesiyle özellikle, kuantum fiziğine de eklenmesiyle ortaya çıkan bilim anlayışını size ifade ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 5

Dolayısıyla, önemli olan, Türkiye’de bu ilişki, yani sağlık ailede onu diyor, o dengenin kurulabilmesi. Ama denge, insan denen şey... Yani benim fizyolojimde denge gayet kanunlarına göre kurulmuş ama insanda bilinç ve değerler sistemi olduğu için o dengeler ne yapabiliyor, farklılaşabiliyor. Önemli olan ailede hak ve görevlerin dengesinin kurulması, aile bireylerinden... Demokratik olabilir, otoriter olabilir aile yapısı, o hiç önemli değil, bu hak ve görevler dengesi kurulduysa o sağlıklı bir ailedir. Ama bunu yapmak tabii, kolay bir şey mi, zor bir şey, o ayrı.

Güçlü aile ise isterse sağlıklı olsun, olmasın, bazı hak ve görevler dengesi iyi kurulmamıştır, ailede problem de vardır ama güçlü aile, aile bireylerinden herhangi birinin başına bir sıkıntı geldiği zaman, bir probleme düştüğü zaman -sonrasında “Bunu niye yaptın?” diye suçlanabilir, ayrı mesele ama- onun yardımına koşuluyorsa, ona destek veriliyorsa bu güçlü ailedir. Yani tanım bu kadar basit. O zaman, baktığımızda yani bizim Türkiye’de aile yapımızın ister çekirdek ister geniş olsun ister farklı değerler sisteminde olsun, bu güçlü aile özelliklerini -yüzde 100 demiyorum, hiçbir zaman sosyal bilimci olarak bunu söyleyemeyiz ama- büyük bir ölçüde taşıdığı var. Ama bunlar tehdit altında mı? Evet, altında. Bu konuda bir toplumsal değişim var diyoruz hep.

Şimdi, hakikaten büyük bir değişim sürecinde yaşıyoruz. Küreselleşmeyle bu değişim çok hızlandı. Bütün dünyada böyle fakat değişimin adını koymak lazım. Yani bir sosyal bilimci olarak iyi analiz etmek istiyorsak bunun adını koymamız lazım. Hep yıllardır böyle kaçamak görüşmekle olmuyor bu. Değişim var, hızlı bir değişim. O zaman bütün dış önemli faktörlere takılıp kalıyorsunuz. O faktörlerin arkasındaki zihniyet dünyasını göremiyorsunuz. Hâlbuki değişimin adını koyduğunuzda “modernleşme” diye bir olgu var. Modernleşme iki yüz yıldan beri bütün dünyaya, Batı dışı toplumlara vaaz edilen bir şey. Ben buna genellikle bir ön yargı, bir kesin yani bir olumlu olumsuz değerlendirme yapmadan söylüyorum şimdi söyleyeceklerimi. Çünkü medeniyetler tarihi dersini de vermişim.

Bakıyorsunuz ki dünyada medeniyetler, kültürler birbirleriyle karşılaşmışlar. Yakmış yıkılmış, öldürmüş, talan etmiş ama kimse kimseyi değiştirmeye çalışmamış. Ama bir tek modern Batı medeniyeti iki yüz yıldan beri modernleşmeyle bütün dünya toplumlarını, Batı dışı toplumları değiştirmeye çalışıyor açıktan veya dolaylı olarak. Bu tabii, diğer bütün toplumlarda, Japonya da -yani biz bazen böyle teknoloji, bilmem ne, bir modernleşti, gözümüzde büyütüyoruz- onlar da aynı kimlik sıkıntılarında, aynı şey sıkıntılarında korumaya çalışırken. Çünkü çok güçlü, hakikaten güçlü, bilgisi yüksek ve son derece rasyonel, akıllı bir medeniyet sizi sürekli gizli veya açık, dolaylı veya dolaysız değiştirmeye çalışıyor. Bütün dünyanın hâli de bu şekilde ortaya çıkıyor. Başka, dünya tarihinde böyle bir şey yaşanmamış şimdiye kadar.

Şimdi, bu bir olgu, bunu ortaya koymak lazım, görmek lazım. O zaman değişmiyor. Ama bütün toplumlar -Batı dışı toplumlar- sistemleri, rejimleri ne olursa olsun kendi kültürlerini korumaya çalışıyorlar. Bu son derece doğal bir şey. Bunu bireysel baza indirirsek güçlü birisi beni sürekli değiştirmeye çalışıyor arzusunun hıfızına ama ben ona hep benzemeye çalışsam yine ben o olamam, mümkün değil. O zaman nedir? Akli başında bir insan kendine ait olan şeyleri de koruyup geliştirmeye çalışır.

Bireysel bazda düşünün. Çünkü en azından “toplum” dediğimiz şey bireyler arasındaki bir etkileşim örüntüsü. Toplum, böyle ayrı bir varlık falan değil. “Buraya gelip Türk toplumu otursun.” desem buraya onu temsilen bir kişi oturacak. Dolayısıyla bireylerden farklı bir şey değil bu. Yani toplum bizim üzerimizde, evet, var, olgu olarak var ama bireyler arasındaki etkileşim örüntüsü toplum. Dolayısıyla birey çok önemli. Bireyi nasıl siz... Nasıl güçlü, kendine özgüvenli, yapıcı, yaratıcı bireyleriniz çoksa toplum da o hâl geliyor. Birey ve toplum birbirinden ayrı bir şey değil ki, birbirinin varlık nedeni. Birbirinin varlık nedeni, bu kadar basit bir şey. Dolayısıyla birinden vazgeçmek mümkün değil. Arada dengeyi, işte denge, orada da bir dengenin kurulması gerekiyor.

Onun için modernleşme konusunda, bu konuda ben kısaca şeyi... Benim için gördüğüm en büyük... Tabii, bir dolu sorunlarımız var ama ekonomik... Tabii, ekonomi en önemli şeylerden biri insan hayatında fakat işte Batı toplumunda da ekonomi bakımından iyiler ama boşanmalar, aile için problemler, cinsel özgürlükler olduğu hâlde bir dolu cinsel problemler, işte pedofili, Filipinlere turizm turları, bunlar hep bilinen şeyler ama dile gelmiyor. Bunlar hâlâ var. Demek ki ekonomi tek başına bir sorun çözücü şey değil ama çok önemli. Yani çok şey ama her şey değil maddi durum.

Bu noktada, baktığımızda bizim, ekonomiyi bir tarafa bıraktığımızda en önemli sorun olarak ben medyayı görüyorum. Çünkü sizin aslında yani gelişmeye yönelik değerlerinizi, evet -nasıl diyeyim- engelleyici birtakım şeyler falan da olabilir çünkü bütünüyle bir kültürde hepsinin çok iyi şekilde yaşandığı söylenemez. Ama medya bu konuda, kimlik dönüştürümünde, bu değişme sürecinde, toplumları dönüştürmede çok büyük bir araç. O zaman yani bu medyadaki bazı diziler, şeyler, nasıl, hani... “Kontrol altına almak” demek istemiyorum ben çünkü artık bu çağda bireylik o kadar önemli ki bireyler sivil toplum kuruluşlarıyla buna nasıl dur diyebilirler? Ki Amerika’da bunun uygulamaları var bu konuda.

Bakıyorsunuz, en olmaması gerektiğini düşündüğünüz, objektif baktığınızda şey bir kanalda hiç olmadık diziler var, en fazla bunu benim aklım almıyor. Bu konuda medyanın bütün aile yapısında, bireyin kimlik gelişiminde, kendine özgüveninde ve toplumun dönüşümünde olumlu etkileri de var. Onu da hiçbir zaman... Çünkü her şey hayatta iç içedir. Olumlu tarafları da var ama olumsuz yönlerini de gözden kaçırmamanız gerektiğini düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Hocam, sağ olunuz.

Üyelerimizden hocama soru sormak isteyen var mı?

Evet, buyurun.

EMİNE YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa) – Hocam İsveç’te atomize aile durumunun daha yaygın olduğunu söylediniz. Bizde de bir çekirdek aile ağı var. Acaba bu modernleşmeyle birlikte bizim ülkemizde de İsveç’teki gibi bir atomize aileye dönüşme ihtimalini nasıl görüyorsunuz, böyle bir ihtimal ne durumda diye sormak istedim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 6

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Teşekkür ediyorum.

Tabii, yani bilim öngörü yapmıyor. Yani şimdi deprem, en fazla işimize o yaradı, depremçiler, herkes bir şey söylüyor, yani depremlerle ilgililer. Ancak klasik fizikte falan o tür bir öngörüler yapılabiliyor. Tabii, uzun vadeli öngörü yapmak istemem ama ben olumsuz etkileneceğimizi -bu tür hani modernleşme ve küreselleşmeden- ama bunun yine Türk toplumunun, bu toplumun kendi şeylerini muhafaza edeceğini düşünüyorum. Çünkü insan yapısı da birbirinden farklı. Oradaki o insanın kimliğine, yapısına da uygun ama olumsuz da etkilenecektir mutlaka. Bu şekilde düşünüyorum, evet.

Ama bu demek değildir ki yani bizim... Sorun bence hep siyah beyaz düşünmekte, yani “Ya o ya öbürü.” değil, “Hem o hem öbürü.” Yani evet, mesela böyle bir sorun var yahut da “Sorun hiç o kadar önemli değil. Ha, o zaman hiç ilgilenmeyelim.” değil mesele, anlatabiliyor muyum? Yani evet, yine kendi değerlerimizin kalacağını ben düşünüyorum, bazı temel değerlerin. Ama onların da aslında dolaylı olarak hedef tahtasında olduğunu da bilmemiz gerekiyor, bazı değerlerin, temel yani bu toplumu ayakta tutan değerlerin. O bakımdan yine, evet, değişmez, bu kalıcıdır, bunu kabul edebilirsiniz de ama mutlaka tedbirleri almak gerekiyor. Burada da hani korkmadan ama böyle kararlı, güçlü bir şekilde ama tedbir derken daha çok yine sivil toplum kuruluşlarının bu işe önyak olması lazım.

BAŞKAN – Etkileşimin olduğu yerde değişim olmaması mümkün değil zaten.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Mümkün değil, evet.

BAŞKAN – Evet, Sayın Tanal, açıyorum mikrofonunuzu, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Hocam, çok teşekkür ederim.

Biraz önceki değerli milletvekili arkadaşımızın sorusuyla yine bağlantılı yani “İsveç’le ilgili etkilene, doğru mu gidiliyor?” şeklinde, sizin aynen cümle şu şekilde: “Evet, modernleşme ve küreselleşme neticesinde kötü etkileneceğimiz ama olumsuz yönde etkilenecekler.” şeklinde bir cümle sarf ettiniz.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Cümleyi duymadım, son söylediğinizi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “Olumsuz yönde etkilenecektir.” şeklinde bir cümleyle noktadınız. Yani baştan alayım ben. “Evet, bilim öngörüyü yapmaz, modernleşme ve küreselleşmeye doğru bir adım var.” dediniz. İsveç örneğinde üstadımızın dediği gibi dediniz ki: “Kötü etkileneceğimiz ama olumsuz yönler var, olumlu yönler de var.”

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Şimdi oldu evet, demin dememiştiniz, sağ olun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, evet doğru, yani her toplumun kendisine özgü vazgeçilmez değerleri var. Hangi toplumun değerleri doğru, hangisinin yanlış, o toplumun bireyleri kendisine göre herhâlde karar verirler. Fakat yani burada modernleşme ve küreselleşme sanki biraz bir öcü gibi demeyeyim de biraz sanki olumsuz yönde anlatmaya çalıştınız veya ben anlamaya çalıştım. Eğer ben yanlış anladıysam özür dilerim. Beni lütfen bu konuda düzeltiniz.

Şimdi, böyle olursa, bakıyoruz, ne kadar insan hakkı ihlali varsa hep modernleşmenin hep küreselleşmenin olduğu toplumlara sığınmaya çalışıyoruz. Şimdi, buna baktığımız zaman, yani “değerler” dediğimiz aslında bu hak ihlalleri, kötü, işte yolsuzluktan tutun, hırsızlıktan tutun, insan hakları ihlallerinden tutun, tüm değerler aslında bunları yasaklayan değerler. Kendi içimizdeki bu muhafazakâr yapı açısından da “Aman biz buna girmeyelim, aile bozulur.” vesaire şeklinde sanki bir sonuç ortaya çıkardım. Yanılıyor muyum, bilmiyorum. Bu konuda eğer beni...

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Son sorunuzun anlamadım ben, son cümlelerinizi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Son cümle şu: Yani işte modernleşme ve küreselleşme, ailenin buna doğru gitmesi sanki bir handicap veya bir kötü gidişat veya bir korkulu bir şeymiş gibi bir sonuç çıkardım. Yanılıyorsam beni lütfen bu konuda düzeltiniz. Ama başımıza bir felaket geldiği zaman da hep modernleşen, küreselleşen toplumlara sığınmaya çalışıyoruz. Bu bir paradoks değil mi, yani bir tezatlık oluşturuyor mu?

Teşekkür ederim.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Teşekkür ederim.

Yani tabii, bu sorular çok değerli, yanlış anlaşılmalı da önüyor.

Şimdi, daha evvel de ben söylerken onları sözlerimin başında söylemişim, “Ben burada hani bir değer yargısı kullanmadan nesnel olarak söylüyorum.” demişim. Bir kere, bir şey bütünüyle ya hep ya hiç, ya mükemmel ya da berbat değildir, hem o hem öbürüdür. Yani her şeyin her toplumda her kültürde olumlu veya olumsuz yanları vardır. Biz buna kültürel görelilik ilkesi diyoruz. Yani kültürlerin birbirine mutlak üstünlüğü yoktur, görelî üstünlükleri vardır. Yani ilk metodolojide bizim şey yaptığımız bu. Hani hiçbir kültürü, ne kendi kültürümü ne başka kültürü diğerlerinden mutlak üstün diye göremem, görelî üstünlükleri vardır. Dolayısıyla her kültürün ben... Eleştirirsiniz ama, kendi kültürünüzü eleştirirsiniz ama bütünüyle siyaha boyamazsınız. “Burada da olumlu tarafları var.” dersiniz. Başka kültürü veya toplumu eleştirirsiniz veya insan da böyle ama iyi taraflarını da olumlu taraflarını da görmek zorundayız. Yani bu kültürel görelilik ilkesiyle bakıyorum ben.

O zaman baktığımda, modernleşmeyi öcü gibi göstermiyorum ama modernleşme kendine özgü bir yapı ve demin de söylediğim gibi, dönüştürücü bir yapı. Yani bu o kadar derin bir mesele ki temel değerleri başka toplumların temel değerlerine uymuyor -ben sadece bizi kastetmiyorum- ama buna rağmen öyle bir dönüştürücü etkisi var. Modernleşmenin en güzel tarafı teknoloji tabii, teknolojiyi kimse inkâr edemez.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani araya girdim, çok özür diliyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 7

Yani Değerli Hocam, temel değere mutabıkım yani hangi toplumu alırsanız alın, hangi dini alırsanız alın hepsinde aile kurumunu kollamak için, korumak için "Eşinize kötü davranmayın, aile bireylerine kötü davranmayın, yalan söylemeyin, doğru olun, birine kötülük yapmayın, insan öldürmeyin, yalan söylemeyin, hırsızlık yapmayın, yolsuzluk yapmayın." Yani bunu tüm dinler, tüm gelenekler, tüm örf ve adetler, tüm toplumlar, hangisini alırsak alalım.

Yani ben bu açıdan söylemeye çalıştım konuyu. Yani "Muhafazakâr aile şu, modernleşme şu." Yani bunlar birbirinin zıttı değil, o açıdan.

Teşekkür ederim.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Ben de zaten konuşmamda aynı şeyi söyledim yani ailelerin kendine göre değerleri farklı olabilir, yaşam tarzları farklı olabilir. Türkiye’de böyle. Kimse kimseyi bu anlamda zaten dönüştüremez. "Önemli olan ailenin kendi değerleri sistemi içinde hak ve görevler dengesini kurması." dedim. Modernist yaşayan bir aile o dengeyi kuruyorsa sağlıklıdır ama muhafazakâr bir aile kendi değerleri içinde kuramıyorsa değildir. Yani bunu "Benim bakış açım bu şekilde." diye anlatmıştım. Hani siz ısrarla siyah beyaz anlayacaksınız ben bir şey diyemem.

Ama yine ben ifade etmek isterim, burada, sosyal dünyada bir de şöyle bir şey var: "Olan" ve "olması gereken" diye bir ayrım yapmak zorundayız. Bir olan, yaşadığımız olan biten ne, bir de olması gereken, o topluma ait değerlerdir; iyi kötü, doğru yanlış, güzel çirkine ilişkin değerlerdir. Hayatta hep öyle değil midir? Mesela, bir arkadaşlık, dostluk, komşuluk. Benim bir değerlerim vardır, olması gerekenim vardır ama olan da... Olması gerekene yakın bir komşu bulursam çok iyi komşuluk yaşarım. Olmazsa derim ki mesela: "Ne kadar kötü komşuluk. Komşuluk öldü bitti." Çünkü benim olması gerekenim var ama olanın onunla hiç alakası yok. Hayatta da olması gerekenle olan arasında mesafe vardır. Bizim için öyle değil mi? Kendi özel, bireysel kendimize bir hayat biçeriz. Olması gereken hayatımız vardır. Aile hayatımızda bazen kendimizi çok mutlu hissederiz ama bazen de mutsuz hissederiz yani bu gayet normal. Her ailede problemler vardır, aile en zor birliktir ama en zorunlu birliktir. Bunları bir konuşalım yani açıkça.

Yani olan ve olması gereken ayrımını yapmamız lazım. Bizim kültürel değerlerimiz olması gerekenin –yani realiteye baktığınız zaman, insan doğasına- en uygununu söylüyor ama maalesef bizim olması gerekenimizle olanımız arasında uçurum var. Dolayısıyla biz bunları gerçekleştiremiyoruz.

Bunu ama ben, sakın, ideolojik falan diye düşünmüyorum yani bütün yaşam tarzı ve çeşitliliklerini Türkiye’de göz önüne alarak söylüyorum ama Batı ise kendine bir olması gereken koymuş, modernizmin temel ilkelerini ama olanı da ona yaklaştırmış. O yüzden güçlü. Bizim sorunumuz, olması gerekenle olan arasındaki bir uçurumu yaşıyor olmamız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Deniz Hanım, açıyorum mikrofonunuzu, buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sayın Hocam, öncelikle değerli katkılarınız için teşekkür ediyorum. Verdiğiniz bilgiler çok değerliydi.

Benim sormak istediğim bir iki soru var.

Öncelikli olarak, evet, modernleşmenin getirdiği sorunlar var ama bunun yanı sıra daha farklı sorunlarımız da var. Aile içi şiddet, iç göç, dış göç, ekonomik sorunlar ve bu sorunları ailelere getirdiği yükler veya ailelere olan etkileri söz konusu. Bütün bu sorunlarla başa çıkabilmek için sizin, nasıl bir çalışma ağı, özellikle çalışma ve destek için nasıl bir ağ oluşturulabilir, bu konudaki fikrinizi öğrenmek istiyorum.

Yine, sosyoloji mezunlarının bu ağda alabileceği görevler, hangi sorunların nasıl çözüleceğine dair, tespit ve değerlendirmeleri nasıl yapacaklar, nasıl yapabilirler, nasıl faydalı olunabilir, bu konudaki önerinizi ben öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

Birinci sorunuz sorunlarla ilgiliydi. Gerçekten, demin de söylediğim gibi, bizim, insana değer veren değerlerimiz var. Bu, ister modern kökenli olsun ister dinî kökenli olsun, Türk toplumu da bunu istek olarak -nasıl diyeyim- destekliyor. Ama bunu davranışlarımıza yansıtmak için -toplumun geneli açısından söylüyorum- maalesef sorun var yani olan ve olması gereken arasında bu konuda da sorun var.

Tabii, bu konuda bir dış faktörler var, dış dinamikler, bir de iç tarafı var işin. Dış dinamiklere baktığımız zaman, tabii, ekonomik sıkıntılar, eğitimsizlik en fazla, bunlar ve bu tür etkiler bu tür sorunları ne yapıyor? Arttırıyor. O bakımdan, yani insanların daha çok bilinçlenmesi, eğitilmiş olması ve bu konuda kanunlarda bunların desteklenmesi son derece önemli. Bu konuda dış faktörler en fazla, işte, ekonomi ve eğitim diye toplayabiliriz altında. Ama bunun dışında, bir insanla bu iş yürüyor, insanlar arası. İnsanların aralarında... Yani ben sosyologum, biz bütün sosyal etkileşimleri inceliyoruz ama "sosyal etkileşim" denilen şey benimle var, sizinle var yani bir insanla var. Dolayısıyla insan son derece önemli, işin iç tarafı yani çok önemli.

Ben yine ideoloji, siyasi veya hiçbir şey, dünya görüşü katmadan söylüyorum, insana özgü değerler dünyasını ne kadar içselleştirdiği önemli ve karşı tarafa insan olarak verdiği değer önemli. Ama biz, mesela, bireyciliği –yine modernizmin temel böyle kodları var- çok yanlış anlamış durumdayız. Dolayısıyla herkes yavaş yavaş "ben" demeye başladı. Hâlbuki ben sadece bizle varım, biz de benden oluşuyor, benlerden oluşuyor yani ikisini birbirinden ayırmak mümkün değil. "Hem...hem de..." diye bakmazsak, insanlara bu anlayışı vermezsek sorun çözülmez. "Ya...ya da..." dersek "Ya ben ya o." Kimi tercih edeceğim? En fedakâr insan bile bir noktada kendini tercih eder. Ama "ben" ve "biz" dengesini "Hem...hem de..." mantığı yani o işte, en soyut şeysi "Hem...hem de..." mantığı,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 8

“Ya...ya da...” mantığı Türkiye’de her şeyi çıkmaz hâle, siyah beyaz hâle getiriyor. “Hem...hem de...” mantığı, o zaman insanları biz eğitim sisteminde başta, tabii medya desteğiyle yani insan ve toplumun ya da herhangi bir grubun ne kadar birbirinden ayrılmaz olduğunu, birbirinin varlık nedeni olduğunu ve değer vermek gerektiği kodunu yerleştirmek zorundayız.

Yani ben çok soyut bir şey söylüyorum ama tek şey bu. Burada modernizm bunu başka türlü sağlamış ama sizin kendi kültürünüzde başka türlü değerler de var. Yani çok soyut şeyler söylediğim için belki afaki geliyor ama meselenin özü olarak bunu görüyorum.

Herkes şimdi haklarının peşinde. Hâlbuki hak ve görevler... Bir rolüm de benim, ben bir hocaysam haklarım var ama bir yandan da görevlerim var. Siz milletvekiliyseniz haklarınız var ama görevleriniz var. O haklar niye verildi bize? O görevleri iyi şekilde yapmak için. Böyle bir nosyon var mı toplumda? Herkes hak talep ediyor. O haklar, görevler birbiriyle paranın iki yüzü gibi. Böyle bir anlayışı vermezseniz topluma ne olacak? Ben haklara karşı değilim. Yine, yani siyah beyaz düşünenler diyecek ki: “Hakları yumuşatmaya çalışıyor.” Hayır, ikisi birlikte olduğu zaman paranın iki yüzü, o para geçerlidir. Biz şimdi geçersiz para kullanmaya çalışıyoruz. Herkes hak... Çocukların hakları... Dehşet verici bir şey, benim kardeşim -ta yıllar öncesinden var- çocuk hakları. Çocuğa ilkokuldan çocuk haklarını veriyorsunuz. Tabii hakları var, bir de görevleri var ama annenin de hakları ve görevleri var. Kimde güç varsa bizim toplumda -ben yanlış olan tarafı söylüyorum- biraz yetki eline geçer, hep kendi haklarını şey yapıyor, karşı tarafa görev dayatıyor. Bilmem anlatabiliyor muyum? Yani insanlara bu bilinç verilmedikçe hakların ve görevlerin ve karşısındakinin de insan olduğu, bu bilinç verilmedikçe ben bütün tedbirlerin palyatif kalacağını düşünüyorum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Açıkçası, belki ben sorumu tam ifade edemedim. Biz burada araştırma grubu olarak sorunları tespit edeceğiz ve daha sonra da önerilerde bulunacağız, belli kanunların çıkması için teklifte bulunacağız.

Şimdi, burada ben sosyolog arkadaşlarımın, özellikle aile de dâhil, toplum içindeki tüm sorunlarda alabileceği görevlerin çok büyük katkısı olacağına inanıyorum ve bugüne kadar sosyolog arkadaşlarımıza gerekli noktalarda verilmesi gereken istihdamlar verilmediği için de bugün yaşadığımız birçok sorunu fazlasıyla, daha fazla, misli olarak yaşadığımızı düşünüyorum. O nedenle sizin görüşünüzü alarak burada ifade bulsun istedim. Yani nasıl bir çalışma ağı oluşturulabilir? Bütün bu sorunlar belli bir noktaya gelmiş olabilir ama önleyebileceğimiz çok fazla sorun var ve onarabileceğimiz çok fazla yara, tedavi edebileceğimiz yara var. O açıdan ben sizin görüşünüzü almak istemişim. Nasıl bir ağ oluşturulabilir bundan sonraki çözüm için? Yani eksik kalan taraflarımız nedir, biz Meclis olarak, milletvekilleri olarak bu arkadaşlarımızı nerelerde istihdam edersek onlardan daha çok faydalanabiliriz, nasıl kanunlar çıkarırsak daha iyi bir çalışma olur diye ben sordum.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Evet, ben tabii, biraz meseleyi genişletmiş oldum, kusura bakmayın.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Rica ederim.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – O noktayı da not almıştım. Gerçekten, sosyologların, psikologların da tabii -ama sosyologların en şey durumda- çok büyük katkısı olacağı muhakkak. Orada bu konuda, sosyolojilerin istihdamı konusunda çalışan, çok emek veren akademisyen arkadaşlarımız var, sosyologlar. Yani onlarla da temas kurmak... Şimdi, herkes her şeyi bilemez. Benim de o konuda öyle sistematik bir çalışmam yok, o yüzden o tür şeyler için ben size şey yaparım, temas kurmanızı sağlarım. Gerçekten ama önemli olacak bu konuda mutlaka kanunlaşma zamanında. Bu benim söylediğim şeyler daha çok Millî Eğitim Bakanlığına mesela tavsiye edilebilecek şeyler olabilecek.

Evet, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Hocam, sağ olun.

Bayram Bey, buyurun.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Evet, Hocam, ben de çok çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, bizim Komisyonumuzun isminin içerisinde “aile kurumunun güçlendirilmesiyle” ifadesi net bir şekilde var. Siz de aile tanımlarında o kadar farklı aile... Çekirdek aile ağından bahsettiniz, “geniş aile” dediniz, “sağlıklı aile” dediniz, “güçlü aile” dediniz. Bu aile yapıları içerisinde, benim anladığım kadarıyla, biz çekirdek aile ağı içerisinde güçlü aile yapısı bulunan bir toplumuz. Çekirdek aile yapımız, ağıımız büyüyor, geniş aile yapımız küçülüyor. Dolayısıyla biz şu anda Komisyon olarak araştırdığımız bu aile bütünlüğünü de artırma açısından baktığımız zaman güçlü aile yapısını daha da bir büyütmemiz gerekiyor, çekirdek aile yapısını korumamız gerekiyor.

Dolayısıyla sonuçta ifade ettiğiniz, sadece en son kısımda, aslında orası çok önemli olacaktır. Tabii, biz de, milletvekilleri de aslında alaylı bir sosyolog. Farkında değiliz de sosyolojiyle o kadar çok iç içeyiz. Aslında ikinci bir fakülte bitirmek istesem sosyolojiyi tekrar okumak da isterim. Mesleğim dış hekimliği.

Şimdi, işte bu çerçevede, sadece medyayla cevap verdiniz sonucu tamamlarken son cümlelerinizi medya olarak şey yaptınız. Yani toplumu, aileleri etkileyen unsurun en büyük medya olduğunu söylediniz. Aslında birkaç tane daha unsur olması gerekmez mi?

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Ben, tabii, orada hani biraz da süreden dolayı, hani, “Çeşitli faktörler var, ben en fazla önemli bunu görüyorum.” dedim, yoksa teke indirgemedim. Yani çünkü o indirgemeciliği çok büyük bir hata olarak gördüğümüz için teke indirgemedim. Ama eğitim sistemi... Tabii, ben, hani, birinci dereceden böyle daha çok belki soyut ve baş edilmesi zor olan şeyleri söylüyorum. Ama eğitim sistemi, medya, bunlar önemli. Tabii ekonomik durum da önemli veyahut da şiddet önleyici tedbirlerin iyi alınması ki bu konuda gayet iyi adımlar var. Bu şekilde yani çeşitli faktörler şüphesiz var ama hiçbir zaman teke indirgemek istemem.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Hocam, sağ olun, ağzınızı sağlık.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 9

Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Hocam, hoş geldiniz öncelikle, bilgiler için teşekkür ediyoruz.

“Modern toplumlar -özellikle Batı’yı örnek vererek- onlar olması gerekeni kendilerine hedef koyarak olanı olması gerekene yaklaştırıyor.” dediniz. Biz de ise, bizim gibi toplumlarda özellikle, olması gereken ile olan arasında ciddi bir uçurum olduğunu söylediniz. Tabii, bunun nedenleri bir sürü tartışılır bizim gibi toplumlarda. Bizim gibi toplumlarda özellikle içselleştirme sorunu olduğunu düşünüyorum. Özellikle bu uçurumun nedenlerinden bir tanesi de yıllardır alışkanlıklarımız, toplumun bize biçtiği roller, gelenek görenekler, yaşam biçimlerimiz, bunların hepsi mutlaka etkili. Siz bir sosyolog olarak yani toplumun bize biçtiği roller dışında da işte “Haklarımız var, görevlerimiz var.” dediniz. Benim birine şiddet uygulama hakkım yok ama uyguluyorsam bunu nasıl içselleştirecek? Şimdi, yaptığımız çalışmalarda da Sayın Başkanım, Urfa’ya da gittik, işte burada da bir sürü bu konuda uzman arkadaş dinledik. Bu konuda naçizane birkaç eleştiri de sunmak istiyorum.

Sunumlarda şu dikkatimi çekti: Eğitim noktasında bile hep kadının eğitilmesinden bahsediyoruz nedense. Özellikle Urfa’da bir arkadaşımızın söylediği çok dikkatimi çekti, “Kahvelere gittik.” dedi, hatırlarsınız Sayın Başkanım. “Kahvelere gittik, erkeklere anlatmaya çalıştık, işte tarlaya gittik, orada anlatmaya çalıştık. İlk başta dinlemediler, arkalarını döndüler ama bir süre sonra 3 kişiye de, 5 kişiye de olsa dinletmeye başladık.” İşte, aile içi şiddet konusunda, aile bütünlüğünün korunması konusunda, ailevi değerlerin güçlenmesi konusunda yapılan her türlü eğitim dikkat ederseniz hep kadına veriliyor, orada bile kadına bir model, bir rol biçiliyor aslında.

Peki, biz erkeği nasıl eğiteceğiz? Genç erkekleri nasıl eğiteceğiz? Kahvede olanı, tarlada olanı, dükkânında olanı, fabrikada olanı nasıl eğiteceğiz? İşte bunların dışına nasıl çıkacağız? Bunların nasıl içselleştirilmesini sağlayacağız? Dün hukuk fakültesinde bir hocamızı ziyarete gittik, Gülriz Hocayı. Özellikle, işte, verilen eğitimlerde kız çocuklarının daha rahat içselleştirdiğini ama erkek çocuklarının içselleştirme konusunda daha zorlandıklarını, bunu kabullenme konusunda daha zorlandıklarını ifade etti; önemli sorunlardan bir tanesi olduğunu düşünüyorum. Bir sosyolog olarak Hocam, bu içselleştirme meselesini nasıl açacağız, hangi tür eğitimlerle, neler yapmak lazım? Tabii, önce ulaşmak lazım, ulaştıktan sonra da bir şekilde eğitim olur araç olarak, başka bir şey ama bir yöntemini bulmak lazım bu işin.

Teşekkürler.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, burada olan ve olması gereken arasında mesafe katedip kurtulmasında tüm Batı dışı toplumların işi zor yani bizim de zor, hepsinin zor. Bu konuya girmeyeceğim, bunu bir olgu olarak söylüyorum sadece.

Ama, kadının eğitilmesi konusuna geldiğiniz zaman, hakikaten kadın üzerinden çok fazla yükleniliyor, hep kadından bekleniliyor. Aslında kadınlar elinden gelenin çoğunu yapıyor. Yani, şunu ben görüyorum ki hangi yaşam tarzına sahip olursa olsun, Türk kadını çok farklı, bu toplumun kadını yani burada etnik kimlik olarak söylemiyorum tabii bu sözü. Çok farklı ve gerçekten, yuvası, ailesi, çocukları onun için çok önemli ama o niyetle yanlış yapabilir bazı şeyleri veya doğru yapabilir ama niyeti öyle. Burada, erkeklerin de aslında zaman içinde bu işe gösterdikleri direncin azalacağını düşünüyorum. Sadece şöyle bir şey var: Hani, Türk toplumu çünkü bu toplum değişmeye açık yani o çok iyi bir özelliğimiz. İyi bir şeyse eğer ve ona yakın, onun yanında veriyorsanız... Ama, yukarıdan vaaz edilen bir şeye tepki gösteren bir toplum. Hangi yaşam tarzına sahip olursa olsun, hangi dünya görüşüne sahip olursa olsun, yukarıdan baskı olduğu zaman tepki gösteren ama siz onun yanında, onun değerlerini paylaşarak veriyorsanız kolaylıkla alan insanlardan oluşuyoruz biz. Dolayısıyla, ama erkekler üzerine çok daha fazla eğilmek gerektiğini söylüyorum.

Gerçekten, yıllar önce ben gözlemiştim, bir baktım, ne kadar çabuk geçti bu dört sene, şu çocuklar 1’inci sınıftaydı, şimdi son sınıf oldu. Birdenbire bir dikkatimi çekti, kızlar bir gelişmişler, daha güzel, her şeyleri değişmiş; erkekler, maşallah, geldiği gibi gidiyorlar 4’üncü sınıfta. Yani, orada da ben gözlemlemiştim, hani bırakın normal hayatını, büyük şehre gelmiş, yaşıyor, ediyor. Yani, belki biraz da kendi yapısından dolayı öyle bir şey var, değişmeye direnç ama nasıl ulaşıldığı çok önemli.

Ama, gerçekten buna katılıyorum yani kadınlar yeteri kadar zaten yükü taşıyorlar. Öyle bir şey ki Türkiye’de bir dolu kadının şimdi gelir düzeyi belli bir yere gelmiş olsa hemen anında boşanır yani o noktaya gelmiş kadınlar var ama bu demek değil ki... Ama, ben aşırı genelleme yapmıyorum, “Tüm kadınlar böyledir.” demiyorum, “Tüm erkekler öyledir.” demiyorum, “Genellikle böyledir.” diye söylüyorum. Bu konuda hakikaten alınan kararların, buradan çıkan kararların, biraz da erkeklerin hani ama eğitilmesi, böyle yukarıdan kadınlara da, erkeklere de, çocuklara da bir baskıcı, yukarıdan şeyle, artık çağ da değişti... Yanında olarak onun değişime katılmasını sağlamak çok önemli.

İçselleştirme konusunda, burada eğitime ben yine geleceğim. Medyanın aslında o kadar çok büyük etkisi var ki. Yani, bir dizide ufak bir sahne bir dolu şeyi değiştiriyor ama şimdi, son dönemde dizilerde moda evlenmeden çocuk sahibi olmak, hamile kalmak modası var şimdi. En iyi dizi diyorsunuz, bakıyorsunuz, o da o modaya uymuş. Bunu hiç göstermiyorlar bu toplumda; Batı’da da öyle. Kim bundan zararlı çıkıyor? Kadın çıkıyor, kucagında çocukla kalıyor, ondan sonra hadi onu tek başına büyütüyor. Amerika’nın da en büyük sorunu bu, Batı’nın da yani babasız çocuk büyüten anneler sorunu. Fatura kime çıkıyor sonunda? Ama, bunları hiç söylemiyor medya, size o tür şeyleri sürekli pompalıyor. Bu ne? Ben sadece buna, inanın, ahlaki bakımından bir tarafa bırakıyorum, o bakımdan bakmıyorum, o insanın, o bireyin hayatı bakımından bakıyorum. O zokayı yuttuğu zaman -çok özür dilerim, tırnak içinde- kim zarar görmüş olacak? O kız görmüş olacak. Bir dolu serbest yaşam, bilmem ne yapıyor, kim zarar görüyor bundan? Kadın. Batı’da da öyle

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 10

yani nihai noktada. Yani, bunu bir şey yapmayalım, kendimizi kandırmayalım. Dolayısıyla, ahlaki tarafı bir tarafa bırakıp sadece insan açısından baktığımız zaman da bu böyle.

O bakımdan, çok teşekkür ediyorum sorunuz için.

BAŞKAN – Teşekkür ederim, sağ olunuz.

2.- Prof. Dr. Aliye Mavili Aktaş'ın, kadın ve erkeğin aile içindeki rolleri, iletişim yolları ve bu konuda yapılan klinik çalışmaları hakkında sunumu

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Hocama katılma adına, onun konuşması bağlamında küçücük bir şey yapayım. Bazı giriş çıkış oluyor, sistemi kavrayamadım yarım saattir, hani herkes aynı anda durmadığı için. Çok önemli sorular...

Hocamın olması gereken ile olan arasındaki ayrımı biraz sosyolog perspektifinde ama ben bunu, klinik odaklı çalışmada düşünceler ile davranışların arasındaki uçurum... Biz düşüncelerin hep doğrularını çok iyi aktardık. Ben klinik uygulamacı bir sosyal hizmetçiyim. Çok net şunu görüyorum erkek ve kız öğrencilerimde, cinsiyet rolleri ya da cinsiyetçi rol algılarına ilişkin bir grup terapisinde uygulama yaptığımda şunu görüyorum: Bütün erkekler, kadınlar birbirinden çok farklı; kadınlıkla ilgili rol üstlenmeleri ile erkeklerin erkek olarak rol üstlenmeleri arasındaki o farklılık, ikisine de huniden çok farklı şeyler aktarıyor.

Şimdi, düşünce dediğinizde empatiyi bilmeyen hiçbir erkek yok, buradaki bütün güzel erkekleri tenzih ederim -hani ben kendi konuşmamda başlayacağım belki teşekkürle filan ama- doğrular biliniyor. Bizim temel problemimiz, bu dönemde yaşanan sıkıntılarla, davranışa yönelik içimize sinen düşüncelerimizle kısmen ve çoğunlukla uyumlu bir usul, beceri repertuarı oluşturma. Biz bununla ilgili çok nitelikli eğitimlere yüklenmeliyiz. Hocam tabii ki sosyolog olarak çok değerli doğrular söylediği için, ben onların hayata nasıl geçirileceğiyle uğraşan bir akademisyen olarak söylüyorum. Hayata geçirmek için ilmik ilmik, aile içinde, mahallî düzeyde, belediye düzeyinde yaşantıların ve ailedeki sosyalleşmenin nasıl geçtiğine bakmamız lazım, medyaya değil.

Kadınlarımıza çok iyi eğitim verdim, ben Diyanette on yıl çalıştım. Huriye Hanım burada mı? Şimdi, kadınların aklını ve doğruları yüklediğim zaman 5 tane kadın "Yeter Hocam, boşanıyorum." dediğinde korktum, "Bütün doğruları biliyor, bu adama dayanamayacağım." dedi. Sonra neyi hissettim, erkeklerle birlikte çalışsak çünkü bir baktım... Dün değil evvelsi gün ben Konya'dan geldim. Bir çocuğum polis, eğitimde; isimlerini alıyorum Ahmet, Mehmet olarak. Şöyle bir şey dedi mesela: 3 kere aradı karısı grup seansı sırasında. Kadınlar ne ister, erkekler ne ister tartışıyoruz ve konuşuyoruz. Kadınların söyledikleri bütün ayrıntıları dizlerken, 3 kere arayan kadını hiç görmeden "Ben karıma haksızlık ediyordum galiba. Bütün bunları düşünüyorsa benim karım ben onu anlamıyordum." filan dedi. "Evlatçım, 3 kere aradı karın, bak." dedim. O dilin içeriğini anlamak, hani merak ediyor kadın, "Aldatıyor mu beni? Nerede bu adam? Pazar günü derse gitti..." Şimdi, bu konuşmayı yapabilmemiz lazım, kadınla, erkekle bir arada çalışmamız lazım. Hocamın "-meli", "-malı"yla hani olması gereken değer ile olan arasındaki uçurum, Batı'da aynı şeyi yaşadığım için, Amerika'da da, Kanada'da da, hiç fark etmez, Avrupa'da da böyle. Ama, şunu yapan çok nitelikli bir aile gördüm: İşten geldiğinde önce televizyonu kapatıp çocuklarının eğitimiyle ilgilenen anne ve babalarımız var. Biz bunu yapmak üzere nasıl bir sosyalleşme yaşayacağız?

Özür dilerim, kendi konuşmama geçmeyeyim. Hocamın affına sığınıyorum, bütün grubun da affına sığınıyorum, çok özür dilerim.

BAŞKAN – Yok, zaten sözü size vereceğim. Çok misafirimiz var devamında dinleyeceğiz. Ben şimdi sözü size veriyorum zaten Aliye Hocam, buyurunuz.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Affedersiniz, o zaman aldım kendi kendime zorunluluktan. Böyle bir şey olabilir mi? Alışkanlık derken...

Şimdi, zamanında konuşulmadığı zaman bunların kayıtlara nasıl geçeceğiyle ilgili endişe duyan hiperaktif bir akademisyenim ama şöyle bir şeyi fark ettim: Çok güzel bir grup, çok meraklı, çok güzel sorular geliyor. Bu masa etrafındaki bütün sayın milletvekillerine, bu işi başlatan herkese ve Sevgili Hocamın sunumuna çok teşekkür ediyorum, sorulara da.

Ben biraz çözüm önerileriyle iki boşanma raporu hazırlıyorum yaşamımın bu bir ayında. Yaklaşık olarak da otuz yıldır direkt olarak aileye hizmet eden, bir aile içinde yaşayan, canı ailesi ve kendi ailesini kurarak yaşayan sadece bir akademisyenim.

Ama, şöyle bir şey, maddeleştirmek değil, bir vurgulamada bulunmak istiyorum: Çok güzel ailemiz var, hani TÜİK'in son verisinde 56 oranında ailesiyle birlikten mutlu çıkmış güzel yanlarımız var. Boşanmanın görece artması bir durumdu. Bir sorun diye baktığımız zaman, "Boşanmayı kaldıracız." dediğimiz grupla ilgili bu masa etrafındakilerin, hepimizin problemi var. Kadının eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve kadına değer veren, pozitif ayrımcılıkla, erkekle eşit, aynı değil, aman ha, eşit haklara sahip bir bireyselleşme topluma getirdiğimiz anda belki kadın ile erkeğin birlikte yaşamasında kolaylıklar çıkacak. Ama, biz hep kadının güçlenmesini statü olarak, eğitim düzeyi olarak öncelerken şöyle bir şeyi ıskaladığımızı fark ettim: Aile hayatının kutsallığı, kadının aile yükümlülüklerinde heba olması... Aynı anda 15 şeyi düşünebiliyor bir kadın, Yaradan bizi böyle yaratmış ama bir erkek -perspektif algısı diyorum ben- sadece sabah işe gittiğinde yapacaklarıyla ilgili konsantre ve eve dönerken kadın bir şey sipariş etmişse ona konsantre. Şimdi, ben sabahın köründe, iş yerime hazırlıklarım, alacaklarım, vereceklerim, giyim tarzım, iş yerinde yaşayacaklarım, 30 yere gidip toplantıda yazacaklarım, konuşacaklarım, bu arada çocuğum, annem, babam, kardeşim, arkadaşlarıma ilişkin sorumluluklarla... Yaradan'ın bize sunduğu beyin yapısı aynı anda 15 farklı şeyi düşünme gücünü vermiş. Bu bir güçtür, bu gücün sağlıklı kullanılması adına bizim toplumumuzda var olan güçleri harekete geçirme zamanımız var. Orada trene biraz geç kalmışlık hissediyorum. Hocamın sözünü ettiği bütün atomize aile...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 11

Çekirdek ailenin güçlü yanları da var. Neden güçlü yanları var? Bazen bazı kişiler için çok kalabalık ailenin bireyselliğinin yok olmasına ya da gelişmemesine neden olabilir özellikleri var. Mesela, bir üniversite genci şöyle dedi: "15 kardeşiz, babam benim ismimi bile bilemeden, söyleyemeden büyüdüm Hocam. Bu bireyselleşme ne benim bir şey, ben üniversite hayatında genç arkadaşlarımla arasında gördüm, bana bir şey ifade edemiyor." Ve 3 kişiyle evliydi babası. Bana "Feministsin Hocam sen. Babamın 3 kadınla evlenme hakkını niye alıyorsun elinden? Anam dediğim 3 kişi var, beni doğuran bir kadın ama öbürleri de anam." filan derken çok korktum. "Evlattığım, biz 'Bütün kadınlar bu durumda kalsın.' mi diyeceğiz? Bak, Medeni Kanun'a bak, yasa bunu diyor. Annenin hiç duygusunu dinledin mi?" "Ben duygu dinlemem Hocam, ben erkeğim." dedi. Şimdi, kadın-erkek farklılıklarına bakınca, duygusal alanda aynı zamanda güçlükleri de var sevgili erkeklerin. Ben aile danışmanı olarak sosyoloğa, sosyal hizmet uzmanına, psikiyatriste, psikoloğa, eğitime eğitimi veriyorum, beceriyle uğraşıyorum ben. Nasıl beceri? Boşanma durumu, aile içi ilişkiler, evlilik ve çatışmalı durumlarla baş etme stratejilerini nasıl kazandırabiliriz biz kadın ve erkeğe, benim temel problematiğim şu anda bu. Bizim, bu Komisyonun çok değerli üyelerinin de aslında düşünmesinde çok daha fayda göreceğimize inandığım şey bu.

Toplumun kadın nüfusu yüzde 51'e çıkmış, yüzde 49 erkekler ve boşanmaların artması çok net; hani Thomson'ın bilgi kuramında bu net görülüyor. Kadın nüfusu arttığı zaman boşanmalar artıyor. Toplumda refah artmıştır, kadınlar daha çok istihdamdadır, kadınlar aile geleneklerine göre yapılan evliliği kritik etme hakkına sahiptir ve eşlerini de en çok değiştirme kararını kadınlar veriyor, erkekler daha çok veriyor, tezat bir bulgu var ama değiştirmek isteyen kadınlar da çoğaldı. Şimdi, kadınların eşini değiştirme arzusundan değil, erkeklerin daha iyi eş bulma arzusundan boşanmaların arttığını gördük biz ülkemizde. O zaman, bu rekabet ortamı boşanmayı sınırlamakla mı geçecek ya da buna önlem nasıl bulacağız sorusunu gündeme getirdi. Bizim boşanma durumunda problematik olan, güçsüz kadın, ekonomik düzeyde eğitimi düşük, istihdamda olmayan kadın problematiğimiz var. Bu Komisyon için de asıl problem o, devletimizin de temel problemi buradan çıkıyor. Bu kadın babasının evine dönüyor, geniş aileye dönüyor ya da yalnız yaşayarak çocuklarına bakmak durumunda kalıyor. İşte o kadının güçlendirilmesi için, babasının emekli maaşından alarak ayakta duruyor ya da nafaka verilmesi... Şimdi, oradaki stratejilerimiz, kadının baş etme stratejilerini güçlendirmek, aynı zamanda erkeğin ailesine, kadınına ve çocuklarına yönelik sorumluluklarını, gereğini yerine getirmesini sağlamaya dönük bir sosyalleşme kültürü çekirdek ailede verilebiliyor mu? Benim öneri maddelerimden birisi bu.

Çekirdek ailenin aile hayatının eğitim programlarıyla çok boyutlu, çok bütünlüklü güçlendirilmesi çalışmaları aile destek hizmetlerinin yerelde, mahallî düzeyde sunulmasıyla mümkün olacağına inanıyorum. Aile destek hizmetleri sadece aile hayatı eğitiminin bilişsel boyutu değil efendim, ben kadınların haklarını yeteri kadar, medya dâhil, öğrendiklerini ve bildiklerini biliyorum. Çocuk hakları İnternet'te efendim. Ben Adalet Bakanlığına gittiğimde, çocuk mahkemelerinde babasına istismar davası açmış bir çocuk başvurusu gördüm ve üstelik de babanın hiç bunu yapmadığını görüp intiharını yarı yolda önledik. Neden biliyor musunuz? Babasına kızmış, istediğini almadı diye babasına taciz davası açmış. En güzel mahkemede, babasının şeyini davayla bu duruma... Dediğini yaptırmayı başaracağını düşünüp bunu yapmış bir gencimiz ve ben bu ailede o babanın utancı ve çocuğun yeniden sosyalleşmesiyle o kadar çok zaman harcadım ki tam beş yıl gitti. Hâlâ bu, ailenin sıkıntısı; çok hiperaktif bir çocuk, zor bir çocuk, çok yönlü eğitim alması lazım. Ailenin hayatı, çaresizlikle, çocuğun bu agresivite ve hareketliliğiyle gidiyor.

Şimdi, bu boyutlara baktığımızda şunu söyleyeceğim: Bilmek yeterli değil, Hocamın sözünü ettiği mükemmel değerler sistemi, bütün toplumlar doğruları ve ahlaki olanların hepsini biliyor, bütün erkek ve kadınlar da biliyor efendim. Sorun, davranışa geçiren beceri boyutunda, birlikte yaşamın kuralsal değil, içine sinen değerli bir aile hayatına dönüşmesini sağlamak. Burada çok basit bir sosyal destek grubu, grup çalışmalarına ihtiyacımızın olduğuna inanıyorum. Aile ara buluculukları boşanma ara buluculuğuna geçmeden önce ailenin kurulmasından başlayarak...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Orada bir parantez açabilir miyim?

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Tabii ki efendim, buyurun.

BAŞKAN – Aslında Hocamız bitirse daha sevinirdim ama veriyorum söz Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Hocam.

Aynen katılıyorum, aile yani daha doğrusu kadın bir okuldur, bir eğitimidir, bir deryadır. Bu içselleştirme kreşten itibaren müfredata vesaireye eğer konulursa, bu bahsettiğiniz aile destek birimleri, onlar sonradan ortaya çıkacak olan aşamalar. Amaç, buraya gelmeden bunu içselleştirmeye yönelik eğitimin verilmesi gerekmez mi? Çünkü, kadını eğitirsek, hepimizin annesi bir kadın, ondan daha iyi bir okul olamaz yani bunu güçlendirmeyi, hani aile destek hizmetlerini vesaire, evet, doğru ama buradan itibaren gelmesi lazım ki erkeğin de orada yontulması lazım. Yani, bir yandan eğitim, bir yandan bu eğitimi her iki taraf da almış olmaz mı? Yani, eğitim aşamasını oraya götürmek gerekmez mi?

Teşekkür ederim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Tabii ki. Çok teşekkür ederim, çok önemli bir boyutu da vurguladınız. Bu memlekette erkeklerin eğitimi de anneler tarafından veriliyor. Hep her şey de günah keçisi anne üzerinden gitmeden, duygum saklı kalmak kaydıyla... Mesela, şöyle bir şey yaşıyorum ben: Bir ergen, sosyolog bir öğrencim, aile danışman eğitiminde "Ben kadınıma 'Seni seviyorum.' diyemem Hocam. Benim babam da anneme bugüne kadar hiç söylemedi. Bana 'Kadınıma, seni seviyorum.' demeyi öğrettiğinizde ben babamın evladı olmam." demişti. Bakın, bu, içselleştirilen değerle ilgili, düşünceyle ilgili. "Seni seviyorum." demekle kadınına daha mı değer verdiği düşüncenizi saklı tutuyorum, o başka bir şey. "Seni seviyorum." demek değer vermek, ona emek vermek ve kadınına "Kadınıma, senin için buradayım ve ben seninle varım." demeyi yaşantılamamız lazım. Aile hayatı eğitimi programına karı koca birlikte sokamadığım için ne şiddeti önlemede...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 12

Bakın, şiddetin yüzde 90'ı erkekler tarafından yapılıyor ve içim acıyor. Ben Sayın Işlay Saygın Bakanımın danışmanlığını yaparken, Ailenin Korunmasına Dair Kanun Tasarısı ilk çıkartıldığında Kanada'dan yeni gelmiş ve şiddet mağduru kadınlarla çalışmışım ve benim ülkemde sadece 15 kadın şiddet mağduru olduğunu söylediği gerçeği vardı, kimse söyleyemiyordu ama şu anda biz kadınların öldürüldüğüne, sevgililerinin öldürüldüğüne filan tanık olunca, "Ya, bu toplumda bu kadar kötüye gidiş mi var?" demek istemiyorum. Ben çalışma azmim ve çalışma yaşantımı... Sadece, çaresizce kalp çarpıntısını dile getirme usulüyle ilgili repertuarında donanım eksikliği olan çok değerli erkeklerimizin -buradaki bütün erkekleri tenzih ederim- sıkıntılarının buna yansması mı? Hayır efendim, rol repertuarında kadının da, erkeğin de çok ciddi eksikleri var. Mesela, ben bir kadınla da "Niye benim aracılığımla yuvamı kurtarıyorsun Hocam?" diyerek onunla da uğraştığımı fark ediyorum. Neden? Kadın da diyor ki: "Hep kadınlar mı fedakârlık edecek?" Hayır, mevzu şu: Duruma, ana, davranışa özgü, birbiriyle paylaşım yapabilmeyi öğrenmek, birliktelik içinde, kişiselleştirmeden. Çok özür dilerim, "Sen ne salak bir kadınsın?", "Sen de erkek misin?" gibi bir paylaşım aile hayatında bizim için yıkım ve şiddettir. Ben bu paylaşımların dönüşümünü sağlama uygulaması yapıyorum. Neyle yapıyorum biliyor musunuz Hocam, sayın milletvekilim? Benim derdim lisans öğrencilerimde başlıyor. Ben lisans öğrencilerime teori anlatmayı, fotokopileri ve kitapları veriyorum. Burada getirdim, 3 kitabım var naçizane, sürekli gidiyor ama kitapta yazılanları bilmek yetmiyor ki güzel Hocam, o güzel sözleriniz çok değerli. Hepsini biliyor, doğru aile, güzel aile, mükemmel aile. Bana "Hocam, bir kadının yüreğindeki değil, kendi yüreğindeki doğru davranışa dökme yolu vereceğiniz için minnettar olacağım." diyor. Nasıl döneceğim? "Ben bunu bilemem ki evlatçığım." Hadi dökelim bakalım, nasıl... Şimdi, kadının gözüne bakarak "Kadınım, senin için buradayım." ya da "Canım arkadaşım, birlikte kahve içmeye gidelim mi? Hadi, birbirimizi tanıyacağız. Ben senin kahveni seçeyim." Şimdi, bakın, erkek seçiyor kadının hangi kahveyi içeceğini, yemeğini de. Kadın birden irkiliyor ya da "Hocam, bu adam beni yönetmeye çalışıyor..." Bizim buralarda doğrular ile yanlışların kaotik bir karması duygusal alanımız var. Bu duygusal alanı biz kendimizle mutlu, barışık hâle getirmek için insanımızın kültürümüzde var olan... Hani, ben tasavvuf kültürünün çok değerli yanını gördüm, geleneksel kültürün çok güzel yanında büyüdüm. Bana dokunurken babam "Uygun bir zaman mı kızım? Saçını ben tarayım mı, annen çok hasta?" demişti. Saçlarım çok uzundu çocukluğumda. "Tabii babacığım, sen tarayabilirsin. Benim okumam lazım, bitirmem lazım bu işi." demiştim. Bana dokunurken hiç bana zarar vermeden, "Çok mu acıtıyorum, çok mu acıtıyorum?" filan...

Şimdi, bakın, nitelikli dokunma, nitelikli ana babalık ve ebeveynlik paylaşımını yaşantılamamız lazım bu merkezlerde. Bu merkezler kadın hakları, çocuk hakları filan, hepsini biliyor, toplum merkezlerinde biz bunları çalıştık. Haklarını bilen kadınların meydan okuma usulü bizim ailemizde o başka bir boyuta döndürdü. O zaman, birbirimize içimize sinen tarzda dokunmak için sosyal destek gruplarını... Akşamları sevgili belediye başkanlarıma bunu söylüyorum eğitim çalışmalarında. Lütfen, sosyal belediyeciliğin bu ayağını çok önemseyin, mahallemizde kaldırım değil. Mahallede yaşayan insanların ne kadar mutlu ve birbiriyle huzur içinde olduğunun hepimize yansması lazım. Biz asansörde kiminle çıktığımızı tanımıyoruz değil mi? Hocamın sözünü ettiği atomize aile böyle bir aile. O zaman, ailenin kurulmasındaki eğitim çalışmalarını... Konya'da bu çok güzel başladı, Büyükşehir Belediye Başkanlığında çok önemli işler yapıyoruz ama Ankara'da da bunlar yapılıyor, belli ilçelerde gidip konferanslar değil, uygulama çalışması yapıyoruz efendim, konferans doğruları söyleme değil.

Ben Türkiye'de de bir tek Van, Hakkâri, Şırnak'a gitmedim. Ama, akşam saatinde karı koca geldiği zaman, karısının yanında "Hocam, bizim mevzumuz ne biliyor musun? Karım bana onu sevmediğime yönelik bir inançla eleştiri getirdi mi ben o evlilikte kendimi anomik, yabancılaşmış hissediyorum. Bize bunları düzgün hemhâl etmeyi öğretin." demişti. "O zaman, sizinle derinlikli grup çalışması yapılması gerekiyor..." Kim yapacak? Psikologlar, eğitim almış sosyologların, aile destek değil, aile danışmanlığı eğitimi alanların aile görüşmesi yapmaya gitmesi ve klinik odaklı aileyi dinleyen, ailenin duygusuna dokunan profesyoneller hâline gelmiş sosyal hizmet uzmanları. Akşam mesai sonrası birer buçuk saat belediye başkanlarımız çalışma şeyi verecek, hem sosyal destek grubu hem paylaşım grubu olacak. Bu kadar çok şiddet döngüselliğinde kalıp, hem eleştirip hem de aynı öyküleri ve filmi izlemekten yorulmadık mı efendim? O haberleri kapatıyorum. "Televizyonu kapat, çocuğunla ve eşinle ilgilen sevgili Ayşe Kadın diyorum." Efendi, koca, eş hepsi... Kadınlardan eğitim düzeyi yüksek ve istihdamda olanlar daha çok boşanmış. O kadınları suçlu mu addedeceğiz? Hayır. Bizim doğrularımız içerisinde kadının da erkek gibi eş değer statüde olması var. E, bu doğruların hayata geçmesi önemli insan olmayı, değerli insan olmayı getirmiyor. Değerli insan olmak nedir? Ailesi için çırpınan değil, birlikte paylaşan, birlikte büyüyen iki insan olmak için aile içinde çalışan kadının biraz... Hani, cinsiyetçi rol dağılımının nasıl öğrenildiğine baktığımda, mesela, bir kurumda erkekler şöyle dedi -ben de bir erkek çocuk annesiyim- çok üzüntü yaşadım: "Hocam ya, erkekler çok fazla istismar ediliyor. Kariyer sahibi kadınlar 'Hayat eşit, müşterek, bu yemeği sen yapacaksın bugün, bulaşığı da makineye sen yerleştire, ben de gideyim çocuğu emzireyim.' filan dedi." Evlatçığım aşk bitmiş galiba ama boş ver, hayatın içinde aşk olmadan gider evlilik. Aşkın sevgiye ve saygıya dönüşmesini sağlama yolu... Çünkü, fizyolojik anlamda birisi dopamin salgılıyor, birisi serotonin, diğeri oksitosin. İşte, benim önerilerim de üç aşamada; aşk, sevgi ve bağlılık. Biz sevgi ve bağlılığa dönüşmüş yuvaları ortaya çıkarmak adına bu birbirini çok seven ama birbirine sevgi ve saygısını iletişim becerisine, Hocamın da vurguladığı o "etkileşim" dediğimiz şeye dönüştürmede kusurlu olan aileleriz. Onun için bu kadar değerli bir grup bu işi dert edindi, bunların üzerinde çalışıp bir rapor oluşturmak istiyor. Benim derdim otuz yıldır hiç bitmedi. Ben içime sinenleri birisinin yarasına kebek misali dokunarak kazandığım için bir çocuğumun aile öyküsüyle...

BAŞKAN – Hocam, toparlayabilirsek sevinirim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ - ...barışık hâle değil, ailesindeki güçlü ve güçsüz yanları, artı ve eksileri, doğru ve yanlışları, onlarla baş edebilen, donanımı yerinde bir birey hâline gelmesi yolculuğuna başlamamız lazım doğumdan itibaren. Çok

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 13

kaliteli, çok nitelikli, kariyer sahibi kadın ve erkeklerin çocuklarıyla ilgili mükemmeliyetçi, kusursuz ana ve babalığın da bir problematik olduğuna inanıyorum. Kusursuz ana babalık değil efendim, kusurlu ama seven, değerli ve çocuklarıyla birlikte büyüyen ana babalık yapabilmeyi öğrenmemiz lazım, bununla ilgili yaşamamız lazım. Ben aile eğitiminin sadece düşünceleri, doğruları aktaran değil, birlikte yaşamının yeniden sosyalleştirilerek paylaşıldığı küçük gruplarla yapılmasını istiyorum. Bunu Konya'da da bazı öğrenci arkadaşlarım başarmaya başladı. İçlerinde sosyolog, sosyal hizmet uzmanı, psikologlar var. Çok iyi bir ekip çalışmasıyla yürütüyoruz. Tabii ki süpervizyon sistemi kurulması lazım. Bu profesyonellerin çok uç noktada özgün aile örnekleriyle çalışmada baş edemeyen yanları çıkıyor ve bunlarla ilgili Değerli Rektörüm bana güzel bir laboratuvar kurdu, kamera sistemiyle süpervizyon veriyoruz. Bu süpervizyon sistemi şundan önemli: Türkiye'de -Hocamın vurguladığı- tek tip aile yok. Çekirdek ailenin çok özgün, spesifik özelliklere sahip olanları var. Yöresel farklılıklar olduğu gibi, aileye ilişkin algıları, perspektif algısı, kadın ve erkeğin öğrendikleriyle ilgili öyle çeşitlilik gösteriyor ki burada mesele güzele dönüştürmek. Doğruları biliyor iki taraf ama doğruların güzele dönüşmesini nasıl yapacağının işlenmesi lazım. Biz aile çalışmalarını bu boyutta götürüyoruz. O nedenle, ailenin kurulmasından itibaren kurulacak yerdeki, merkezî devlet teşkilatı Aile Bakanlığının sosyal destek ünitesi çok önemli profesyonellerin bütününe içermeli ama bu bütünü içeren profesyonellerin donanımlı enstitüleri ve eğitim çalışması yapan üniversitelerden süpervizyon ağını kurarak bunu yapmaları sağlanması gerekiyor çünkü ben Hocamın sözünü ettiği... Mesela, şöyle örneklerin içini doldurabilir miyiz: Türkiye'de geçmişte bu yoktu. Bir hekimin kızının "Ben lezbiyenim, erkeklerle değil, kadınlarla birlikte olacağım." diyerek kadınlık organını aldırma kararının önüne geçme çalışması yaptım ve hâlâ, şu anda bu kişi bir erkekle evlenme hazırlığı yapıyor ama sanal âlemden kurduğu bir ekipten etkilenip böyle bir bağla çocuğun kendinin cinsel kimliğine özdeşiminin lezbiyen olarak tanımladığı gibi bir durum var. Şimdi, bu çocuğu biz kendi başına bırakıp odasında özgürlüğü içinde bıraktığımızda onun kendi cinsiyetinin özellikleri ve değerli kendilik geleceğinden mahrum bir kadere mahkûm edebilme riskimiz var. Ben böyle özgürlük ve kader salınımını siyah ile beyaz salınımı gibi düşünürüm, ikisinin varlığıyla birlikte. Özgürlük, kaderimizde var olan... Hepimiz bu ülkeye bu zamanda geldik, bu tarihte doğduk, cinsiyetimiz bu, güzelliğimiz, çirkinliğimiz bu, beden özelliklerimiz bu, düşünme kapasitemiz bu ama seçim kabiliyetimiz... İçimize sinen seçme hakkımızın aile içinde nasıl tanındığı... "Hiç seçme hakkım olmadı ki." dedi bir gencimiz. Şu anda bu gencimiz boşanmış, benim öğrencim olarak "Bana seçme hakkımı hatırlattığınız ve 'hayır' demeyi öğrettiğiniz için ömür boyu size teşekkür edeceğim." dedi. Bakın, bir kadına "hayır" demeyi öğretmekle ben iki buçuk yıl uğraştım efendim. Bir kız çocuğu bu ama boşanmış, ayrılmış bir kız çocuğuydu, üniversite öğrencisi, yüksek lisans... Şimdi "hayır" demek nasıl bir şey? Hak temelli... "Babacığım senden vazgeçmem." Ben babama bunu demiştim. Çok net "Seni İstanbul'da okutamam kızım." demişti hukuk fakültesini kazandığımda, 5 kardeşsin, annem çalışmıyor ama "Ankara'da bir okul seçeceksin." demişti, sosyal hizmetçi oldum. Dünyaya 70 kere gelsem gene aynı mesleğimde olurum. Otuz bir yıldır da psikodrama eğitiminde klinisyen ağımlı güçlendirdim, öyle çalışıyorum. Ama şunu fark ettim: "Babacığım sen benim bir tanemsin. Senden vazgeçmem ama müsaade et ben bu eğitimleri alacağım." Gece gündüz çalışmayı öğretti ama "Çöpçü de olsanız en iyisi olacaksınız." demişti. Çok fazla yük vermiş. En iyisi olurken hayatı bazen ıskalayarak geçip... Çalışmadan başka bildiğim hiçbir şey yok. Sevgili Beylülü Hocam ile Huriye Hanım beni daha fazla tanır. Ama hoşnudum. Böyle yüklenme olayları, toplumsal olaylar, aileyle ilgili olaylar olduğu hâlde ben insana beceri kazandırıp evlenecek gençlerimizin, evlenmiş ayrılmış gençlerimizin ya da evli olup da aile içinde çatışmalarıyla boğuşan, kriz durumlarıyla boğuşan ailelerimizin hayatlarına dokunmada, onların içlerine sinen seçimler yapmasını sağlama yolculuğuna aracılık ediyorum. İşte, seçimlerini yaparken aile hayatı eğitiminin evlilik başlangıcındaki eş seçimi, evliliğe hazır olup olmama durumundan tutun kendisinin bu kişiyle uyumlu bir birliktelikte yaşayıp yaşamayacağına karar verebilecek hâle gelmesinin bile çok önemli bir beceriden sonra olması gerektiğine inanıyorum. Bu beceri nasıl olur? Erkek çocukların babalarıyla barışıp "Benim babam muhteşemdir, iyi bir adamdır ama şöyle eksikleri vardır." dediği, kızların da anneleriyle barışıp "Benim annem güzel bir annedir. Ben kendi cinsimin güzelliklerini annemden öğrendim." dediği anda evlenmeye hazır olmalarını bekliyorum, onlara öyle derim çünkü. Ama bunun ilişkilerine nasıl yansındığını kendi ailelerinde değer verilen, sevilen...

BAŞKAN – Hocam, toparlarsak sevineceğim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ - ...çocuklar olmasıyla mümkün olduğunu gördüm. Şimdi, aile hayatı eğitiminin nitelikli değil, küçük gruplarla beceri boyutu çok önemli. Önerilerimi toparlamak istiyorum.

Çatışmalı, riskli evliliklerin vaka odaklı... Aile Bakanlığının ve belediyelerin aile yaşam merkezi birimindeki aile hizmet birimlerinde çalışan uzmanların vaka odaklı yüklerle çalışması gerekir. Yeteri kadar sosyal çalışmacı, sosyolog var aile danışmanlığı eğitim alan ama bu vakayı takip odaklı giderse, ailenin özgün durumları ve kriz durumlarını çok iyi kavrarlar. Çünkü, ailede eşitsizliklerin arttığı dönemde boşanma olaylarının arttığını biliyoruz biz, gelir dağılımı eşitsizlikleri riskleri. Küresel arenadan gelen riskleri biz önleyemiyoruz. Buradaki vaka odaklılık aileyle daha uzun süreli ve nitelikli ilgilenmeyi sağlayacak. Boşanma ara buluculuğu ve aile mahkemelerinde mahkemeye girmeden, boşanmadan önce -bunu Adalet Bakanlığına bir bildiriye sunmuşum, çok önemsiyorum- taraflar davalık hâle gelmeden önce uzlaşmalarının sağlanacağı ara buluculuk ve bir sosyal refah içinde kabul edilmelerinin yerinde olduğuna inanıyorum. Boşanma süreci, çok önemli, tarafları iki kutup hâline getiren bir süreçtir. Burada şiddetler, velayet, nafakalar çok kötüye kullanılıyor ama boşanma hakkının da şiddet, ağır ruh sağlığı sorunu ve ciddi anlamda kadına yönelik kötü muamelenin bariz, açık olduğu bireyler için de hak olmasının kabul edilmesi gerektiğine inanıyorum. Vaka odaklı çalışmalar bize bu gücü verecektir. Ailenin risk durumlarına da dışarıdan yeni iletişim yolları öğrendirme, ailenin sosyal hizmet kurumlarındaki ya da belediyenin yeni kurumlarındaki destek birimleriyle güçlendirilmesi gerekiyor. Ailede bir engelli ve özürli varsa yüklenen, bakım veren kişilerle ilgili çok güzel yasal düzenlemeler yapıldı. Engelli çocuk aile birlikteliğini çok ciddi sarsan bir grup. Bu boyutta özel

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016 Saat : Kayıt: Araştırma Stenograf : Uzman : Sayfa: 14

destek hizmetlerinin ivedilikle sunulması lazım. Salt maddi yardım değil efendim, aman ha! Maddi yardımların bir sürüsü gereklidir ama biz ailenin yaşam kalitesini nitelikli olarak güçlendiren çalışmalar yapmak zorundayız.

Çok uzun konuşmam için çok özür diliyorum, saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Hocam.

Çok faydalandım ben sizin sunumunuzdan. Eksik bir şey bırakmamak adına bunu yazılı alırsak ayrıca sizden çok sevinirim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Yazılı olarak şimdiki, maddeler hâlinde olanı vereceğim efendim ama çok geniş bir raporum var, onu da size iletmek isterim.

BAŞKAN – Tamam, onu alalım, rapora dercedelim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Şey olarak sunacağım, ben bunu hemen bırakacağım zaten, sordum. Kitaplarımı sadece size bırakacağım. Orada da bütün önerilerimi sunduğum paket şeylerim var, bunları... Bu grup çok değerli bir grup.

BAŞKAN – Rapora dercedelim inşallah, önerileriniz kıymetli.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Sadece bir şey sormak istiyorum, “Konya’da çalışıyorum.” dediniz, üniversiteniz Konya’da...

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Ama üç gün de buradayım efendim.

BAŞKAN – Yok, yok, şeyi soruyorum: Yerel uygulamalarla ilgili Konya’da şu an yapılan uygulamalar var mı? “Belediyelerle yapılması gerekir, yerleşmesi gerekir.” dediniz ya, var mı bu tür uygulamalar?

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Evet efendim. Büyükşehir Belediyesinde ve yerel belediyelerin de aile yaşam merkezlerinde şiddetin önlenmesiyle ilgili eğitim çalışmaları çok iyi gitti. Aile Eğitim Programı’nı Aile Bakanlığının sosyal hizmet merkezindeki programları çerçevesinde çok uzun süredir yapıyoruz. Bunlar da çok etkili gidiyor. Çok önemli bir sivil toplum örgütü var, KAGEM. Orada öğrencilerim de benden yüksek lisans aile danışmanlığı eğitimi aldılar. Orada destek sosyal destek grupları olarak yürütüyorlar çünkü çok önemli, bunda çok ısrar ediyorum. Sadece bir buçuk yıl grup çalışmasına giden bir kişi kadına terapötik eğitim veremez. Ben otuz bir yıldır bu eğitimi aldım hâlde ama... Belediyede de küçük.. Mesela, boşanma riski olan, çocuklarıyla engelli çocukları çatışmaya düşmüş kadınlarla, eşleriyle grup çalışmaları yapılması başladı. Bunlar çok önemli. Mesela, kendini suçlu...

BAŞKAN – Büyükşehir mi yapıyor bunu, ilçe belediyeler mi?

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Büyükşehirde, ilçe belediyelerde çok kısıtlı. Ben, Tahir Başkanla daha çok çalıştım efendim, oradaki...

BAŞKAN – Hayır, yerinde görmemiz gereken bir durum var mı, onu anlamaya çalışıyorum da onun için soruyorum. Yani, iyi bir yerel uygulama önemli bizim için anlattıklarınız noktasında da onun için soruyorum.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Evet efendim. Bununla ilgili belediyeler olmazsa olmaz güçlere sahip efendim.

BAŞKAN – Tamam.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Nasıl güçler? Şimdi, aile yaşam merkezleri sadece kadına sanat öğretme, yetenek öğretme, dikiş nakış değildir. Kadının bu donanımının aile hayatına yansımaları sağlamak üzere “Bugün eşerinizle nasıl bir gün geçirdiniz, hadi bakalım paylaşalım, bunları paylaşma zamanı.” diyerek dokunuyoruz orada. Hani, oradaki kadın “Ya, kocam bana bugün ‘Kes lan!’ dedi, çok içim acıdı.” Ağlayan kadın birdenbire “O zaman, erkeğim, böyle demesen daha mutlu olacağım.” diyer ek söyler hâle getiriyoruz ama kocayı da eğitime almayı başaramadık. Bu, kocayla birlikte olursa olacak. Onu da ben sadece aile danışmanlığı eğitim programında yapabiliyorum efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Mahmut Bey, buyurunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Hocam, her şey için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten aydınlandım ama bir çekincem var. Dediniz ki: “Boşanma öncesi ara buluculuk.” Ara buluculuk olayı, bizim gibi, toplumda hâlen hak ve yükümlülüklerinin eşit olduğu ancak içselleştirilmediği, kadının daha güçsüz olduğu, erkeğin daha güçlü olduğu bir fiilî durum, maalesef Türkiye’de bu. Böyle bir toplumda ara buluculuğu boşanmalarda düşünmek kadına yapabileceğimiz en büyük kötülüktür çünkü yıllarca hukukçu olarak bu olayların içerisindeyim. Burada uzlaşmayla ilgili talebinize evet. Zaten bu uzlaşmayla ilgili, boşanma öncesi, aile mahkemesine ilişkin kanunun 7’nci maddesinde bu yetki var sayın hâkimlerimizde, mahkemelerimizde. Eğer tarafların uzlaşmayla barışma imkânı varsa ilk önce destek alma ve kayıt ve şartıyla bu deniyor ama biz eğer ara buluculuğu bu koşullarda dillendirsek bence biz kadına iyilik yapmamış oluruz, kötülük yapmış oluruz. Bu talebinize veya bu açıklamanıza ben katılmıyorum doğrusu.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Çok teşekkür ediyorum, o kadar değerli bir şey söylediniz ki. Ara buluculuk sadece hukuki ara buluculuk ve uzlaştırarak taraflara nafaka, mal bölüşümü, velayet hakları gibi salt hukuki prosedürlere büründürülmüş bir şey değil efendim. Benim sıkıntım şu, ben otuz yıldır aileye hizmet veren bir klinisyen olarak şunu yaşadım: Sözü ettiğim aileye kurulmasından itibaren vaka odaklı hizmeti henüz kuramadık. Kuramayınca davalık olma aşamasında, tarafların birbirleriyle çok kavgalı... Ve çocuk üzerinden duygusal olarak boşanma çocuk varsa mümkün olmuyor efendim, hayat boyunca devam eden bir ilişki ve iletişim getiriyor. Benim sıkıntım, ara buluculuğa gelene kadarki süreçte eğer -biraz önce Sayın Milletvekilimiz Ayşe Hanım’ın sözünü ettiği- vaka odaklı, yerelde ailelerle iyi çalışırsak biz, kriz yaşayan aileleri zaten erken teşhis edeceğiz. Orada çatışmalarını, birlikte anlaşmasını ara buluculuk adıyla değil ama biz yardımcı olacağız. Hukuki ara buluculuğa indirgenmiş bir ara buluculukla davam var benim. Nedeni de sizin sözünü ettiğiniz gerekçeler nedeniyle. Orada, olay bitmiş, kotarılmış, mal bölüşüm, çocuk kimde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 15

kalacak ya da kusurlunun kusurunu içselleştirmesi çalışması yapılıyor ama sözünü ettiğim ara buluculuk, ciddi anlamda aileyle birlikte çalışma ve aileye kendini yeniden öğrenerek yeniden sosyalleşmesini sağlama anlamında.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ona “ara buluculuk” diyemeyiz, ona “duyguların pekişmesi” deriz, ona “uzlaşma” deriz. “Ara buluculuk” kavramını teknik anlamda ona yerleştirirsek, öyle kullanırsak gerçekten istenilmeyen sonuca gitmiş oluruz ki bence orada bir kavram kargaşası var. Yani, şu zaten mevcut olan yasada var, “uzlaşma” var. Yani, “uzlaşma” farklı bir şey, “ara buluculuk” farklı bir şey. Tarafların tartışmaları vardır, bu aileyi kurtarma adına hâkim geçici bir ara karar verir, taraflar belki uzlaşabilir sosyal destekçilerden destek alarak hatta ücreti de hazineye karşılanarak, o anlamda bir kurumumuz var. Yani, durup dururken... Zaten, 2011’den bu yana hep şu önümüze geliyor: Yani, özür dilerim, belki siz kasıtlı olarak söylemediniz ama “Biz mümkünse boşanmalarda da ara buluculuğu getirelim.” diye bir furya var. Kadın bundan zarar görür, ben bu açıdan bunu dile getirdim.

Karşılıklı oldu, özür dilerim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Şunu söyleyeyim: Boşanma süreçlerinde birikişilik yaptım, şiddet davalarında da. Bu ara buluculukta, hâkimin gönderdiği profesyonellik işlemini çok iyi işlemedi efendim, bu işlemin var. Şöyle bir sıkıntı var: Ben çok değerli aile hâkimleriyle, çocuk mahkemelerindeki hâkimlerle de çalışıyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İşlemin var diye, bu gerekçeyle başka kötü bir kuruma gidemeyiz değerli Hocam, bunu işletir hâle getirmek lazım.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Sayın Milletvekilim, işlemeyle ilgili sorunuz yok, şöyle bir sıkıntımız var: Ara buluculuk çok fazla Batı koku bir kavram gibi algılandığı için sıkıntı yaşıyoruz. Ara buluculuğu böyle görmeyelim. Ben sosyal hizmet mesleğinde ara buluculuk rolünü hâkim, avukat, sosyal çalışmacı, psikolog, psikiyatristlerin bir arada çalıştığı, çok özel, nitelikli tedavi ve uzlaşma bürolarının destek hizmeti olarak ele aldığımı tanımladım, kitaplarımda bu tanımlarım var benim. Ara buluculuk sadece hukuki perspektiften tanımlandığında, salt mal paylaşımı ve nafakaya indirgeniyor. O zaman evlilik kurumu maddi çıkarların gözetildiği, kadının manevi anlamda anneliği, kadınlığı, eşle birlikteki uyumlu birlikteliğinin topluma kazandırdıklarının biraz ikinci plana itildiği bir duruma götürür ve sizin kaygılarınıza ondan “katılıyorum” diyorum. Ama onu çok iyi tanımlamak zorundayız. Benim ülkemde şunu yapmamız lazım: Belediyeleri niye sokmaya çalışıyorum ve bunu ısrarla yapıyorum? Bakanlığın yereldeki birimleri politika üretmek ve politikanın yasal çerçevesiyle ulusal standartları oluşturma görevini yürüttü ama yereldeki bu birimler bireyleri hayatındaki daha nitelikli ebeveynlik, daha nitelikli eşliğe dokunmayı yapması ara buluculuk, danışmanlık, organizatörlük ve de psikoterapi uzmanlığının bütününe içeren bir şey olarak yapması lazım. Sözünü ettiğim gerçekle aynı konuda buluşuyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hocam buluşuyoruz da onun üzerine biraz eğilebilseydik çok iyi de hep belediyelerdeki ve sonraki destekten bahsediyoruz. Bu iş Batı’da gayet rahat, insanların eğitimiyle ilgili... Nitelikli olarak eğer biz eğitim alırsak, nitelikli bireyler, nitelikli aileler, nitelikli toplum oluşur. Şimdi, bu tür olayın eğitimde, ilkokuldan itibaren müfredatta da yer alması lazım. Bu büyük bir eksiklik. Siz kalkıp, eğitimde bunlara müfredatta yer vermeyeceksiniz, kişi evlilik aşamasına geldikten sonra belediyeler bu desteği versin.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Çok geç efendim, doğru, evet.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu geç olan bir şey. Yani, “Ağaç yaşken eğilir.” diye bir sözümüz var. Yani, bu açıdan, bunu bu aşamadan itibaren ne olur önerilerde bu şekilde...

BAŞKAN – “Koruyucu ve önleyici tedbirler” dediğimiz nokta o zaten, ilköğretim çağından itibaren o eğitim yapmak.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Şimdi, sosyalleşmenin unsurları -Hocamın yanında ukalalık etmeyeyim efendim- ailede başlıyor; okulda arkadaş, akran grubu, medya aracılığıyla tamamlanıyor. Bu dört unsurun hâlihazırda etkisini yabana atamayız. Bütün unsurlar önemli. Ben aile odağına niye geçtim? Ailede birbirimize öyle bir önem verme aşamasını rafa kaldırmak zorunda kaldık. Kadın çok güçsüz. İstihdamda, nitelikli, kariyer sahibi kadının çocuklarıyla ilgilenme saati bir saate, iki saate inde. Biz bu saatleri nasıl dolduracağımızı da netleştirelim. Sözünü ettiğim gerçeklik o. Onun için, okullarda da... Belki okullar da bunu tamamlasın. Ama kitaba yansıyan cinsiyetçi rollerle kadın-erkek eşitliği gibi rol eşitliği kavramlaştırmalarını çocuklarımıza öğretmek tek başına bunu yapamayız. Orada sorumluluklar, söz hakkı, Hocamın sözünü ettiği bütün unsurların bütünlüklü ele alınması tek bir kuruma indirgenemeyecek kadar değerli. Her kurumun sorumluluğu eşit değerinde önemli efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Hocam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Son soru...

BAŞKAN – Mahmut Bey, çok konuğumuz var, vaktimiz daraldı, çok söz verdim, müsaade edin bu bölümü kapatayım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tek cümle Sayın Başkan.

Hocam, dediğiniz 3 tane kitabın ismini söylerseniz yazmak isteriz, seviniriz.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Estağfurullah. Ben Sayın Başkanımıza takdim edeceğim, kitaplarımdan bazılarını. Şu anda baskıda olanları sunayım. Birisi “Aile İçi Şiddet”, Elma Yayınevinde; “Ben ve Ailem”, bir de “Evlilik Sadakatsizlik” bir durum olarak. Onun dışındaki “Birey Cemaat Piyasa” var, bir derleme çalışmadır. Orada da evlilikte ve adalette boşanma ve özgürlük konusunu işlediğimiz için... Çok sayıda makaleyi vermiyorum ama orada yeteri kadar doğruların anlatıldığına inanıyorum. Hâlâ da çözemediğimiz bir sürü sorun var efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hocam, sağ olun.

Çok konuğumuz var, bekletiyoruz. Üyeleri bizden o konuda hoşgörüyü istiyoruz.

Hüsnüye Hanım, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 16

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Öncelikle teşekkür ediyorum.

Hepiniz hoş geldiniz.

Ben “ara buluculuk” kavramına sayın vekilimin ve sizin farklı açıdan yaklaştığınızı düşünüyorum. Sayın vekilimiz hukuki açıdan yaklaşıyor, dolayısıyla farklı bir bakış açısıyla görüyor olayı, siz sosyolojik yönden bakıyorsunuz. Ben size destek vermek adına, geçen hafta sonu yaptığımız Şanlıurfa ziyaretimizde, orada yerelde bize aktaran, seminer veren kardeşlerimizden öğrendik. Mesela, kadın cinayetlerinin üç yıldır olmadığı, ara buluculuk müessesenin oradaki kanaat önderleri tarafından yürütüldüğü ve olayın hukuki yöne aktarıldığında daha bir ayrışmanın olduğu, dolayısıyla hukuka aktarılmadan “ara buluculuk” kavramı devreye girdiğinde ve kanaat önderleri, aile büyükleri tarafından bu müessesenin işletildiğinde boşanmaların olduğu...

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Olmadığı.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – ...ve buna ek olarak da şiddetin yaşanmadığı ve kadın cinayetlerinin de işlenmediği...

BAŞKAN – Boşanma süreci sağlıklı gidiyor anlamında söylüyoruz, çatışmasız bir boşanma.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Sözümlü ettiğim tam da bu işte. Çok teşekkür ederim Sayın Vekilim.

BAŞKAN – 2015’te hiç kadın cinayeti olmamış şehirde.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Bu veriyi duyduğumuz zaman biz hakikaten çok sevindik. Bu “ara buluculuk” kavramının sayın vekilimiz tarafından farklı görüldüğü ama sosyolojik yönünün de bizim periferideki illerimizdeki yaşantımızda daha farklı algılandığı ve hakikaten bir işlevsellik görüldüğüne de şahit olmuş olduk.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim...

BAŞKAN – Deniz Hanım’da söz sırası Mahmut Bey, size çok söz verdim, çok rica edeceğim ne olur!

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Önemli bir konu ama yani.

BAŞKAN – Bunu tartışırız, çok konuğumuz var.

Buyurun.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Sözümlü ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Orada öğrencim götürüyor, Harvard’ta eğitim aldı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, Şanlıurfa’da kadının adı yok, referans doğru bir yer değil. 3-4 tane evlilikler vesaire... Bana bu ara buluculuğu, gelin, İzmir’de, İstanbul’da, Ankara’da, Aydın’da, Antalya’da verin, gittiniz... Evlilikleri, vesaireyi Şanlıurfa örneği kadar... Böyle örnek olmaz arkadaşlar.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, bakın, siz hem...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Urfalıyım ben. Siz bana diyorsunuz ki “Kanaat önderler ile aşiret reisleri bunu idare ediyor.”

Aşiret reisleri...

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, hem ziyarete gelmediniz, bizim şahit olduklarımıza şahit olmadınız ama...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben bu şehirde yaşayan bir insanım hanımefendi.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ama Sayın Vekilim, bakın, siz hukuki yönden bakıyorsunuz, bir de sosyolojik yönü var bu olayın ve orada...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Aşiret reisleri orada...

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Olabilir.

BAŞKAN – Sayın Tanal, Jandarma ve polis rakamları 2015’te kadın cinayeti olmadığı yönünde, biz o rakamı paylaşıyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, bakın, bu toplumda kadının adının olmadığı bir yer Şanlıurfa, 3-4 evliliğin olduğu bir yer Şanlıurfa. Şanlıurfa’da kadının hangi hakkı var?

BAŞKAN – Farklı bir şeyden bahsediyoruz.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Biz ara buluculuğu konuşuyoruz, siz burada ara buluculuğa hukuki olarak yaklaşıyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ara buluculukta Şanlıurfa referans örneğini veriyorsunuz. Arkadaşlar, bakın, siz de bir kadınsınız, daha radikal savunmanız gerekirken ben savunuyorum ya.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Ben bir şey söyleyebilir miyim Sayın Vekilim, çok özür dilerim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Buyurunuz Hocam.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Ben Urfa örneğinden öte, yapılan işi doğru mu değil mi...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama yapılan işte aşiretlere teslim ediliyor, kadın aşiret reisinin egemenliğinde, hukukun güvencesinde olması lazım. Böyle bir şey kabul edilemez, kusura bakmayın.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Çok teşekkür ederim. Evet, başka soru alayım, orayı açacağım biraz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya, kadın hakkını ben aşiret reisine mi teslim edeceğim, olacak şey mi bu ya?

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Biz onu söylemiyoruz Sayın Vekilim, başka bir şey söylüyoruz. Hakkı teslim etmek, kadını başkasına ait göstermek, bunu söylemiyoruz. Orada bir olgu var, yaşanan var, sosyolojik bir olay var ve buna biz şahit olduk ve bunun sonucunda da siz ısrarla diyorsunuz ki “Ara buluculuğa geldiği zaman kadını ailesine gönderiyorsunuz, orada şiddet yaşıyor.” Ama bizim gördüğümüz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Vekilim, benim hâlen bağlarım orada, ailem orada, içinde birebir yoğrulmuş bir insanım.

BAŞKAN – Hüsnüye Hanım, Sayın Tanal; bu tartışmayı bitiremeyiz, çok konuğumuz var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 17

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Bakın, biz şahit olduğumuzu ve bize bir aktarılanı, bunu da...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bizde de kadın orada aşiret reisinin iki dudağının arasında. Olacak şey mi?

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Kolluk kuvvetlerinin verdiği rakamları söylüyoruz biz, kafadan...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kolluk kuvvetlerine, bakın, gidin orada...

BAŞKAN – Hüsnüye Hanım ve Sayın Tanal, bu tartışmayı burada bitiriyorum, gezi sonuçlarımızı ve Urfa örneğini ayrıca tartışırız.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Ben bir şey ifade edeyim Başkanım: “Kadının adı yok.” dediğiniz yerde kadın derneklerinin, oradaki derneklerinin tamamının ortak bir görüşü vardı. Neydi biliyor musunuz? “Kadınlarımızı o kadar çok bilinçlendirdik ki, bilinçlenmeye başladılar ki son yıllarda, kadınlar artık haklarını çok daha net bir şekilde bilip aile içerisinde bunu eşlerine net şekilde ifade ediyorlar.” Ortak kanaat buydu, bunun bilinmesinde fayda var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Niye 4-5 kuma var kardeşim, bunu izah eder misiniz?

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) – Zamanla onları da şey yaparız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Biraz önce hocanın kendisi söyledi, hâlen “Seviyorum.” diymiyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, şimdi, şöyle bir hata yapmayalım: “Siyah ve beyaz” dedi Beylülü Hocam, oraya dönmek istiyorum, ne çok iyi ne çok kötü. Yani sonuçta bazı şeyler iyileşirken bazı şeyler de kötü gidebilir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama ben önde yürüyorum, kadın haklarıyla yürüyen bir kültürden geliyorum arkadaşlar, yapmayın bize bunu ya. Kadınla erkeğin yan yana, kol kola yürümesi lazım.

BAŞKAN – Sayın Tanal, her şey çok iyi, her şey çok kötü diyemeyiz. İyileşmeleri görmemiz lazım, sorunları da görüp çözmemiz lazım. Netice olarak bu cümleyle bu konuyu kapatmak istiyorum.

Hocam, ilave mi edeceksiniz? Bir şey yoksa diğer konularımıza geçeceğim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Hayır, ben soruları dinlemek istiyorum çünkü bu şey açılmadan yanlış anlaşılması değil, çok güzel düşünceler bunlar, yüksek sesle diğerlerinin de görüşleriyle tamamlama fırsatı...

BAŞKAN – Yani değişim, olumlu şeylere değiştirip dönüştürürken yeni çıkacak ya da geçmişten gelen olumsuzlukları da bertaraf edecek şekilde bir devinim, bir süreç bu. Bu anlamda bu konuyu kapatmak istiyorum.

Deniz Hanım, çok kısa vereceğim yalnız, konularımızı çok beklittik.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Tabii ki.

Bu arabuluculukla ilgili... Hocam, her şeyden önce teşekkür ediyorum, değerli bilgilerinizi bizimle paylaştınız. Aile danışmanlığı, evlilik ve çift terapileri eğitimlerini ben de aldığım için sizin bahsettiğiniz uygulamayı çok iyi anlıyorum. Yalnız şöyle bir şey var: Biz aynı terimi birçok uygulamada kullanıyoruz. Mesela arabuluculuk dediğimiz zaman toplum içerisinde barıştırmaya anlaşıyor, hukuksal anlamda daha farklı anlaşıyor, bizim alanımızda daha farklı anlaşıyor. Daha önceden “Arabuluculuk yaptım, barıştırdım.” denilerek aile içi sorunları çözülmeden evine gönderilen kadın şiddet mağduru olup ölüm gerçekleşince arabuluculuğa karşı da terimsel olarak bir antipati gelişti. Belki de biz bu uygulamalarda çalışmalarımızı farklı isimlendirmemiz gerekir. Eğer bu arabuluculuk hukukta kullanılıyorsa –gerçi arabuluculuk dersleri bizde de vardı ama- arabuluculuk yerine belki de biz bu uygulamaya daha içeriğini yansıtan bir isim koyarsak zannediyorum bu kadar tepki çıkmayacaktır.

BAŞKAN – O ayrı bir tartışma konusu.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – “Aile destek hizmetleri” yeter benim için efendim, aile destek hizmetlerinin içinde hepsi vardır, eğitimden davranış değişikliğine kadar.

BAŞKAN – Ben de aynı kanaatteyim, daha önce bu alanda çalışmış, Aile Bakanlığında çalışmış biri olarak. Aile içinde sorun çıktığı andan itibaren ilgili kurumların o sorunla baş etme yöntemlerinin aileye kazandırılması gerekiyor, sorunu çözme kapasitesinin geliştirilmesi gerekiyor, kişisel kanaatim. Çözülmemeyen bir sorun... Hatta şu var: Sorun çözülemeyebilir ama çatışma yine de olmaz yani sorunu çözemezler çiftler arasında ama bunu çatışmasız ifade ederler ve boşanırlar, bu da son derece sağlıklı bir durum. Bu süreçte boşanmanın da çatışmasız gitmesiyle ilgili belki bir destek kuruma ihtiyaç var, bunun adı “arabulucu” olur, başka bir şey olur. Bizim burada amacımız, çocuk var olduğu süre içinde anne-babalık görevleri devam edeceği için minimum çatışmayla bu süreci götürmek diyerek kapatıyorum.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Tabii, çok önemli, şunu söyleyeyim ama: Çatışmanın varlığı değil efendim, çatışmanın nasıl yapıldığı problemi...

BAŞKAN – Onu kastediyorum, sorun olur ama kavga etmeden bu sorunu ortaya koymak önemli, az önce ifade ettiğiniz hakaret içeren ifadeler kullanmadan ve çocuk üzerinden bir güç savaşına gitmeden.

Kapatıyorum bu bölümü.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Aile Bakanlığından Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürümüz burada.

Sayın Genel Müdürüm, şu odaktan bakacağız: Yani Bakanlığın bu alandaki tüm hizmetleri değil beklediğimiz sizden. Aile içindeki yaşlı ve engelli bireylerin bakım hizmetlerini sağlıklı alıp almamasının aileye etkileri bizim konumuz yani Komisyonun konusu, yoksa Bakanlığın tüm engelli ve yaşlı hizmetleriyle ilgili bir sunum beklemiyoruz sizden. O anlamda bir on dakika süre vereceğim.

Buyurunuz, açıyorum mikrofonunuzu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 18

3.- *Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü İshak Çiftçi'nin, aile içindeki yaşlı ve engelli bireylerin bakım hizmetleri ve karşılaşılan sorunlar hakkında sunumu*

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle şu son tartışmanın hatırlattığı bir cümleyle başlamak istiyorum: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında -sizin de malumunuzdur- ASDEP diye bir uygulama başlatıldı. Bu tip konuşmalar yapılırken daha çok belki onların da temsilcisinin bulunması... Her ailenin bir danışmanı olmasıyla ilgili başlatılan bir proje bu, Türkiye genelinde başlayacak. Çalışacak sosyolog, psikolog veya sosyal çalışmacıların Maliye izinleri alındı. Mardin'de, Diyarbakır'da, Batman'da, geçen hafta benim de gittiğim Erzurum'da fiilen bu başlatıldı. Şu anda sahada ailelerin danışmanlığını yapan ve her aileye giden sosyologlar, psikologlar var. Bu yıllardır planlanan bir şeydi, şu anda uygulamaya geçildi fiilen. Umarım ileride hocamın önerdiği ya da sayın hocamın da söylediği değerleri ailelerde bir araya getirecek şekilde bir katkısı olur diye düşünüyorum.

Kendi alanımızla ilgili olarak söylemek istediğim şey şu: Bizim 2011 yılı itibarıyla yaptığımız bir çalışmanın neticelerini paylaşıyoruz genelde ama Türkiye'de dillendirilen daha çok engellilik alanıyla ilgili araştırmada 2002 verileri biliniyor; 8,5-9 milyon civarında bir engelli olduğu söyleniyor ama o çok kısıtlı, genelde yapılmış bir nüfus sayımı sırasındaki bir araştırmaydı ama daha sonrasında 2011 yılında hane odaklı yapılan, 2,2 milyon hane üzerinde yapılan bir araştırmanın sonucunda birçok haneye gidilerek grup tespiti üzerinden yapılan bir engellilik araştırması var. Yeterli midir? Değildir, daha iyisinin ve daha iyi tespitlerin yapılması gerekiyor.

Nüfus ve Konut Araştırması'na göre Türkiye'ye baktığınız zaman en az 1 engeli olan, 3 veya daha yukarı yaş nüfusunun oranları ile bakılarak bu gerçekleştirildi. Bu hesaba göre Türkiye'deki engelli sayısı aslında 4 milyon 876 bin civarında. Yani "Türkiye'de 9-10 milyon engelli var." dendiğinde o gruplanma yapmadan...

BAŞKAN – O, BM'ye göre bir ölçeklendirme sanırım değil mi? 8-9 milyon nüfusun yüzde 10'una tekabül eden BM ölçeklendirmesi, tahmini bir rakam.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Hayır, şöyle, o ayırım şu: Tahmini rakam, evet ama orada süregelen hastalıkları olanlar yani böbrek rahatsızlığı olan, kalp yetmezliği olan, benzer hastalıkları olanlar da engelli sayılarak bir gruplandırma yapılmış. Hâlbuki bu 2011 yılında yapılan çalışmada görmede zorluk yaşayanlar 1,4'e tekabül ediyor, duymada zorluk yaşayanlar, konuşma bozukluğu, tutukluk, kekemelik gibi nedenlerden dolayı zorluk yaşayanlar mesela 0,7 gibi, yürümede, merdiven çıkımda, inmede zorluk yaşayanlar...

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Burada bir şey sorabilir miyim?

Şimdi, duymada azalma, görmede azalma derken fizyolojik olarak da yaşla birlikte bunlar olur. Onlar da bu rakamların içine giriyor mu?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Onlar da var.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ama onlara engelli diyemeyiz, fizyolojik bir şey yani yaşla birlikte herkeste olabilen bir şey; artı, kronik hastalıkları da bu engellerin içine koymak, o da çok doğru değil.

BAŞKAN – Genel Müdürem onu söyledi zaten, "Kronik hastalıkları koymuyoruz..."

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Sayın Vekilim, zaten kastedilen bu. "12,29 civarında Türkiye'de engelli var." dendiğinde nüfusa oranladığınız zaman bütün o süregelen hastalıkları olanlar ve daha sonradan fizyolojik olarak, fiziksel birtakım kayıplar yaşayanlar da kastedilerek söyleniyor. Ama şunu yapamayız: O zaman, bir kazada bir bacağını kaybetmiş birini de engelli kategorisine sokamayız, o mantıkla gidecek olursak eğer hiçbir şeyi önceden... Yani normalde doğduğunda bütün uzuvları tamamdır ama sonrasında trafik kazası geçirdiği zaman bir bacağını kestiğimizde o kişiyi biz engelli kabul ediyoruz.

BAŞKAN – Hüsnüye Hanım muhtemelen "Yaşa bağlı kayıplar –yani benim şu an gözlük kullanmam gibi- da bunun içinde var mı?" diye soruyor.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Var ama oranları olanlar var yani sadece gözlük kullanan, kendi işini kendi görebilenler değil, tamamen görme kaybı yaşayanları mecburen görme engelli kabul etmek zorundasınız.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Bakın, şunu ayırt etmemiz lazım: Yani bu nasıl kategorize ediliyor bilemiyorum. Ama sizin örnek verdiğiniz şey, dışarıdan müdahaleyle o insan o uzvunu kaybetmiş, öyle değil mi, yani travmaya bağlı olarak? Ama fizyolojik olarak yaşıңыз 40-45-50'yi geçtikten sonra, bir müddet sonra kulağınız az duymaya başlıyor, bir müddet sonra gözünüz az görmeye başlıyor, bu ayrı olmalı.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Bu tespit yok, sayımda bu tespit yok; şimdi anladım, tamam.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Bence bu engel değil, engelli sınıflamasından bu ayrı olmalı.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Hayır, sizin söylediğiniz, daha doğrusu benim ifade etmek istediğim, doğuştan itibaren bu tip eksiklikleri olanların tespiti, yaşa bağlı olan sonradan kayıplar falan değil, o dikkate alınmadı.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Tamam, anlaşıldı.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Daha çok, bir şeyler taşımada, tutmada zorluk yaşayan insanlar, doğuştan birtakım yeti kaybı olanlar, yaşlılarına göre öğrenmede, basit 4 işlem yapmada, hatırlamada, dikkatini toplamada zorluk yaşayanlar da bu kategori içinde sayıldı. Yani yapılan 2011 yılı araştırması biraz daha seçici, spesifik bir araştırma,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 19

diğer genellemeyi yapan bir araştırma değil. Dolayısıyla, bu açıdan baktığımızda Türkiye’de böyle bir potansiyelimiz var, 5 milyona yakın bir engelli grubumuz var. Bunların içinde çocukların tabii ki ilk verdiğimiz tabloda yaş gruplarına göre sayıları var.

Engelli bireylerin ailelerinin yaşadıkları sorunlar nelerdir, asıl dikkat çekilmek istenen konu bu galiba. 3 tür sorun yaşıyorlar: Psikolojik sorunları var, sosyal sorunları var, ekonomik sorunları var. Şimdi, bu sorunlara baktığımızda, psikolojik etkilerine baktığımız zaman... Dolayısıyla, istenirse sonrasında çok geniş bir rapor sunmak üzere bir hazırlık yapıyoruz çünkü bu toplantıya katılacağımızın haberi dün itibarıyla saat dört buçuk, beş civarında haber verildi, yazı da o tarihte geldi yani 24 tarihli bir yazıyla davet edildik. Onun için ben hızlıca ne kadar bilgi sunabilirsek... Ona göre hazırlanarak geldik, onun için affınıza sığınıyorum, eksikler olabilir ama sonradan istenirse Komisyonumuz tarafından, biz bunun daha detaylarını Komisyonumuzla paylaşabiliriz.

Ailede farklı gelişen özel gereksinimli bir çocuğun olması tüm aile bireyleri için öncelikle bir duygusal yük getiriyor, stres verici bir yaşam deneyimi başlıyor, sürekli başa çıkma tepkileri gerektiren bir stresör olduğu belirtiliyor. Şimdi, bir stres kaynağı olarak o sürekli ailede bir kaynaklık ediyor artık. Yani dönüp aile bütün hayatını, psikolojisini o ailede var olan engelli çocuğa göre veya engellisine göre ayarlamak zorunda kalıyor. Psikolojik etkilerde daha çok bu çocuğa sahip olan aileler açısından birçok aşamadan geçtiklerini görüyoruz. İnkâr başlıyor önce, en büyük problemimiz buydu Türkiye’de. Hâlâ, engellisi olduğu hâlde bunun kayıtlara girmesini istemeyen ailelerimiz var. En çok karşılaştığımız konulardan biri budur çünkü geçmişte baktığımız zaman toplumlarda bu engelliliğin tanımıyla ilgili olarak birtakım inkâr vakalarının... Bunun sanki bir kabahat olduğu ya da suç olduğuyla ilgili algılar olduğu için hâlâ onu bir –çok affınıza sığınarak söylüyorum- ayıplı mal, aman, başkasına gösterilmesi gerekmeyen birisi gibi algıladığı için toplumsal birtakım katmanlar öncelikle bir inkâr başlıyor. Ondan sonra gördüklerinde bundan kurtuluş yok, aile içinde şok başlıyor bu sefer “Ne yapabilirim?” diye. Kaygı, kızgınlık, korku gibi duygular yaşamaya başlıyor aileler. Kendilerini çocuklarının durumundan dolayı sorumlu hissediyorlar. Normal bir olay, herkesin başına gelebilecek bir olaydan dolayı bunun sebeplerinin kendileri olduğu hissine kapıldıkları zaman suçluluk duyguları çok yüksek oluyor. Çoğu anne-babanın suçluluk duygularını özellikle ifade etmediklerini, bunu üstü kapalı tuttuklarını biliyorum.

Ben engelli bir bireyim, ortopedik engelliyim. Polio sekeli dedikleri, çocuk felci olarak tabir edilen bir engelim var. Benim babam kendisini ifade ederken bana karşı o suçluluğunu kapatmak için -6 kardeşim var benden başka- şöyle derdi: “Sen bir tarafa, onlar bir tarafa.” Aslında aile içinde öyle bir şey olmaz yani biz hepimiz kardeşiz, her çocuğun yerinin çok farklı olması gerekiyor. Dolayısıyla, bu tip ifadeler ailelerin kendi çocuklarıyla ilgili...

BAŞKAN – Suçluluğu örtmek için...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Evet, sanki kendisi suçluymuş gibi o engelimin olmasından dolayı gibi bir duygu taşırdı. Anne ve babanın evlilik uyumlarında farklılaşma oluyor çocuklar engelli olunca, evlilik uyumunun düşük, boşanma oranının yüksek olduğu bazı araştırmalarda görülüyor. Bazı araştırmacılar da ailede farklı engelli bir bireyin bulunmasının evlilik uyumunu etkilemediğini savunuyor, daha çok birbirine bağladığını, böyle bir çocuğa sahip olmanın onları kenetlediğini ama şu çok var kayıtlarımızda: Özellikle erkek tarafının engelli çocuk olduğu zaman aileyi terk etme eğiliminin çok daha yüksek olduğunu gösteriyor. Yani çocuğu kadının başına bırakıp gitmek, ona teslim etmek, “Ben buna bakamam, ne bakacağım, karışmam.” falan gibi birtakım duyguların erkeklerde daha yüksek olduğunu görebiliyoruz. Araştırmalar, bu ailelerinde sevdikleri birinin ölümünden sonra yas tutan kişilerle aynı yas tepkilerini gösterdiklerini bulmuştur. Yani bir sevdiğiniz öldüğü zaman nasıl bir yas tutuyorsanız, nasıl bir üzüntüye kapılıyorsanız eğer bir engelli çocuğunuz varsa aynı duygular sürekli sanki devam ediyormuş gibi aileler yaşamaya devam ediyor.

Sosyal sorunlarla karşılaşıyoruz. Engelliye ilişkin toplumsal ve bireysel ön yargılar var yani biliyorsunuz, çok eskiden beridir. Ben bunların detaylarına girmeyeceğim çünkü sürem çok kısıtlı. Çok eskiden beri Batı toplumlarında dahi engellilerin lanetli, öcü olarak kabul edildiği, onların yok edilmesi gerektiği, hatta son döneme geldiğimizde Nazilerde bile engellilerin toplumun dokusunu bozduğundan dolayı 70 bine yakın engellinin katledildiğiyle ilgili bulgular var ama daha çok bizde engellilikle ilgili çok eski kültürümüzde çok daha yumuşak yaklaşımlar varken sonra kültürel etkilenmeler sonucunda belki biz de bunlara düçar olduk diye endişelerimiz var. Danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ulaşmaya ilişkin sıkıntılar var toplumda ama şu kadarını söyleyebilirim, son dönemlerde artık istenirse Türkiye’de engellilikle ilgili veya bunlarla ilgili her türlü danışmanlığa ulaşabiliyor fakat o inkâr problemi yani engellisini inkâr etme, “Ben böyle bir şeye sahip değilim.” toplumda da bunun saklanmasıyla ilgili olarak daha çok uzak duruyorlar. Bilgiye erişim ve doğru yönlendirilememesi konularında sıkıntı yaşanıyor bazı ailelerde, tespitimiz o. Eğitim, istihdam, bakım, rehabilitasyon, sağlık alanındaki hizmetlere erişimle ilgili süreçler aileleri etkiliyor. Erişilebilirlik ve toplumsal yaşama katılımı ilgili sorunlar yaşıyorlar.

Engelli bireylerin, engelli bireyi olan ailelerin yaşadığı sorunlardan bir diğeri de ekonomik sorunlardır. Aslında bu çok ciddi manada bir sorun ve dikkat çekmiyor. Tabii ki bu engelliliğin hallini getirmez fakat ailenin hayatını rahatlatma açısından, ailenin yaşam standardını yükseltme açısından çok büyük katkısı olabileceğine ben inanıyorum. Ekonomik sorunlarının başında engelli olmak ve engelli bir aileye sahip olmak başlı başına bir yük zaten.

Engelli bir bireyin bakımını üstlenen kişi –anne, baba ya da yakını- iş hayatına katılamama ya da tercih ettikleri bir işte çalışamamaya ilgili duruma karşı karşıya kalabiliyor, bu da ailenin ekonomik yükünü artırıyor. Biz engelli çocuğu ya da yaşlısı olduğu için sağlığını erteleyen insanlar biliyoruz. Çünkü şöyle bir açıklama yapmak istiyorum müsaadeniz olursa: Biraz önce aile tartışmalarını yaparken bizim aslında getirmemiz gereken çözümler, konular birbiriyle ilişkili olduğu için... Ben çok geniş bir ailede büyüdüm. Büyüklerim anneme ve babama nasıl davranılması gerektiğini öğretiyorlardı. Ben de anne ve babamın davranışlarından benim kendi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 20

çocuklarıma nasıl davranmam gerektiğini öğrendim. Eskiden bu ilişkilere çok yakın taşra hayatının var olduğundan dolayı çok güzel öğreniliyordu bu ilişkiler. Bir ailede bir erkeğin ya da bir kadının nasıl davranması gerektiğiyle ilgili olarak böyle çözümler toplumun kendi içinde ürettiği çözümlerdi. Ancak modernleşmenin getirdiği bu şehirleşme, akrabadan, komşudan, toplumdan uzaklık çok küçük bir ailenin içinde, mikro bir ailenin içinde yani sadece senede bir hafta dede ya da babayı görmeye gitmekle çocukların bu konuda eğitilmediklerini bize öğretti. Dolayısıyla, bizim üreteceğimiz çözümlerde ailelerle ilgili -bu sorunun bir parçası da engelliler olduğuna göre- şöyle bir yola döndük biz: Yani üreteceğimiz çözümlerde şu anda var olan mevcut yaşadığımız bu modern hayatın içinde geçmişte bu işlevi yerine getiren kurumun yerine ne koyabiliriz arayışı olmalı diye düşünerek engellilerle ilgili bir çözüm üretmeye çalıştık.

Yaptığımız şey şu: Hepimiz çok iyi biliriz, burada akademisyen hocalarım var, ben de akademisyen kökenliyim. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi var, bilirsiniz. Yani öncelikle insanların zorunlu ihtiyaçlarını karşılaması gerekiyor. Türkiye engelli, yaşlı ya da benzer sosyal kesimlerle ilgili problemin çözümüne ilk başladığında bu zorunlu ihtiyaçların giderilmesiyle ilgili bir çözüm üretti. Biz bütün engellilerimizi, yaşlılarımızın hepsini topladık, belirli merkezlere koyduk. Onları orada barındırıyoruz, onlara bakıyoruz ama şunu düşünmedik: Bir engelli bir merkeze koyduğumuzda günde 3 öğün onun yemeğini biz veriyoruz, banyosunu biz yaptırıyoruz, bütün bakımını biz yapıyoruz ama onunla ilgili başka hiçbir şey yapmamışız. Durum böyle olunca biz tabiri caizse -çok amiyane bir tabirdir- asalak bir insan yetiştiriyoruz yani her ihtiyacı karşılanan ama kendisine hiçbir faydası olmayan. Bundan vazgeçtik biz. Artık şu anda yapmamız gereken şey, hafif MR'li dediğimiz, çok hafif zihinsel engeli olan, eskiden toplumun içinde saf olarak tabir ettiğimiz, kimseye zararı olmayan, bu tipten insanlarımızın artık bu tip merkezlerde barındırılmasının doğru olmadığını... Onun için de şu anda sayısı 111'i bulan umut evleri açtık. Bunları belli bir eğitimden geçirdikten sonra bu çocuklarımızı 3 ile 6 arasında değişecek sayıda buraya yerleştirdik. Okuluna kendisi gidiyor, evin temizliğini kendisi yapıyor, yemeğini kendisi yapıyor, alışverişini kendisi yapıyor, dolayısıyla hayatı öğrenmiş oluyor, hayatı öğrendiği için de ileride ona bir yuva kurmasını sağlayabilecek şartlar sağlıyoruz, hayata tutunuyor yani her şeyini biz yapmıyoruz artık. Yaşlılarımızda da aynı şekilde yaşlı yaşam evleri dediğimiz evler oluşturmaya başladık. Sıkıntı çeken ailelerin hayatını rahatlatmak için de bu sene yatırım programına koyduğumuz ve başlattığımız gündüzlü bakım evleri var.

BAŞKAN – Çok önemli bir konu bu, hem engelli bireyleri hem yaşlıları olanlar için.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – İkisini de başlatıyoruz yani her ikisi beraber. Çocuğunu başkasına bırakacak durumu olmayan yani baktığınız zaman, anne, çocuğunu bırakacak komşusu ve akrabası olmadığı için hastaneye gidemiyor, pazara gidemiyor, kadının bir sosyal hayatı yok. Yani gidip de bir komşusuyla birlikte... Bizim toplumumuzda çok önemsenen günler vardır. Aslında kadınlarımız altınları bahane eder, öyle düşünüyorum yani altın çok önemli de değildir onlar için.

BAŞKAN – Önemli bir sosyalleşme aracı tabii onlarda.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Ama bir araya gelip dertleşmek, konuşmak, sohbet etmek, bazı şeyleri paylaşmak ve onun sonucunda rahatlamak için... Böyle bir şeye bile gidemiyor bir engellisi varsa eğer, evde bakacağı bir yaşlı varsa. Ama bu mümkün müydü? Onun için başlangıcı böyle yapıyorum, mümkündü. Eskiden toplumda komşunuz yapardı bu işi, akrabanız çok yakın olduğu için, hem birlikte oturduğunuz için bu ihtiyacınızı oradan giderirdiniz ama bugün geldiğimiz bu şehirleşme hayatında böyle bir imkânınız yok, olmadığı için de mecburen... Buna uygun çözüm nedir? Belki yanlış, belki doğru, bilemiyorum ama bizim bulduğumuz çözüm gündüzlü bakım, yaşam merkezleri dediğimiz. Günlük olarak servisle evinden alınacak, oraya bırakılacak, her türlü eğitimi, sosyal rehabilitasyonu, bakımının yapılacağı ama akşam da yine evine bırakılacağı...

BAŞKAN – Bu beş gün sürekli mi, yoksa -atıyorum- haftanın belirli günleri gibi mi?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Sürekli.

BAŞKAN – Hayır, şöyle bir seçenek de var mı? "Yani ben normalde yaşlıma kendim bakıyorum ama haftada iki yarım güne ihtiyacım var; birinde pazara gideceğim, birinde de komşuya gideceğim, iki yarım gün bırakmak istiyorum." gibi seçenekli mi, yoksa tam beş günlük sabah akşam...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Yok, seçenekli, istediğiniz gibi, rahat, ne zaman isterlerse. Hiç bırakmayabilirler veya şunu yapabilirler, şöyle de bir imkân getirdik: Senede bir ayı geçmemek üzere isterlerse yatılı olarak da bırakabilirler. Çünkü bir tazyesi olur, memleketine gider; tatile gitmek isteyebilir, gittiği yer engellisine uygun veya yaşlısına uygun değildir; hacca gitmek isteyebilir. İnsanların ihtiyaçları bunlar yani onun için, ailelerin hayat standardını, hayat kalitesini yükseltmek için bugünkü modern toplumda onlara sunacağımız...

BAŞKAN – Ne kadar kurum yapabildik Genel Müdürüm? Yani bunu çok önemsiyorum.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – 5 ilimizde başladı, diğerlerinde hazırlıklar devam ediyor yani birçok yerden de talep gelmeye başladı.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Hangi iller?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Hatırladığım kadarıyla Trabzon var, İstanbul var, Kırıkkale var, Bursa var, bir yerimiz daha vardı, şu anda aklımda değil Sayın Vekilim, hakkınızı helal edin.

İŞTİME ENGELLİLER VE AİLELERİ DERNEĞİ TEMSİLCİSİ SEVİM SEVGİ YÜKSEL – Pardon, çok özür dilerim ama İstanbul artık kendi başına metropol...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – İzin verirsiniz söyleyeceğim.

Biz şimdi, bu gündüzlü bakım merkezlerini... Süre kısıtlı olduğu için... Eğer izin verirsiniz ben anlatırım, problem değil.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 21

Gündüzlü bakım merkezlerini bizim her zaman kurduğumuz kuruluş mantığıyla kurmadık, belirli merkezlerde devasa şeyler olarak düşünmüyoruz. Aklınıza çocuk kreşlerini getirin ya da her mahallede... Böyle çok devasa şeyler falan değil, çok üst düzey hizmetlerin sunulduğu değil, günlük bakım, güvenlik veya bildiğimiz sosyal ihtiyaçların karşılandığı ama herkesin çok rahat ulaşabileceği... Öbür türlü, mesela Ankara'nın diyelim ki Pursaklar tarafında bizim Saray Engelsiz Yaşam Merkezimiz var. Çayyolu'ndaki bir vatandaşın engellisini alıp da günde 30-35 kilometre yol gidip oraya bırakması, tekrar geri alması çok mantıklı değil. Önemli olan, her yörede herkesin günlük işine giderken kendi bırakabileceği veya bizim çok rahat alabileceğimiz merkezler şeklinde kuruyoruz. Çok devasa, büyük bir yer olup herkesi oraya mahkûm etmek gibi değil, sadece oraya yakın yerlerde bu hizmetin verilebileceği şekilde merkezler oluşturmak ve çok rahat ulaşımının sağlandığı, ihtiyaçlarının karşılandığı ama öyle çok üst düzey... Çok ısrar etmişti uzmanlar, "Yaşlılarımıza bir de resim atölyesi olsun efendim içinde." falan demişlerdi. Yani şöyle bir cümle kurdum, affınıza sığınarak söylüyorum, dedim ki: 65 yaşından sonraki adamı Picasso mu yapacaksınız? Hayatında çizdiği ya bir çiçektir ya da bir ağaçtır, zorlayıp da "Gel, sen resim yap." falan demeye gerek yok.

BAŞKAN – Bir de sürekli yerler olmadığı için belki yani kısa süreli olduğu için.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Tabii.

Bakmak lazım, hayatındaki tecrübesi nedir, neler yapmışsa onlarla uğraşması gerekiyor. Gençlerle bir araya gelip gençlerin onlara teknoloji, onların da tecrübelerini aktardığı bir ortam oluşturmak gerekiyor, gönüllülerin de gittiği merkezler olacak bunlar. Dolayısıyla, aileleri rahatlatmak için, bu ailelerde engellilerden dolayı yaşanan problemleri, engellilikle ilgili boşanmaya, evi terk etmeye kadar giden, çok büyük sorunların yaşandığı, engellisinden veya ailede bir yaşlı olmasından dolayı kaynaklanan bu sorunları bir nebze de olsa bu tip tekliflerle ya da bu tip çözümlerle, bu tip hizmetlerle ailelerin hayat kalitesini daha yukarı çekerek rahatlatmak gibi çözümlerimiz var.

Tabii, engelli bireyler ve aileleri toplumdaki diğer bireylerden farklı olarak engelliliğin ek maliyetlerine katlanmak durumunda kalıyorlar. Eğer bir engelli çocuğunuz varsa -bir düşünün- onu gezmeye götürmek bile bir maliyet. Yani çocuğunuz engelli değilse beraber çıktığınızda istediğiniz her türlü aracı tercih edip istediğiniz yere gidebilme şansınız var ama çocuk engelliye böyle bir şansınız yok, ona göre tedbirler veya ona göre harcamalar yapmanız gerekiyor. Tedavi ilaç giderleri yine aile için çok büyük bir yük oluyor, ekonomik açıdan baktığınız zaman bu çok büyük bir yük getiriyor. Bakıma ilişkin giderler, bakım için gerekli olan malzemeler, bakıcı ücretleri gibi, bunun yanında ulaşım giderleri, biraz önce bahsettiğimiz ulaşım giderleri.

Şimdi, bizim Bakanlığımızın görevi engelliliğin önlenmesiyle, engellilerin eğitimi, istihdamı, rehabilitasyonu; ayrımcılığa uğramadan, insan haklarından yararlanarak toplumsal hayata katılmaları ve diğer konularda ulusal düzeyde politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ya da stratejileri uygulamak, uygulamasını izlemek ve değerlendirmek şeklinde ifade ediliyor. Bunlara ilişkin ilgili kurum ve kuruluşlarla da çok çeşitli çalışmaları bütün kurumlarla birlikte iş birliği içinde sürdürüyoruz. Engelli bireylerin ya da ailelerin toplumsal hayata katılımı ve ailelerin yaşadıkları sıkıntıların azaltılması yönünde Bakanlık olarak sunulan hizmetlerimiz var. Bakım hizmetleri sunuyoruz bildiğiniz gibi. Benim saydığım yeni başlayan gündüzlü bakım ama onun dışında yatılı kurum bakımı dediğimiz bakımlarımız var, ülke genelinde engelsiz yaşam merkezlerimiz var, yaşlılarla ilgili huzurevlerimiz var, dolayısıyla palyatif bakım merkezi dediğimiz rehabilitasyon merkezlerimiz var. bu tip hizmetler veriliyor ve bununla ilgili ben çok detaya girip veri vermek istemiyorum çünkü baktığımızın sayısı önemli değil. Daha sonra size sunacağımız ayrıntılı raporda bütün bu rakamların hepsini komisyonumuza sunacağız.

Engelli aylığı var, biliyorsunuz. Toplumda genellikle engelli aylığı olarak bilinen 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un ilgili maddeleriyle bağlanan bir aylık. "Ekonomik yoksulluk içinde bulunan 18 yaşından büyük engelli bireyler ve kanunen bakmakla yükümlü olduğu, 18 yaşını tamamlamamış engelli yakını bulunan Türk vatandaşlarına aylık bağlanmaktadır." diye hükmediyor. Üç aylık olarak ödeniyor. Engel oranına göre aylığın miktarı değişebiliyor. Engelli aylığı dediğimiz, her türlü gelirlerin toplanarak aylık ortalaması... Bu kriterler Türkiye'de çok tartışılan kriterler. Yani işte, "Bir ailede kişi başına aile geliri asgari ücretin ikisinden fazlaysa o kişiye o ailede ya da o engelliye maaş bağlanamaz." gibi bir hüküm var. 2022 ve 2028 çalışması yapılıyor şimdi de Bakanlıkta. Bu ikisinin birleştirilmesi isteniyor. Başbakanımızın üç aylık 64'üncü Hükümet Eylem Planı'nda öngördüğü bir konuydu, "Artık Sosyal Yardım Kanunu tek olmalıdır." gibi bir ifadede dolayı. Bizim de beklentimiz odur.

Engelliler ve yaşlılarla ilgili, ailenin gelir kriterine bakmadan, kişinin kendisi baz alınarak, kişi onuru düşünülerek bu aylıklar bağlanır çünkü büyüklerimiz bir şey söylediler bizim -atasözleri çok yaygındır Türk toplumunda biliyorsunuz- derlerdi ki: "Allah kardeşleri kardeş yaratmış ama ceplerini ayrı yaratmış." Biz şimdi şöyle bir beklenti içine giriyoruz: Engellinin ağabeyi varsa, çalışıyorsa, para kazanıyorsa o zaman ona yardım etsin diyoruz. Etmeyebilir, istemeyebilir de; yani, engelli olmayan insanlara kardeşlerini yardım etme konusunda zorluyor muyuz? Böyle bir zorlamamız yok. O zaman neden engellinin onurunu kırarak illa birilerinin ona yardım etmesini istiyoruz? Sosyal devlet kavramı içerisinde değerlendireceksek bunu -benim kendi naçizane görüşümdür- engellinin kendisine, ona bir ücret ödemesi veya yardım yapılacaksa kendisi baz alınarak yapılması daha uygun olur diye düşünüyoruz.

Sosyal Güvenlik Kurumundan yetim aylığı almakta olan engelli bireylerin aylık veya gelirleri alacağı engelli aylığından az ise aradaki fark ilgili sosyal güvenlik kurumu tarafından da karşılanabiliyor. Şimdi, bunun ayrıntılarını hepimiz biliyoruz yani bu raporların nasıl alındığını ilgili hastaneden. Yüzde 40'tan yukarısı engelli olarak bu tip yardımlarda kabul ediliyor, 40-69 arası devam etmeyecek derecede olanlar ya da kendi başına hayatını devam ettiremeyecek yüzde 70'ten yukarı olanlar olarak saydığımız engellilik grubuna

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 22

yani ağır engelli diye tabir ettiğimiz raporu alanlar farklı yardımlar da alabiliyorlar. Kanunen bakmakla yükümlü kimsesi bulunmayan, sosyal güvenlik kurumlarından her ne ad altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlanamayan, nafaka bağlanamamış veya bağlanması mümkün olmayan, mahkeme kararıyla veya doğrudan bir mevzuat gereği bağlanmamış herhangi bir devamlı gelire sahip bulunmayanların yanında, her türlü geliri toplamının aylık ortalaması kanunla belirlenen muhtaçlık sınırının altında olan kişiler bu maaştan faydalanabiliyorlar.

Ailelerin ve toplumun engellilik konusunda bilgilendirilmesine yönelik çalışmalarımız var. Özellikle engellisi veya yaşlısı bulunan ailelerdeki boşanma problemleri ya da aileyi terk etme, bırakıp gitme, kaçma gibi davranışların önüne geçmek için sürekli engelliliğin anlatılması, ailelerin bilinçlendirilmesi, önyargıları azaltmak, ailelerin bilinç düzeyini arttırmak, engelli bireylerin haklarına ilişkin ailelerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ya da toplumun tüm kesimlerinin bilgilendirilmesini sağlamak üzere yerel, bölgesel, ulusal düzeyde çok çeşitli toplantı, seminer, kongre ve benzeri çalışmalar gerçekleştiriliyor.

Engellilik alanında politika geliştirilmesine yönelik çalışmalarımız var. Engellilik alanında güncel gelişmelerin takip edilmesi özellikle önemseniyor. Dünyada engelliliğin gelişimi veya Birleşmiş Milletlerin engellilerle ilgili toplantılarının hemen hemen hepsine katılıyorum ben. Avrupa Konseyi üyesiyiz, oradaki gelişmeleri de takip ediyoruz. Önümüzdeki on yıllık trend nedir? Yani orada da bir dönüşüm oldu. Öncelikle engellileri ve yaşlıları belki belli merkezlere koyma trendi vardı dünyada ama şimdi hem Birleşmiş Milletlerin hem de Avrupa Konseyinin bize çizdiği yol haritası ya da gelecek on yılla ilgili bunların hepsinin yerinde bakılması, toplumun ait oldukları katmanlarında tutulması ve yerinde bakılmalarıyla ilgili politikalarıdır. Biz de Bakanlığımızın politikasını mümkün olduğu kadar bu noktada evirmeye çalışıyoruz.

Engellilik alanındaki projelere teknik ve hibe desteğini sağlamaya çalışıyoruz. İş kurmak isteyen engellilerimize destekler veriyoruz, ailesinin geliri ne olursa olsun, ona bakmıyoruz. Engellilik alanındaki sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi ve iş birliği için Türkiye'deki STK'ların birçoğuyla çalışıyoruz. Araştırma, basın-yayın çalışmaları ve kamu spotları gibi birçok çalışmalar yaparak bu konuda toplumda, başta da söylediğim gibi, engelliliği bir kusur ya da bir suçluluk ya da benzer şekilde görmek isteyenlerin öncelikle farkındalıklarını arttırarak bu duyguları değiştirmek, bunun hayatın olmazsa olmaz parçalarından biri olduğunu, normal bir şey olduğunu bu topluma anlatmak, bunun bir suçluluk duygusu olmadığı, bir engelli çocuğa sahip olmak ya da bir engelli bireye sahip olmanın utanılacak bir şey olmadığı konusunda ailelerin o önyargılarını kırarak engellilik açısından ailelerde bölünmeye ya da kırılmaya sebep olan birtakım hususları ortadan kaldırma gayretimiz var.

Sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdür.

Mahmut Bey, söz veriyorum size.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok teşekkür ederim Değerli Genel Müdürümüz.

Şimdi, Üstadım, burada benim iki sorum var. Bir tanesi, İş Kanunu'muz uyarınca engellilerin gerek kamuda gerek özel sektörde çalışma mecburiyeti var yüzde 3, yüzde 4 oranında, 50 kişiye kadar. Bakanlığımızın görevleri arasında da istihdam geliyor. Bununla ilgili, İş Kanunu'nda, takdir edersiniz, bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlerle ilgili idari para cezası olması gerekiyor. Bu konuda kamuda ve özeld ne kadar açıklık var, hiç ceza kesildi mi, kesilen cezalar tahsil edildi mi, Bakanlığınızın bu anlamda bir koordinasyonu var mı, bilgisi var mı, bu bilgiyi vererseniz mutlu olurum.

İkinci bir konu, evet, çok doğru ve yerinde söylediniz, bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak zaten -bu engelli bireylere ilişkin bağlanan gelirlerin kişi bazında olması lazım- programımızda da bu vardı. Sağ olsun, iktidar bunu programa ekledi, inşallah yaparlar, temennimiz bu, burada biz direniyoruz. Yalnız, burada sosyal devlet... Gereçlerin hepsine katılıyorum, sadece bir düzeltme yapıyorum, bu düzeltmem yalnız bununla alakalı değil. Toplumun, hani diyoruz ya, "Benim ağabeyimin fakirliği, bana ne." diyemeyiz biz. Gayet rahat, bu konuda Medeni Kanun'umuzun 364'üncü maddesi açık ve net, "Herkes -ayrım yapmıyor- yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üst soyu, alt soyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür." Bu, aile bağlarından kaynaklanan, hani biraz önce -ben hocalarımın çok özür diliyorum- Batı toplumundan almış olduğumuz kanun bunu emrediyor ama asıl olan sosyal devlet, asıl olan kişinin geliri.

Teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Tanal.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Cevap verebilir miyim? Sadece istihdam sorusuna bir cevap vereyim kısaca.

BAŞKAN – Şöyle yapalım mı Sayın Genel Müdürüm, diğer vekilimiz de söz alsın, topluca cevap verin isterseniz.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Peki, olur.

BAŞKAN – Hüsnüye Hanım, buyurun.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Teşekkür ediyorum.

Ben aslında, şuradaki, hani sorunları söylerkenki tedavi, ilaç giderleri, işte efendim yardımcı araç giderleri, araç gereç giderleri gibi, ona katkıda bulunmak istiyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 23

Hani, AK PARTİ Hükümeti iktidara geldiğinden itibaren -ben aile hekimliğinden geldiğim için biliyorum- daha önce ödenmeyen araç gereçler, bez paraları -yatan hastalar için- onların hastaneye gidip gelmedeki araçlarının sağlanması, engellilere ait yol göstergeleri, tabelalar, butonlar, bunların bütün kamu kurumlarına yerleştirilmesi gibi katkıları oldu. Onları da eklemek istiyorum ve bu durumların raporlandığı takdirde ömür boyu ödendiğini de söylemek istiyorum.

Ayrıca, tabii, hasta başına veya engelli başına ödenen 888 liranın da çok önemli bir rakam olduğunu, ailenin gelirinin kısıtlı olduğunda bunun ne kadar bir yaraya merhem olduğunu da eklemek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Ben de bir şey söyleyeyim. Hepsi için birlikte cevap alalım sizden.

Daha önce bu bir fikir olarak konuşulmuştu ama ne aşamaya geldi, bilmiyorum, sadece merak ettiğim için soruyorum. Bu, evde bakım maaşı alanlar bir asgari ücret alıyor. Şimdi asgari ücret artınca o da artacak doğal olarak ama orada 2 handikabımız vardı. Genellikle bunlara bakanlar kadınlar oluyor yani evdeki engelliye ve yaşlıya bakanlar genellikle kadınlar ve bu kadınlar o yaşlıya baktıkları için hem bir asgari ücret alıyorlar ama istihdamın dışında da görünüyorlar çünkü sosyal güvenlik kapsamında değiller. Daha önce bu bir sorun olarak ortaya konmuş ve bir çalışma başlatılmı diye konuşulmuştu, sosyal güvenlik kapsamına alınsın diye. Artı, şöyle de bir handikap var: El yordamıyla bakıyor evindeki engelliye ve yaşlıya, yani onlara bir kısa kurs versek de o engelli ve yaşlıya bakmayı... Bakım maaşı verdiklerimiz için söylüyorum bunu. Kısa bir kurs versek de yani kısa saatli; belki üç yüz saat, beş yüz saat veremeyiz ama çok pratik, hasta ve yaşlı bakımının temel ilkelerini öğretsek, artı SGK kapsamına, sosyal güvenlik kapsamına alabilir miyiz? Önemli bir sorun çünkü büyük bir kısmı kadınlar ve zaten bir asgari ücret alıyorlar. Bunların sosyal güvenlik kapsamına alınması hem o kadınların motivasyonunu artıracak, bir; ikincisi, o hasta veya engelli vefat ettiğinde, ağır bakımlılar çünkü...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Tamamen boşta kalıyorlar.

BAŞKAN – Boşta kalıyorlar ama öğrendikleri bir mesleki olur ellerinde ve devam etmiş bir sigortalarını bu sefer başka yerlerde hasta bakıcısı, engelli bakım elemanı olarak da istihdam edilebilirler çünkü işin artık profesyoneli oldukları için bir anlamda. Böyle bir çalışma yapılabilir mi, yapılıyor mu?

Bunların hepsine bir cevap alabilirsek sevinirim Genel Müdürüm.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Peki efendim.

Teşekkür ediyorum.

İstihdam konusu öncelikle, sayın vekilimin, Mahmut Bey'in sorusu: Son yaptığımız atamalarla birlikte devlet memuru olarak 42.606 devlet memuru sayımız var. Yani şu anda Devlet Personel Başkanlığının sitesine bakarsanız bu rakam çıkmaz karşınıza, 40 bin civarında çıkar, 41 bine yakın çıkar ama tabii ki bu atama yapıldıktan sonra 1.950 kişinin tamamen yerleşmesi, kayda alınması, memuriyetlerinin tesciliyle birlikte 42.606 civarında bir memur sayımız var.

95 bin civarında -tam kusurlarını hatırlamıyorum- kamu işçimiz var. Özel sektörde bizim açığımız 10 bin civarında -işçi manasında söylüyorum yani İş Kanunu'na tabi olarak çalışanlar için söylüyorum- ama kamuda 712 açığımız var. Toplamda 712 açığımız var. Ama özel sektör olarak engellilerimizi alıp istihdam etmeyenlerle ilgili kestiğimiz cezalar İŞKUR'da birikiyor. Bu cezaların biriktiği bir fon var. Bu fondan, iş sahibi olmak isteyen engellilerimiz müracaat ettiklerinde, kendilerine bir iş kurmak istediklerinde 36 bin lira karşılıksız hibe şeklinde para veriliyor. Yani işçi çalıştırmadığından dolayı, kanuni yükümlülüğünü yerine getirmediğinden dolayı ceza yiyen işverenlerden alınan bu cezalar o fonda birikiyor. O fon da STK'lardan İŞKUR'dan ve bizden oluşan uzmanların oluşturduğu bir komisyonda engelliden "Ben iş kurmak istiyorum." projeleri geldiğinde değerlendiriyor ve bir küçük çaplı iş kurmak istediklerinde kendilerine 36 bin lira destek olarak veriliyor.

BAŞKAN – Hibe mi bu? Bir geri ödemesiz.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Hibe olarak veriliyor, evet.

Böyle bir desteğimiz var onlara. Bu idari para cezaları kesiliyor, dolayısıyla o komisyon da toplanıyor ama bu onlar tarafından projelendirilip, getirilip "Ben şöyle bir iş kurmak istiyorum." dediklerinde, -bu projeler birçok kurum üzerinden de gelebiliyor, şahsi olarak da getirebiliyorlar- bunlar değerlendiriliyor ve kendilerine bir destek veriliyor.

Yardım konusunu sayın vekilim dillendirdi, Mahmut Bey. Benim oradaki kastım şuydu: Elbette ki biz böyle bir toplumuz. Bu değerlerimizi de bırakmak istemeyiz, öyle bir anlayışımız yok ama şöyle bir şey var: 18 yaşından küçük olanlar için zaten hiçbir sıkıntı yok ama 18 yaşını bitirdikten sonra bütün engellilerden benim aldığım intiba şudur: "Bizim kendimize ait bir şeyimiz olsun." yani şahsıma ait bir şeyim olsun duygusuyla ben dillendirdim onu. O bir, kişilik oluşturma, kendine özgüven sağlama bakımından dillendirilen bir şey olduğu için öyle bir istekleri var. Yoksa aileler asla onları bırakmıyor, ömrünün sonuna kadar bırakmıyor. Ben 50 yaşımı geçtim, babam hâlâ gelir, benim evimdeki buzdolabımı kontrol eder "Bu, çocuklara bakabiliyor mu?" diye. Ben Türkiye'de 20 milyon insana dokunuyorum ama o hâlâ o güveni bırakmadı. Böyle bir toplum olduğumuzu da inkâr etmiyoruz.

Şimdi, araç yardımını -sayın vekilim umarım beni yanlış anlamamıştır- zaten engellilerimizle ilgili ihtiyaç duydukları bu araç gereç ihtiyacı, müracaat ettikleri hâlde karşılanıyor. Yani bir güvencesi olanlar ya da olmayanlar, fark etmiyor ama şu bir gerçek: Bu, ailenin üzerindeki ekonomik yükü kaldırmıyor. Engellisi olan ailelerin ekonomik yükü gerçekten çok yüksektir. Bir tekerlekli sandalye için birine ne kadar veriyoruz? Üst limit olarak 2.500 lira civarında SGK'dan ödeme yapıyoruz ama eğer engelinin biri derse ki: "Ben akülü bir sandalye istiyorum." Bunun maliyeti 4 bin lirayla 12 bin lira arasında değişiyor, bunu karşılamıyoruz. Bunları anlatmaya çalıştım ben. Onun dışında bir de ilaçlar, mesela "Bütün ilaçlar karşılanıyor mu?" bu konuda ben haksızlık yapmak istemem hiçbir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 24

şekilde. Bundan on ya da on iki sene öncesindeki verilen ilaç veya araç gereç desteğiyle bugün arasında uçurumlar var, ciddi manada hakikaten engellilerimiz birçok konuda rahatlar.

Yalnız, bir tabir daha kullanmak istiyorum eğer Sayın Başkanım izin verirse, aile konusuyla da ilgili olduğu için yani, hocam onu dillendirmişti. Bütün bu sosyal yardımlar yapılıncaya topluma ben şöyle bir tabir kullandım: "Bizim toplumumuz şimdi ergenlik dönemi yaşıyor." demiştim ben çünkü birdenbire bütün sosyal yardımları verince...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama bu, değişimle gelen trendin etkisinden değil mi?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Evet, hepsini birden istiyor ama sorumluluk, üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmede de imtina ediyor bizim toplumumuz. Böyle bir aşamadan geçiyoruz gibi geliyor bana. Yani "Bütün bu yardımları verdik, her şeyi mi devlet versin?" hesabına getiriliyor. Hâlbuki bize düşen sorumluluklarımız var. Mesela ben şunu düşünüyorum: Ya, ben Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü olarak neden şehir içindeki otobüse bedava bineyim, o otobüse verecek kadar param var. Muhtaçlık kriterine göre bana o yardım verilirse çok daha uygun olur, öbür türlü, sosyal adaleti sağlama konusunda sıkıntı yaşarız gibi bir duygum var, onu ifade etmek istedim çünkü toplum bir ergenlik yaşıyor gibi.

Bakın yapanların sigortasıyla ilgili konu gündemde, zaten Çalışma Bakanlığıyla bu konu sürüyor, sürekli çarpışıyoruz. Biz onu arzu ediyoruz, diyoruz ki: Bu bizim Bütçe Komisyonumuzda da görüşüldü, Bütçe Komisyon Başkanımız da dinledi.

BAŞKAN – Kadın istihdamı açısından da önemli çünkü onların büyükçe bir kısmı kadınlar.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Dedi ki: "Yani bu kadınlara bir haksızlık oluyor. Bu kadınlar ömür boyu bir hastasına bakıyor, yaşlısına bakıyor. Hiçbir sosyal güvencesi yok. En azından bir sigortaları yatırılrsa, buradan emekli olsalar." Ve şöyle oluyor: Birçoğu mesela, engellisine ve yaşlısına baktığı için -genç kızlıktan başlıyor ona bakmaya- ondan sonra evlenmiyor ondan dolayı. Evlenmediği için engelli ya da yaşlıyı kaybettiği zaman da evlenme yaşını geçiriyor. Onu geçirdikten sonra da bu sefer evlenme imkânı kalmıyor, tamamen ortadan kalkıyor. Dolayısıyla bu çok önemli. Yani biz ısrarla istiyoruz.

BAŞKAN – Hatta şunu önerebilirim -yani bu belki özelde de konuşulabilecek bir konu, teknik bir konu ama- şimdi yarı zamanlı çalışmayı getirdiğimiz için, belki bu, hani, evinin içinde olduğu için belki tam zamanlıya girmese bile yine de yarı zamanlıya girip SGK kapsamına alınabilir diye düşünüyorum bunu.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Evet.

BAŞKAN – Yani bir şekilde SGK kapsamına almak zorundayız o insanları.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bu aslında şey, devlet kaçak personel çalıştırıyor, öyle bir sonuç çıkıyor ortaya.

BAŞKAN – Yok, yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Asgari ücretini ben alıyorum örneğin, engelli bakıyorum.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Kayıt dışı istihdam gibi değerlendiriliyor, öyle deniliyor, zaten dillendiriliyor. Kendileri dillendiriyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani ben maaşımı devletten alıyorum. Kayıt dışı, görünmeyen, sigortasız personel çalıştırıyor devlet.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Sayın Vekilim, orası kavram olarak farklı, sosyal yardım olarak geçtiği için.

BAŞKAN – Tabii, tabii. O şimdi "evde bakım yardımı" diye geçiyor, yardım kapsamında, sosyal yardımlardan.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Evet, "bakım yardımı" diye geçiyor, sosyal yardım olduğu için.

BAŞKAN – Ama burada ben başka parametrelere bahsediyorum yani hem kadın istihdamımız düşük, bunların hatırı sayılır kısmı kadınlar. SGK kapsamına alınmaktadır zaten önemli olan kadın istihdamında yani sosyal güvenlik kapsamına alınmaktadır. Zaten bu kadınlar iş yapıyorlar. Ha, evlerinde başka işlerini de yaptıkları için, bu belki tam zamanlı çalışmaya girmez 9.00-5.00 mesai sinde belki sayılamayabilir ama en azından yarı zamanlı. SGK'ya böyle bir şey ifade edebilirsek...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Bu teklifimizi de götürdük efendim.

BAŞKAN – ...bunu çözmek daha kolay olabilir yarı zamanlı çalışmaya dâhil edersek. Yani otuz gün değil, on beş gün bile sigortalı görünseler ay içinde, sonuçta sigorta kapsamına girecekler. Muhtemel, bu şekilde bir ara formülle çözülebilir kanaatindeyim.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Sayın Vekilim, aynı kanaatteyiz. Biz de bu teklifte bulduk, doğrudur.

Sorunuzun ikinci kısmına cevap vereyim izin verirseniz. Sertifikasyondan bahsettiniz aslında siz. Şöyle bir çalışma başlattık: Sonuçlandı, kitapları teslim edildi. Şu anda hazırlık aşamasındayız. Anadolu Üniversitesinin Engellilik Enstitüsü diye bir enstitüsü var, biliyorsunuz, bakımla ilgili enstitüleri var. Onlarla bir çalışma başlattık, başlattığımız çalışmalar sonuçlandı. Uzaktan eğitimle iki tür sertifikasyon yapılacak. Birincisi, bizim kendi bakım merkezlerimizde çalıştırdığımız kişilerle ilgili sertifikasyondur. Yani bizim engelli ya da yaşlı bakım merkezlerinde engellimize ve yaşlımıza bakacak olan personelin eğitimi.

Bu eğitimi şartlara bağladık. Bir: Bu çocuklar uzaktan eğitim alacak. Görsel olacak. Bununla yetinmeyeceğiz, bunlar uygulamalı olarak staja alınacak. Staja alındıktan sonra, bizim için eğittiğimiz, eğiticilerin eğitimi dediğimiz, yani her ilde bulduracağımız her iki uzmanın gözetiminde bize iş müracaatlarında bulduklarında bir ay boyunca o işi yaparken gözlemlenecek ve bir staj puanı verilecek. Eğer bu staj puanları tutarlı olursa aldığı eğitimle, o zaman sertifika sahibi olacak ve çalışmaya başlayacak.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 25

İki: Evde kendi engellisine ve yaşlısına bakan ama bu konuda hiçbir eğitimi olmayan, birikimi olmayan... Basit bir örnekle söylüyorum, sürekli yatağa bağımlı bir hastanın kaç saatte bir değiştirilmesi gerektiği, nasıl banyo yaptırılması gerektiği, ona nasıl bakılması gerektiğiyle ilgili olarak bilgisi olmayan insanların bu konuda sertifikasyona tabi tutulması, eğitim verilmesi ve rahatlıkla bunu yapmaları çünkü şunu fark ettik: Büyük çoğunlukla kadınlar bakıyor bu tip hastalara. Bunların da yüzde 70' ten yukarısı bel fıtığı çünkü hastalar ağır oluyor, bakımı zor oluyor, tekniği nasıl kullanacağını bilmiyor. Bir yardım da almıyorsa büyük oranda zorlanıyor. Dolayısıyla bu yakın zamanda Türkiye genelinde böyle bir eğitimimiz başlayacak. Hatta onları gerekirse uygulamalı olarak bu merkezlerimize götürüp stajlarını yaptıracağız, uygulamalarını yaptıracağız ve sertifikalarını öyle vereceğiz ki kendileri de rahat etsin.

BAŞKAN – Bu İŞKUR'la yapılacak bir çalışma mı, Bakanlık...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Hayır, bu Anadolu Üniversitesiyle yaptığımız bir çalışma.

BAŞKAN – Üniversiteyle yapıyorsunuz.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Evet, üniversiteyle yapıyoruz.

İŞKUR zaten bu eğitimleri veriyor ama biz Anadolu Üniversitesiyle böyle genel, yaygın, Türkiye genelinde bir eğitim başlatıyoruz. İhtiyacı olan insanların bundan faydalansınlar diye.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdür.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Üyelerimizden soru var mı?

Yoksa hemen hızlıca devam etmek istiyorum çünkü vaktimiz de çok daraldı, çok beklentik diğer misafirlerimizi.

Genel Müdürem, çok faydalandık. Eğer ilave edeceğiniz bir şey olursa daha sonra geniş bir şekilde de...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Efendim, ben çok özür diliyorum. Bence yeterli bir sunum olmadı, hakkınızı helal edin. Çok geç haber aldım ama daha geniş ve toplu şekilde size sunarım.

BAŞKAN – Yok, yok, biz son derece faydalandık. Maksat hasıl oldu ama ilavelerinizi olursa yaklaşık yirmi gün içinde... Şöyle hani, ilavelerinizi olur, “Şunu gözden kaçırdık.” diyebilirsiniz. Bizim rapora dercetmemizi istediğiniz bir şey varsa sonradan da alabiliriz raporunuzu.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Tamam efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum tekrar.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, burada farklı sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri var, farklı engellilik alanlarında çalışan 4 ayrı kurum temsilcimiz var. Kendileriyle bu Komisyonun gündemi çerçevesinde bir istişaremiz olacak. Engelli bireylerin, işte, aile bütünlüğü noktasında Genel Müdürün kısmen değindiği konular var, o çerçevede kendilerinden bilgi almak istiyoruz çünkü sahada onlar, büyük bir kısmı engelli yakını ya da ailesi ya da o anlamda hizmet veren kuruluşlar. Onun için, onların saha tecrübeleri bizim için çok önemli.

Evet, ilk olarak Tohum Otizm Vakfı adına Sayın Aylin Sezgin burada.

Evet, öncelikle sizden başlayalım.

Buyurun Aylin Hanım, süreniz on dakika.

4.- *Tohum Otizm Vakfı Temsilcisi Aylin Sezgin'in, otizmlili çocuk ailelerinin yaşadığı sorunlar hakkında sunumu*

TOHUM OTİZM VAKFI TEMSİLCİSİ AYLİN SEZGİN – Evet, ben Tohum Otizm Vakfı adına, daha zor bir engelli grubu adına konuşacağım, otizmlili çocuklarımız için. Pek çok konuda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla zaten sunumumda anlatacağım bilgiler de örtüşecek.

Otizm pek de duyulmuş bir engellilik durumu değil. O yüzden bir dakika önce bir otizmi tanımlamak istiyorum. Otizme son yıllarda son derece fazla rastlanmaya başlandı ve çocuklarımızın 3 yaşından önce ortaya çıkan, sosyal etkileşim ve iletişimine zarar veren ve çocuklarımızda çok ciddi davranış sorunlarına da yol açan bir engellilik durumu. Bu davranış sorunları, işte, toplumda onların yer almasında sıkıntı yaratıyor. Dış görünüşlerinde bir farklılık yok ve erkek çocuklarda daha fazla görülmekte.

İlk başlarda aşağı yukarı bu belirtilerle ortaya çıkıyor. Bu bilgiyi neden verdim? Son yaptığımız araştırmaya göre, toplumumuzda, kırsal kesim hariç, sadece 10 kişiden 1 kişi otizm belirtileri hakkında bir fikir sahibi ve sadece 3 kişiden 1'i otizmi duymuş. Onun için, yine, her girdiğimiz toplulukta otizmi tanıtmakta bir fayda var. Erken çocukluk döneminde ortaya çıkan bir sorun.

Nedenleri konusunda henüz bir netlik yok, çevresel faktörlerin tetiklediği düşünülen ve genetik olarak ailede taşınan bir rahatsızlık. Yani bir çocukta görülünce diğer bir çocukta görülme olasılığı yüzde 10 artıyor veya çocuğunuzun çocuğunda çıkma olasılığı da var.

Toplumumuzu ilgilendiren durumsa otizmin dünyada görülme sıklığı. Yine, nedeni, demin söylediğim üzere, hiç belli olmamakla birlikte oran çok ciddi oranda artmakta. Bu, ülkemiz için geçerli mi, değil mi diye 2006 yılında Tohum Otizm Vakfı Sağlık Bakanlığıyla beraber bir tarama programı gerçekleştirmişti ve 2006'da yüz elli de 1 oranı Türkiye'de de çıkmıştı, 5 ilde yapılmıştı bu çalışma.

Şimdi, tabii, o tarihten bu tarihe yapılan çok kıymetli bir araştırma yok. Dolayısıyla, hani, “evlerde ne kadar otizmlili var, yok” kısmını ancak nüfusa oranlayarak bakabiliyoruz. 0-18 yaş arasında 352 bin çocuk olma ihtimali var, 1 milyon 132 bin de otizmlili genç olma ihtimali var. Bu rakama itiraz edilebilir. İki önceki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı bir soru önermesine cevaben 96 bin otizm

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 26

tanısı verildiğini ifade etmişti. Ama son on beş yılda tanının verildiğini düşünenecek olursak geçmişte bu rahatsızlığın daha çok zihinsel engellilik, hatta delilikle karıştırıldığını düşünenecek olursak rakamların 96 binin çok üzerinde olduğunu düşünebiliriz.

Bizi ilgilendiren kısmı ise eğitim alan kısmı. İster 96 bin açısından bakalım ister 352 bin açısından bakalım 26 bin çocuğumuz tam zamanlı eğitime gidiyor. Evet, çok kıymetli bir destek var, son on beş yıldır verilen rehabilitasyon desteği ama her birey aslında haftada otuz saat okula gidiyor yani burada bulunan herkes minimum, on iki yıl boyunca, haftada otuz saat okula giderek bulunduğu makama gelebildi, yetişebildi, eğitim alabildi. Eğer 26 bin çocuğumuzu dışarı çıkarırsak 75 bin çocuğumuz sadece haftada iki saat dersle yetiniyorsa bunların getirdiği sorunlar oluyor. Kime? Aileye tabii, başta aileye ve daha sonra da devletimize olabilecek.

Faaliyet alanlarımız genel de bu şekilde, onları geçiyorum.

Ve otizmli çocuk ailelerinin yaşadığı sorunlar. Burada Sayın Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürünün söyledikleriyle örtüşüyor, çok ciddi bir stres, kaygı ve çaresizlik içinde oluyor aile bununla tanıştığı zaman. Çünkü eline bir plan verilmiyor. Aileye açıklandığı zaman, tanı verildiği zaman "Gelecekte seni karşılayacak olan sorunlar bunlar ve çözümleri de bunlar." şeklinde, Sağlık Bakanlığında aileye yönelik bir hizmet henüz sunulmamakta.

Terapi, eğitim, bakım ücretleri çok ciddi masraf oluyor. Yani neden masraf oluyor? Evet, devletimiz iki saati veriyor ama siz bunu otuz saate tamamlamak istediğiniz zaman çok ciddi miktarda aile bütçesini sarsan bir durum oluyor.

Sağlıkla ilgili... Ailenin sağlığını ruhsal bozukluklar ve genel strese dayalı sağlık problemleri tetikliyor ve sosyal ortamda çok ciddi manada dışlanmışlık, etiketlenme oluyor. O kadar ki bu aile tamamen kendi içine kapanıyor, akrabalarıyla dahi görüşmüyor çünkü bu tür çocuklarımız çok ciddi davranış sorunları göstermekte.

Peki nasıl destek sağlayabiliriz bu çocuklarımızı? Öncelikle, tanı alındığı anda aileye psikiyatrist ve psikologlar tarafından destek verilmeli. Otizm konusunda aile bilgilendirilmeli ve hatta belki de yaşam boyu psikolojik destek gerekiyor. Çünkü, evet, bu bir yas sürecidir fakat yaşam boyu devam eden bir yas sürecidir. Bir kaybınız olduğu zaman, insanoğlu öyle yaratılmış ki belli bir süre sonra yavaş yavaş onu unutmaya mahkûmdur ama engelli bir çocukla, hele ciddi bir engeli olan bir çocukla bunu yaşam boyu çekmektesiniz. Bu, tabii, neye dönüşüyor ailede? Anne ile baba arasında sorunların büyümesine yol açmakta. "Senden kaynaklandı, benden kaynaklandı, senin aileden geldi, benim aileden geldi..." derken, maddi sıkıntıların da gelmesiyle birlikte babanın evden ayrılması son derece fazla görülen bir sorun.

Araç desteği, eğitim hizmetlerinin yani eğitim saatlerinin artırılması çok önemli. Neden eğitim saatlerinin artırılması önemli? Eğer çocuğumuza davranışlarını kontrol altına alabilecek düzeyde eğitim verebilirsek, hiç değilse okul öncesi çağına kadar bu iki saatlik destek haftada on saate çıkabilirse, o zaman aile bütünlüğünün devam etme ihtimali çok daha fazla olacak. Aile eğitimleri seminerleri verilmesi lazım, kitapçıklar hazırlanması lazım ve ailelerin bakım hizmetlerinin karşılanması lazım. Ben bu konuda çok mutlu oldum, bazı yeni bilgilerden bahsettiniz, gündelik bakım vesaire. Bunlar şu anda hizmette değil yanılmıyorsa.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Hizmette.

Bir şey daha, bir haber daha vereyim izin vererseniz.

TOHUM OTİZM VAKFI TEMSİLCİSİ AYLİN SEZGİN – Öyleyse de aileler tarafından çok fazla bilinmiyor ve tabii, umarım ki 81 ilde, hatta büyük illerde çok çok daha fazla olur çünkü aslında, ben de bir engelli çocuk sahibi olarak şunu söyleyebilirim: Normal çocuk sahibi olmaktan farklı bir şey değil. Eğer onun yaşamıyla ilgili size alternatif bir plan sunulabilirse, "Senin ihtiyaçların şu, şu şekilde karşılanacak, şuralara gidebilirsin, şuralardan hizmet alabilirsin." konusu, net bir şekilde yol haritası aileye verilirse, bu o kadar da zor değil, sadece diğerinden farklı bir yaşam olarak çok daha çabuk kabul edilmesi mümkün olabilir.

Burada ben bir bilimsel araştırma paylaşmak istiyorum. Engelli ailelerinde yüzde 80 oranında boşanma var. Bu, 2006'da Bolman'ın yaptığı bir araştırma, 2012'de de Karpat ve Alev Gırlı Hanım bunu tekrar paylaşmışlar. Bu oran gerçekten çok yüksek ve bu araştırma eski ama belki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bu araştırmayı tekrar çalışabilirse, çok önemli bence bu bilgi.

Burada bize göre bakanlıklara düşen görevler şu şekilde, tekrar etmek istiyorum: Sağlık personelinin otizm konusunda bir bilgilendirilmesi lazım ve anne çocuk merkezlerinde çocuk doktorlarının, aile hekimlerinin erken yaşta tanıyı bir an önce koyabilmesi ve hemen yoğun eğitime göndermesi lazım. Tarama ve farkındalık çalışmaları yapılmalı. Aile destek birimleri oluşturulmalı. 0-3 yaş terapi hizmetleri evde sunulmalı.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında beklentilerimiz: Personelin otizm konusunda eğitilmesi, bakım evlerindeki personelin. Aile danışmanları ve sosyal çalışmacılar tarafından sosyal uyum sürecinde ailenin desteklenmesi. Bakım, sosyal hizmet ve yardım konularında eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmesi. Rehabilitasyon ve habilitasyon hizmetlerinin karşılanması.

Millî Eğitim Bakanlığında beklentilerimiz: Personelin otizm konusunda eğitilmesi. Okullarda farkındalık çalışmalarının yürütülmesi, fiziksel ortamların düzenlenmesi, kaynak odaların, ek odaların yapılması. Eğitsel rehberlik, danışmanlık hizmetlerinin sunulması RAM'larda ve aile eğitim programlarının oluşturulması.

Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığında beklediğimiz de korumalı iş yerlerinin kurulması, otizmli bireylere iş, meslek danışmanlarının sağlanması ve yaşam koçlarının yetiştirilmesi.

Aslında, bunların hepsi otizm eylem planında yer almıştır ancak henüz taslaftır. Umuyoruz, o eylem planı da bir an önce kabul edilir.

Alexandre Dumas der ki: "Aile bağları o kadar ağırdır ki taşımak için 2 kişi gerekir." Yani, bu çocukları tek ebeveyn bırakmak gerçekten o anne için inanılmaz bir yük olmaktadır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 27

Tohum Otizm Vakfı olarak, tüm otizm alanında çalışan dernek ve vakıflar adına, otizm eylem planının bir an önce taslaktan gerçeğe geçmesini talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Aylin Hanım.

Otizm eylem planında emeği olan bir kardeşiniz olarak, o planın özellikle Yüksek Planlamadan geçmesi konusunda benim de çok ciddi arzum var. Yüksek Planlamaya sunma aşamasında kalmıştı o eylem planı. Tabii, aradan zaman geçtiği için belki bir güncellemeye ihtiyacı olabilir sizlerin ve Genel Müdürümüzün de desteğiyle.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Ben bir bilgi verebilir miyim izniniz olursa bununla ilgili olarak.

BAŞKAN – Onun için, onu önemseydiğimi ayrıca ifade etmek istiyorum.

Buyurun Genel Müdürüm.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ –Eylem planının şu anda Bakanlığımızda son çalışması yapıldı, bitti, Kalkınma Bakanlığı tarafından da kabul edildi ve şöyle bir karar verildi: “Bu otizm eylem planını bu şekilde kabul edelim ve EKK’ya sunalım.” dediler. O şu anda sunulmak üzere Kalkınma Bakanlığına...

BAŞKAN – Mevcut hâliyle mi? Mevcut hâliyle yani o zaman hazırladığımız...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Hayır, hayır, son...

BAŞKAN – Revizyon hâliyle.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Tabii, son revizyonu yapıldıktan sonra. Ama, şöyle bir teklif geldi Kalkınma Bakanlığından: “Biz bunu bu şekilde EKK’ya sunuyoruz ama siz şunun hazırlığını yapın: Bütün engel gruplarıyla ilgili eylem planlarının hepsini birden sunun, bunu bir seferde çıkaralım ve Türkiye’de uygulayalım.” dendi bize. Onun da 2 tane eksikliği kaldı, bütün planın yani bütün engel gruplarını kapsayan. Otizm ayrı çıkacak, o EKK’ya gidiyor şu anda ama diğer bütün engel gruplarıyla ilgili eylem planlarının hepsi Kalkınma Bakanlığı tarafından da teklif edildi.

BAŞKAN – Tabii, biz oradan başlayalım ve devam edelim gibi bir şeyimiz vardı onun.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Tabii. “Peyderpey gelecek nasıl olsa, bir seferde bunu çıkaralım. Türkiye’de engellilikle ilgili uygulanacak eylem planı konusunda neler yapılması gerektiği zaten mevcut, onu verin, onu da EKK’dan çıkaralım.” dediler.

Son bir şey de şu: Korumalı iş yerlerinden bahsetti Hanımefendi. Korumalı iş yerleriyle ilgili yönetmeliğimiz çıktı bizim. Yönetmelik şu anda yayın aşamasında, her şey tamamlandı. Bundan sonra korumalı iş yeri kuracak olan iş yeri sahiplerinin engelliye ödedikleri ücretin yarısı bizim tarafımızdan karşılanacak.

BAŞKAN – Ücretin mi, SGK priminin mi?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Ücretin yarısı bizden karşılanacak. Ayrıca, kendisinin yarı olarak ödediği ücretin yarısından da vergi alınmayacak gibi bir avantaj getirdik onlara ki korumalı iş yerleri açısından.

BAŞKAN – Bu çok ciddi bir... Bunu bilmiyoruz mesela Genel Müdürüm, çok önemli bir şey bu söylediğiniz.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Evet, şu anda yayında Korumalı İş Yerleri Yönetmeliği, Başbakanlıkta, mevzuatta. Her şey bitti, bütün görüşler alındı Maliyeden, Sayıştaydan ve diğer kurumlardan.

BAŞKAN – Geçtikten sonra bunun iyi bir duyurusunu yapmak lazım yani önemli bir şey bu çünkü.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Duyurularına başladık.

Bir ikincisi şu: Konya’da mesela, en son bir tane sertifikasyonlu korumalı iş yerimiz daha açıldı, Türkiye’nin ilk sertifikasyonlu korumalı iş yeri oldu. Kendimize ait Down kafelerimiz var ama onun dışında, İzmir’de bir korumalı iş yerimiz var, bir tane Bursa’da var, bir de Konya’da var, Konya’da sertifikasyonlu bir iş yeri açıldı, ona çok sevindik yani.

Teşekkür ederim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Bir şey ekleyebilir miyim Sayın Milletvekilim, çok özür dilerim.

Tohum Vakfı’na çok teşekkür ediyorum. Kitabım “Ben ve Ailem”in arkasında bir engelli çocukla birlikte yaşama, aileye nasıl müdahale edileceğinin öyküsünü yapmıştım ama öyle farklı otistik tanıdım ki tek bir otizm tipi yok, size ukalalık yapmak adına söylemiyorum. Hâlihazırda, muhteşem bir zekâsıyla devletin çok üst kurumunda çalışan bir otistik var ve ben onları ailece tanıdım, aile danışmanlığı eğitimi verdim, terapiden de geçmişler. Hani, otizme bir engelin ötesinde bir özellikler dizisi olarak bakmak lazım. Biz Konya’da şöyle de bir şey önerdik mesela çocuklarımızla çalışırken: Bazı otistikler ezan sesinde çok kâbus yaşıyor, aile travmaya giriyor. Hani, orada bir engellimiz varsa, ona ilişkin, onların bulunduğu yerlere ilişkin de bir düzenleme yapılabilir. Bu çocuklar üniversite okuyor. Benim üniversitemde 7 tane böyle başarılı otistik var. Onun için de hani böyle çocukluk şizofrenisi diyoruz, aile ilişkilerinde onunla birlikte yaşama dediğimiz boyut gibi algılamayalım, onun ötesinde çok değerli özellikleri olan gruplar da var ama başka başka engelleri olanlar da olduğu için, sizin alanınıza girmek adına söylemiyorum, sadece o aileyle, otistik çocukla birlikte, çok özellikli çalışılması gerekiyor, her taraftan desteğe ihtiyaç var.

Korumalı iş yerleri hakikaten Down sendromlu çocuklar için ya da başka gruplar için çok önemli. Otistiklerin içinde de muhteşem gruplar var.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hocam.

TOHUM OTİZM VAKFI TEMSİLCİSİ AYLİN SEZGİN – Hocam, ben izin alabilir miyim?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 28

BAŞKAN – Çok kısa alayım lütfen.

TOHUM OTİZM VAKFI TEMSİLCİSİ AYLİN SEZGİN – Çok kısa bir cevap vermek istiyorum yanlış bir intiba bırakmamak için.

Yüzde 60'ında zihinsel engellilik beraber gelir, yüzde 30'u normal zekâdır, sadece yüzde 10'unda ileri zekâ vardır ve şu anda toplumda gizlenen... Yani, siz konuyu ters yönden açtığınız için ben de bu yönden açmak zorunda kalıyorum. Annesine cinsel saldırıda bulunan, annesini, babasını çok döven ve bazı intihar vakaları da var biliyorsunuz. Yani, otizm çocukluk şizofrenisi değildir, tamamen farklı bir alandır, çok ağır bir alandır, baştan ve ciddi bir şekilde, farklı bir şekilde temeline eğilmezse toplumun ileride çok sıkıntı yaşayacağı bir sorun hâline gelebilir. Yani, yurt dışında temelde erken çocuklukta yapılan 1 dolarlık yatırımın 16 dolar olarak devlete geri dönüşünün olduğu tespit edilmiştir, ülkemizde böyle bir çalışma yok. Bunu vurgulamak istedim sadece.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Aylin Hanım.

Sayın Tanal, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Özür dilerim, Değerli Hocam konuyu eğitime getirince hemen İshak Bey'le ilgili bir soru aklıma geldi. Görme engellilerle ilgili bizde lise ve üniversitede okuyan öğrencilerle ilgili ne kitap var ne bir şey var. Hakikaten, bu sıkıntıyla ilgili bir çalışma var mı? Lise yok mesela.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Görme engellilerle mi ilgili?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet. Ortaokul, lise yok, ilkokul var. Bu konuda ne durumda? Üniversitede hele kitap mesela hiç temin edilemiyor, o da apayrı bir sıkıntı.

Teşekkür ederim.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Üniversiteye kadar var. Yani, eğer izniniz olursa... Bizim Bakanlık müşavirlerimizden birisi görme engelli, Başkanımız da bilir, o da beraber çalıştı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bana gelenler böyle söylediği için ben onlardan aldığım bilgiyi aynen aktarıyorum. Size onları ben yönlendireyim olmazsa.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Dün itibarıyla şöyle bir şey oldu Sayın Vekilim: Dün bizim bir çalıştayımız vardı, biraz da onun yorgunluğu var üstümüzde. Yüksek Seçim Kurulu Başkanımız, Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin tamamı, siyasi partilerimizin temsilcileri, her partimizden vekillerimiz geldi. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Yüksek Seçim Kuruluyla birlikte “Engelsiz Seçim Çalıştayı” diye bir çalıştay başlattık. Yani, “Benim yanımda refakatçi gelmesin, kimse gelmesin; oy benim özgürlüğümdür, hakkımdır, kimsenin benim oyumun rengini bilmesini istemem.” gibi bir algıyla yola çıkıldı. Dolayısıyla, dün orada görme engellilerin temsilcilerinin tamamı vardı hem Türkiye Sakatlar Konfederasyonunun Başkanı Yusuf Çelebi hem Türkiye Engelliler Konfederasyonu Başkanı Turhan İçli yani Türkiye'nin bu konuda aslında idol olmuş temsilcileri ve teknolojiyle ilgilenen, görme engellilerin teknolojileriyle ilgilenen Boğaziçi Derneği gibi ya da GETEM gibi filan böyle teknoloji üretme merkezlerinin başında olan insanlar da dâhil olmak üzere. O kadar çok gelişkin şeyler olmuş ki yani böyle kabartma kitap veya şeye artık ihtiyaç duymuyorlar. Bir: Sesli kütüphaneleri var, çok ciddi manada sesli kütüphane organizasyonu var. Eğer raporunuz varsa, görme engelliyseniz, bir kodunuz var, bildirdiğiniz zaman hangi kitabı istiyorsanız onu sesli olarak dinleyebilme şansınız var. İki: Kalemleriniz var, programlanmış kalemler var şimdi, belki rastlamışsınızdır. Şöyle bir metnin üzerine koyduğunuz zaman o metni yukarıdan aşağıya size okuyor. Şöyle komik bir duruma düştük, birisi bir istekte bulunmuş: Denizli Görme Engelliler Okulundan biri, Bakanımız oraya gittiğinde -Denizlili olduğu için- bir talepte bulunmuşlar, “Bize çivi kalem ve kabartma tablet.” demişler. demişler ki: “Ya, biz artık bunları kullanmıyoruz, bu teknoloji eskidi, siz bunu nereden biliyorsunuz.” filan gibi. Dolayısıyla, görme engellilere alınan teknolojiler gerçekten çok gelişti, bilgisayar kullanıyorlar artık, kabartmalı bilgisayarları var veya yazıcıları var, Braille alfabeli baskı yapan yazıcıları var, istedikleri her metni çıkarabiliyorlar. Bu konuda bir sıkıntı yaşamıyorlar yani kaynakları konusunda bir sıkıntı yok.

BAŞKAN – Ulaşabiliyorlar mı peki, erişimi kolay mı bu kaynakların?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Erişimi kolay yani isteyen herkes...

BAŞKAN – Mesela, her üniversitede...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – “Bütün üniversitelerde var.” diyemem, o şey olur çünkü yeni kurulan butik üniversiteler var, küçük özel üniversiteler de var. Hepsinde yok ama köklü üniversitelerimizin büyük çoğunluğu o sesli kütüphane entegrasyonuna dâhil oldu, herkes oradan faydalanabiliyor. Ciddi manada artık görme engellilerimizin böyle bir sorunu kalmadı yani kaynaklara erişimle ilgili bir sorunları yok, sadece bilgisizlikten kaynaklıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Okul var mı mesela? Lise var mı, görme engelliler lisesi? İlkokulu var mesela.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Ben katkıda bulunabilir miyim?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Tabii ki, lütfen.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Sayın Vekilim, ben on beş tatilde görme engelliler okuluna gidip karne vermişim. Lisemiz var orada, Konya'da. Artı, onlara o gün de cihaz dağıtmıştık, her türlü bilgiyi elde edebilecekleri, dinleyebilecekleri, ders yaparken kaydedebilecekleri veya başka ortamda çalışabilecekleri cihaz dağıttık. Karneleri de Braille alfabetiyle hazırlanmıştı. Aslında var, evet.

BAŞKAN – Konya'dan başka yerde var mı lise?

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Var, birçok ilimizde var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 29

Ben şöyle bir örnek daha vermek istiyorum izniniz olursa: Sayın Başkanım bilir, ben TRT kökenliyim, daha önce de KİT Komisyonlarında karşılaştık sizlerle. TRT’de başlattığım bir proje vardı, Engelsiz TRT Projesi diye. Engellilerle ilgili yani görme engellilerle ilgili yaptığımız çalışmalardan birisi şuydu: Betimleme projesi dediğimiz, hem görme hem de işitme engellilerin televizyonu rahatlıkla seyredibilmeleriyle ilgili bir çalışmaydı o ve dünyada bir ilkti, bunu samimiyetle söylüyorum. Şöyle ki dünyada ilk olmasının sebebi de şu: Görme engellilerle ilgili siz televizyon programı yaparsanız, betimleme dediğimiz yani eskilerin tasvir dedikleri, görmediğiniz bir sahneyi birilerinin size anlatmasıdır o arka sesle. Biz görüyoruz, gördüğümüz için o sahneyi kimse bize anlatmıyor ama yeniden onlar için senaryo yazılması demektir o, o görüneni uygun bir dille çevirmektir. Onu “Başkanının televizyon keyfini bozmayalım.” diye yeni bir kulaklık türü, Vestel’den, özellikle çalışarak geliştirdik. Şimdi, görme engelliler kulaklığı kulağına taktığı zaman, ailesinin yanında, alt yazı seçeneğini seçer gibi betimleme seçeneğini seçerse, o betimleme sesini sadece kendisinin duyabileceği şekilde film seyrediyor. Dünyadaki ilklerden biri de şuydu: Görüntü üzerine görüntü bindirmek her zaman zordur, onu da Cisco firmasıyla çalışmıştı TRT.

İşaret diliyle ilgili yani işitme engellilerle ilgili 2 tür yayın mecburiyeti var: Birisi işaret dili, bir diğeri alt yazı. Alt yazının sebebi şudur: Bütün işitme engelliler çoğunlukla okuma yazma bilmiyor, bilmeyen büyük bir grup var, onlar işaret diliyle ama okuma yazma bilenler için de alt yazıyla filan bu hizmeti verelim diye. Malumunuzdur, yayınlarda görmüşsünüzdür, engellilerle ilgili, işaret diliyle ilgili yayın yapıldığında ekranın sağ alt köşesinde bir tane işaret dili tercümanı mutlaka görürsünüz. “O işaret dili tercümanının sürekli orada kalması görüntü tekniği açısından kirlilik yaratır.” diye bir iddia vardır televizyonculukta. Bunu da diğerleri gibi, alt yazı gibi alta gömelim diye bir çalışma yaptık ve onu yaptık. Bu, dünyada bir ilkti. Her yerde işaret dili tercümanı görünmesin, hangi evde seçiliyorsa, ihtiyacı olan hangi evdeyse, seçildiği zaman orada çıkabilin diye böyle bir çalışmaydı.

Dolayısıyla, teknoloji o kadar çok ilerledi ki görme engellilerle ilgili, aslında bu bizim eksikliğimiz, onları bu konuda daha üst düzeyde bilgilendirmek gerekir. Bu sizin sorunuz için teşekkür ediyorum. Bu öyle bir ihtiyacı gündeme getirdi, bende öyle bir çağrışım yaptı.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Genel Müdür, sağ olun.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, Genel Kurula az bir zaman kaldı, onun için soru-cevap kısmında biraz daha dikkatli gidelim istiyorum.

Şimdi, Sivil Memurlar Sendikası, SİME-SEN Engelli Komisyonu Başkanı Sayın Ayşe Sarı aramızda.

Ayşe Hanım, buyurunuz.

Süreniz on dakika.

5.- SİME-SEN Engelliler Komisyonu Başkanı Ayşe Sarı’nın, aile içindeki engelli bireylerin bakım hizmetleri, aile bütünlüğünü sürdürmede karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın vekillerim, değerli konuklar, sayın hocalarım; TSK’da devlet memuru olarak çalışıyorum, Engelliler Komisyonu Başkanımı Sivil Memurlar Sendikasının, aynı zamanda GATA Engelli Danışma Birimini bir kurum bazında TSK’da açtıran kişiyim, hem açtırdım hem çalışıyorum. On dört yıldır engelli hakları konusunda hak savunuculuğu yapmaktayım ve 25 yaşında bir kızım var bedensel engelli, cam kemik hastalığına bağlı olarak. Tek ebeveynli olarak yaşamımızı devam ettiriyoruz yirmi üç yıldır. Bu nedenle, bu toplantı benim için oldukça önemli.

Raporumu genel anlamda sunacağım Sayın Başkanım, onun için çok özet hâlde, diğer arkadaşlara da söz vermek açısından.

Bir toplumda aileler güçlü ise, güvenilir ortamda işlevlerini yerine getirebiliyorlarsa, bu aileler sağlıklı bir şekilde bütünlüklerini koruyabilir ve sağlıklı ailelerle toplumun devamlılığı sağlanabilir. Sağlıklı, güçlü aileler demek, sağlıklı toplum, sağlıklı devlet demektir. Bu nedenle, ailenin korunması adına geliştirilecek sosyal politikalarda hiçbir fedakârlıktan kaçınılmaması gerektiğini düşünüyorum.

Engelli bireylerin evliliklerine baktığımız zaman, öncelikle toplumumuzda sağlıklı kişilerin sağlıklı kişilerle evlilik yapması hep planlanır, düşünülür, kabul edilir. Sağlıklı bir bireyin engelli ya da kronik hastalığa, süreli hastalığa sahip bir kişiyle evlilik yapması öncelikle kendi ailelerinde tepki bulur. “Nasıl olur da benim kızım sakat -sakat diyorlar çünkü toplumda- bir adamla evlenir?” ya da “Nasıl olur da benim oğlum sakat bir gelin bulur? Neslin devamı ne olacak?” diye sorgulanmaya başlar. Önce aileden alınan bu tepkiler yakın aile çevresi, yakın çevreyle birlikte devam eder ve bu insanlar isteyerek yaptıkları bu evlilikleri devam ettirmekte oldukça zorlanırlar ve üzerlerindeki baskıyı da her zaman hissederler, sağlıklı bir çocuğa sahip olup evliliklerini devam ettirebilseler bile.

Bunun yanında, her iki eşin engelli olduğu durumlar vardır ki bu, toplumda mucize olarak da karşılanır, alkışlanır; aman Allah’ım, nasıldır, işte iki engelli birey evlenmiştir, olağanüstü bir durummuş gibi algılanır. Normalize etmekte çok sorun yaşıyoruz engelliliği en başta, bunu kabul etmemiz lazım.

Sağlıklı insanlar evlenirler, karı-koca olurlar, çocuk sahibi olurlar ve ilerleyen dönemlerde -Klasik bir söz vardır ya: “Her insan engelli adaydır.” Bizi nereye götürdüğünü hiç anlayamadığım da bir cümledir bu aslında- eşlerden biri engelli hâle gelebilir. Burada engelli eş kendini yetersiz görecektir. Aile tarafından yine neslin devamı fena hâlde sorgulanacaktır, bu çok çok önemli ve bu türlü baskılarla birlikte ailenin bütünlüğü daima risk altında olacaktır.

Gelelim engelli çocuğa sahip olma konusuna. Az önce de belirttiğim gibi, kızım iki buçuk yaşındayken biz ayrıldık. Ben günde yaklaşık 30 aileyle görüşme yapıyorum, engelli çocuk ailesiyle. Bunlardan, nereden baksanız, en az günde bir tanesi şu sözle geliyor bana ve çok yakından bildiğim bir cümle: “Eşim ‘Hayatımı yaşamak istiyorum.’ dedi ve gitti.” İnanın, her duyduğumda sanki o an

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 30

yeniden duyuyormuşum gibi içime acı bir şekilde ok saplanıyor. Hayatını yaşamak her insanın hakkıdır, annenin de hakkıdır, babanın da hakkıdır, o çocuğun da hakkıdır ama tek ebeveynli kaldığınız zaman bütün sorumluluk omuzlarınızın üzerine çöker.

Engelli çocuğa sahip olan aileler her aşamayı yaşamak zorundadırlar; inkârı da yaşayacaklar, reddi de, isyanı da. Bu, Yaradan'a isyan bile olacaktır yeri geldiği zaman doğruyu bulana kadar, kabul edene kadar. Depresyona girerler, pazarlığa girerler, kendi kendilerini suçlarlar, zaten aile de yeterli kadar suçlamaya başlamıştır, yakın aile çevresi.

Bir de burada şu unutulmamalı: Her iki ebeveyn de mutlaka yıpranıyor, mutlaka bu aşamalardan geçiyor ama annenin yıpranmışlığı çok daha farklıdır çünkü çocuğa yirmi dört saat esasıyla bakmak zorunda olan kişi bir kere annedir. Eğer çalışıyor ve bir meslek sahibi olmuşsa işini ilk bırakacak kişi annedir. Okumuştur, meslek sahibi olmuştur, kariyerini yapıyordur ya da yapmıştır, bitirmiştir ama düşünün, ağır bir bedensel engelle, ağır bir serebral palsiye, ağır bir otizme sahip bir çocuğunuz varsa, bunların üzerine soğuk bir su içeceksiniz o andan itibaren. İşte, bu yükünün altında ezilen anne hem anneliğine devam edecek hem eşine karşı kadınlık görevine devam edecek, başka çocuk varsa onun anneliğine devam edecek, bütün bunları yaparken güçlü olmaya çalışacak, hayata duruşunu kontrol etmeye çalışacak -az önce İshak Başkanımın da belirttiği gibi- tüm bu aşamaları geçirecek ve bu süreçlerde ailenin işlevselliğinin devamının tek sorumlusu olarakmış gibi görülecek anne. Bunlardan, görevlerinden bir veya birkaçını ihmal ettiğinde -ki ihmal edecek- aile birliği de çatırdamaya başlayacak. Tabii ki bu durumların yaşanmadığı, babanın bire bir bakıma, sorumluluğa katıldığı, eşit derecede sorumluluk alabildiği, yakın akrabaların, özellikle anneanne, babaanne, dedelerin sürece dâhil olduğu aileler vardır ama buradaki, bugünkü bu toplantıdaki konumuz bu iyilik durumlarının olmadığı ailelerdir, bunu vurgulamak lazım.

Ailede yaşamın her anı stres doğurmaktadır ve her stres, yaşanan o depresyon düzeyini de artıracaktır. Bununla birlikte, etrafta yaşadığımız sorunlar da bizim en çok stres düzeyimizi artıran şeylerdir. Ne gibi? Çünkü, hastalık teşhisi, engellilik teşhisi konulduğu andan itibaren bir ayağımız hastanede olur, bir ayağımız eğitim merkezinde olur, bir ayağımız hacı hocada olur -bunu çok net söylüyorum, hâlen de gidenler var- bioenerjide olur, orada olur, burada olur; bütün enerjimizi belki de olmadık yerlere harcıyoruz, bu da ayrı bir mesele. Bütün bunları yaparken engelliliğe bağlı harcamalarımız artmaya başlamıştır, bunları göz önünde bulundurmak lazım, ekonomik sorunlar çok önemlidir, sosyoekonomik sorunlarımız çok önemlidir, görmezden gelinmemesi gerekir. Bütün bunları yaşarken aile birliği çatırdamaya başlar, sallanmaya başlar, etraftan gelen suçlamalar hepimizi yormaya başlar; bunları özellikle vurgulamak istiyorum, aile bütünlüğünü korumakta çok zorlanıyoruz çünkü. Ve bu aşamada duyduğumuz cümleler vardır doktordan, etrafımızdan "Yapılacak bir şey kalmadı." Bu cümleyi duyan insanlar yalnızlaşırlar, kendilerini yetersiz hissederler. İşte bu aşamada devletimizin devreye girmesi gerekir ki ben bugün İshak Bey'in verdiği müjdelere, açıkçası, bizim gibi ortak noktada düşünüyor olmasından oldukça etkilendim ve buradan, bu toplantıdan gidince ailelerime bu müjdeli haberleri vereceğim. Aynı şekilde düşünen bir Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürümüz var. Bize yalnız olmadığımızı hissettirecek, destekleyecekler, bakımevleri olarak destekleyecekler, eğitim ve bilgi verme aşamasında seminerler olarak bizleri destekleyecekler ve bunları duymak bizler için çok çok önemli.

Burada çözüm önerilerini hemen çok kısa geçmek istiyorum. Bakımeviyle ilgili olanları, aile danışmanlığıyla yapılması gerekenleri atıyorum çünkü zaten yapılacağına inanıyorum artık. Burada vurgulamak istediğim genetik hastalıklar boyutu. Engelliliğinin çoğunun sebebi genetik hastalıklardır, teşhisi konulmamış nadir hastalıklardır ve buradan hepinizin dikkatini aslında 29 Şubat Nadir Hastalıklar Günü'ne de çekmek istiyorum. Nadir hastalıkların herhangi birinden çocuğunuz olduysa eğer, 2'nci bir çocuğu düşünme şansınız çok zor. Belki de aile bütünlüğünü devam ettirebilecek sağlıklı bir çocuğa sahip olma isteğiniz de olabilir ama o kadar pahalıdır ki genetik ayırıştırma yöntemiyle tüp bebek sahibi olmanın maliyeti şu an 20 bin lira civarındadır ve eğer başarılı olmazsa, oradan buradan biriktirdiğiniz bu 20 bin lirayı çöpe atmış olursunuz. Sağlıklı nesiller yetiştirmek hedefimizse eğer, burada mutlaka bu ödeneğin bir şekilde devlet tarafından -ya da bir kısmının- ödenebilmesi düşünülebilir aslında çünkü aileler ha bire genetik danışmanlık almadan bilinçsizce de olsa hamile kalmaktalar, 2'nci, 3'üncü, 4'üncü çocuklarını genetik hastalıklı olarak dünyaya getirmekteler ve bunun devlete maliyetini bir yandan düşünmemiz gerekir.

Şurada şunu da ifade etmek istiyorum: Yıllar önce 4 zihinsel engelli çocuğu olan anneye bir kurum tarafından yılın annesi ödülü verildi. Aslında, burada sorgulamamız gerekiyor kendimizi. Neden 4 çocuk zihinsel engelli olarak dünyaya gelebiliyor? Doğumların kayıtları tutuluyor, bu çocukların gelişimleri takip ediliyor, aile hekimliği sistemimiz var en ücra köşelere kadar, burada sorgulamamız lazım. Aile neslin devamı için, sağlıklı bir çocuk için, evet, çocuk istemiştir, anne de bunda zorlanmıştır, kabul etmiştir. Burada ebeveynler suçlu, aile büyükleri suçlu, bunu takip etmekte sıkıntısı olan, kayıt altına almakta olan ve genetik danışmanlık vermeyen sistem suçlu, aslında hepimiz suçluyuz. O ödülü veriyoruz, yılın annesi seçiyoruz ama lütfen, bu konuda biraz daha dikkatli olmak lazım diye düşünüyorum ve genetik ayırıştırma test yönteminin SGK ödemesine geçmesinin çok önemli olduğunu vurgulamak istiyorum ben burada.

Bununla birlikte -evet, bu çok güzel bir haber- her engelli bireyin, zihinsel engelli olanların yani istihdamı güç olanların korumalı iş yerlerinde istihdam edileceğini öğreniyoruz ve bunlar için yasa ve yönetmelikler vardı, artık çalışmalar da başladı. Evet ama istihdam edilene kadar, zihinsel engelli çocukların lütfen sosyal güvenlik hakları korunsun istiyorum. Başkanım, bu çok önemli bir konu. Birçok aile şu an o kadar çok zor durumda ki. Sebep şu: 18 yaşını dolduran zihinsel engelli çocuklar IQ seviyesi puanı 50 ve altında ise SGK tarafından malul kabul ediliyorlar, 55 ise malul kabul edilmiyor, "Çalışabilir durumdasınız." deniyor ve bu çocuklar anne babasının üzerinden düşürüldükten sonra ne yazık ki yetim aylığı alma haklarını da kaybediyorlar ve dolayısıyla aileler korkunç zor durumda ve bunların içinde tek ebeveynli aileler de var, prim ödemek zorunda kalıyorlar. Bu çok önemli bir konu. Burada, Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliği'nde -Sayın Başkanım, hep hatırlatıyorum ben bunu- sınır zekâyâ çekilebilir, 70 puana

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 31

çekilebilir. Yani, engel oranına bakılmıyor çünkü, ağır ya da hafif engelli olduğuna bakılmıyor -SGK'yla görüşmelerimde- direkt IQ seviyesine bakıyorlar. Lütfen, sınır zekâya çekilmesi için elimizden geleni yapalım. Evet, korumalı iş yerleri açıldığında da zaten istihdam edeceğiz biz bu çocukları, ömür boyu bu şekilde devam etmeyecekler. Bu çok çok önemli.

Az önce, yine, aile rehberlik programlarına ya da aile danışmanlığı -adını her ne koyarsanız koyun- burada önemli olan amaçlarımızda, hedeflerimizde... Aileler çünkü çok panik oluyorlar o ilk teşhisi aldıklarında. Dağılmak üzere olduklarında engelliliğin ne olduğunu onlara anlatabilmeliyiz. Neden böyle bir çocuğa sahip olduğunu sorgulamak yerine onun engelliliğinin kabulünün sağlanmasının yapılması gerekir ve her ailenin eğitim düzeyine, kültürüne göre bu programlar yapılabilir.

Aileyi güçlendirmek... Evet, güçlü ailenin tanımını sayın hocamdan da çok net aldık. Bir sorunla karşılaştığında bir araya gelebilen, sorunlarını ortak çözebilen aileler çok önemlidir. Güçlü aileler yapılandırabiliriz, onların ortak sorunlarına ortak çözümler bulabilmek için güçlendirebiliriz. Aslında, her sorunu yaşayan kendi çözümünü de biliyor. Bundan hareketle onları konuşturmalıyız. Yapılacak bu tür toplantılarda olsun, sosyal politikaların geliştirilmesinde olsun söz sahibi olalım. Bir STK olarak bugün aranızdayız, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Toparlayabilerseniz sevineceğim Ayşe Hanım.

SİME-SEN SENDİKASI ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI - Medyadaki engelliliğe yönelik özellikle TRT'nin veya diğer kanalların... Dizilerde aileler yozlaştırılmış durumda. Engellilik hep bakıma muhtaçmış gibi, yardıma muhtaçmış gibi yetersizlikleri ön planda tutularak verilmekte. Bunlar çok önemli. Bunların üzerinde durularak, daha farkındalık yaratıcı, eğitici, aileleri güçlendiren diziler de konulabilir mesela. Kadına şiddeti sürekli vurgulayan diziler var ekranlarda -bu çok çok önemli- bunlar vurgulanabilir.

Muhtaçlık tespitinde dikkatli olalım. Evde bakım maaşlarında şöyle bir konu var, çok görüyorum ailelerle görüşmelerimde: Gelir kriterini tutturmak için boşanan ailelerimiz var. Evet, evde bakım maaşını alıyorlar ama baba bir daha ortada gözüküyor. Tek ebeveynli aile pozisyonuna düşüyorlar. Ve bu arada şunu da vurgulamak istiyorum. Bakım elemanlarının yaygınlaştırılması gerekir. Evde bakımla ilgili olarak, tamam, eğitim vereceksiniz ama gelir tespitinde, gelir seviyesinin 5-10 lira üstünde olan evde bakım maaşı bağlanmıyor ne yazık ki. Bu ailelerin durumları ne olacak? Bu ailelerin de bakım elemanı yoluyla evinde bakımları sağlanabilmesi engelli çocuklarının. Ve lütfen gelir kriterini, hakikaten, artık bu gelir testini tekrar tekrar gözden geçirmemiz lazım.

Son bir konuya değineceğim. SGK'yla yaptığım görüşmelerde bir türlü çözüm bulamıyorum Sayın Başkan. Tek ebeveynli ailelerde anne artık eşinden yararlanamıyor biliyorsunuz, belki babasının sosyal güvencesi varsa ona geri dönüş yapıyor fakat çocukları düşündüğümüz zaman, çocuk babanın üzerinden devam edebiliyor. Çocuğun aylık hasta alt bezinden tutun tekerlekli sandalyesine, işleme cihazına, ortezine, protezine kadar tüm bu tıbbi malzemelerin alımını anne yapar. Anne faturayı öder, SGK'ya faturayı teslim eder, SGK bütün bunların ödemelerini babanın üzerine yapar ama baba ortada yoktur. O para geri dönmez ve bu nedenle anne o paranın geri dönmeyeceğini bildiği için de sürekli, yardımlarla, oradan buradan toplayarak bir şekilde bu ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olanlar var. Ve evinde solunum cihazına...

BAŞKAN – Bu aslında basit bir mevzuat düzenlemesiyle olması lazım.

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI - Çok basit. Hep böyle söylüyorlar Başkanım, Sosyal Güvenlik Kurumu hep böyle söylüyor. “Ne olur, evet, küçük bir düzenleme.” diyorum çünkü velayet annede.

BAŞKAN – Fatura da annenin üzerine olsa...

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI - Fatura da annenin üzerinde, çocuğun...

BAŞKAN – Peki, ilgili yönetmelikte ilgili bir yer var mı buna engel olan?

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI - Hayır, ne yazık ki...

BAŞKAN – Varsa onu kaldırmamız lazım gerekiyor. Öyle bir öneriniz var mı?

SGK'da babanın üzerinde olduğu için mi babaya geri ödeniyor?

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI – Evet.

BAŞKAN – Biliyorum, onu anladım. Orada “Falanca mevzuatın şurasını şöyle değiştiririm.” diye öneriniz varsa hemen oradan pratik başlayabiliriz.

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI – Yani, yasal bir düzenleme olmadan da bir genelgeyle düzenleyebileceklerini söyledi Sosyal Güvenlik Kurumu.

BAŞKAN – Bunu duymak istiyorum, tamam.

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI - Evet. Çünkü, kendileri genelgelelerini yayınlatabiliyorlar iç yazışmalarıyla.

BAŞKAN – Tamam.

SİME-SEN ENGELLİLER KOMİSYONU BAŞKANI AYŞE SARI - Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Sorunuz varsa cevaplayabilirim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Ayşe Hanım, sağ olunuz.

Mahmut Bey, söz vereceğim size ama ne olur, iki konuğum daha var dinleyeceğim ve şeye geldik. İsterseniz onları da dinleyelim ondan sonra vakit kalırsa söz vereyim size.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tamam.

BAŞKAN – Evet, diğer konularımıza hemen geçiyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016 Saat : Kayıt: Araştırma Stenograf : Uzman : Sayfa: 32

Sinem Hanım burada, Serebral Palsili Çocuklar Derneği adına kendisi burada Yönetim Kurulu Başkanı.

Sinem Hanım, şöyle bir durum var: Özür diliyorum, bizden de kaynaklandı, yoğun bir gün oldu ama bizim ikide Genel Kurulda olmamız gerekiyor. Şu an saat ikiye yirmi var ve sizden sonra Sevim Sevgi Hanım'ı da dinleyeceğiz. Onun için, zamanı kullanırsanız, bizim ikiye beş kala buradan ayrılmamız gerekiyor.

SERÇEV YÖNETİM KURULU BAŞKANI E.SİNEM ERSOY – Tamam.

BAŞKAN – Daha uzun süre vermek isterdim ama zaman planlamamız bu şekilde yetiştii.

Buyurun.

SERÇEV YÖNETİM KURULU BAŞKANI E.SİNEM ERSOY – Ben, aslında, sunum dosyası da hazırlamıştım, isterseniz dağıtabilirsek onları daha hızlı geçebilirim.

BAŞKAN – Onları dağıtım. Siz hızlı şekilde temel noktalara değinirsiniz.

SERÇEV YÖNETİM KURULU BAŞKANI E.SİNEM ERSOY – Tamam Başkanım.

BAŞKAN - Tekrar edilen şeyleri, işte, ailelerin durumları vesaire genelde tekrar edildi. Siz, serebral palsi özelinde değinirsiniz çok sevineceğim.

SERÇEV YÖNETİM KURULU BAŞKANI E.SİNEM ERSOY – Tamam.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum anlayışınıza, sağ olun.

6.- SERÇEV Yönetim Kurulu Başkanı E. Sinem Ersoy'un, beyin felçli çocuk ailelerinin yaşadığı sorunlar hakkında sunumu

SERÇEV YÖNETİM KURULU BAŞKANI E.SİNEM ERSOY – Ben sizlere teşekkür ediyorum.

Benim de bu alanda mücadele etme nedenim kendi çocuklarımla serebral palsi olması. Üçüz çocuklarımla var. Erken doğdukları için beyne oksijen gitmemesinden kaynaklı vücut kontrol yetersizliğine sahipler. Zaten, serebral palsi de doğum öncesi, doğum anı veya sonrasında oksijen gitmemesinden kaynaklı vücut kontrol yetersizliği. Türkiye'nin ilk uzay mühendisi serebral palsili bir arkadaşımız. Çok ağır durumda olan, gerçekten ağır nitelendirdiğimiz engelli grubundaki bir arkadaşımız da serebral palsili. Yani, çoklu engel grubu. Biz bu çocukların haklarını savunmak için 19 Aralık 2002'de Ankara'da kurulmuş bir derneğiz. Vizyonumuz onların çatısı olmak; eğitimlerinde, sosyal hayatta, istihdamda, her alanda aynı, akranlarıyla eşit şartlarda yaşamlarını sağlamak. Zaten, Türkiye'deki nüfus oranını biliyoruz, dünyada bugüne kadar olmuş şeyleri biliyoruz, 2005 yılından beri ülkemizde olan kanunlardaki fırsat eşitliklerini biliyoruz. Ben hızlı hızlı geçiyorum çünkü herkese sunum dosyası dağıtıldı. Benim esas değinmek istediğim konulardan biri, bugün bizi çağırma nedeniniz, engelli ailelerinin boşanma oranlarını verilerle sunmak.

BAŞKAN – Sadece boşanma değil, engelli olması o ailenin bütünlüğü açısından ne tür sıkıntılar oluşturuyor, devlet buna ne tür mekanizmalar getirebilir? Yani, sadece boşanma perspektifinden bakmıyoruz.

SERÇEV YÖNETİM KURULU BAŞKANI E.SİNEM ERSOY – Yani, arkadaşlarım öbür alanları geçtiği için ben bu alana değinmek istiyorum.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum.

SERÇEV YÖNETİM KURULU BAŞKANI E.SİNEM ERSOY – Bizim şu anda 1.236 üyemiz var ve onların üzerinde araştırma yaptığımızda, özellikle engelli aile bireylerinin boşanma sebeplerinde hep baba suçlanır. İşte, babanın "Erkek adamın engelli çocuğu olur mu?" sözleriyle çağ dışı kalmış düşünce sistemiyle sistemin dışında kalması. Fakat, burada, anneye bakıldığı zaman annenin de bu durumda çocuğu çok koruma altına alması ve bu alanda çocuğa aşırı sahiplenmeyle babayı bir tarafa itmesi görülüyor. Bunların dışında, maddi yetersizlikler, engelli çocuğu olan ailelerin psikolojik travması, anne ve babanın birbirini suçlaması gibi nedenler boşanmaya en büyük etkenlerden biri olarak gözükmüyor. Burada birkaç aileden örnekler sunduk sizlere. Yani, neden boşanıyorlar, boşanma sonrası durum nedir, ailelerin boşandıktan sonra özellikle tek başına kalmış ailelerin beklentilerini tek tek size hazırladık. Zaten dağıttığımız sunumlarda da var. Genel olarak baktığımızda, hep babanın kabul etmemesi olarak görülüyor ama içine girdiğiniz zaman daha birçok etken var. Beklenti olarak, zaten, kader arkadaşlarımız da birçok çözümcül sonuçlar söylediler. Ortak kaygılarımız, özellikle ailelerin, annelerin tek başına kaldıktan sonra "Ben öldükten sonra çocuğuma ne olacak?" sorusu. Bu, şu andaki tüm engelli ailelerinin ortak sorunu. Bununla ilgili birçok projeler yapılıyor birçok sivil toplum kuruluşu ve devlet iş birliğinde.

Engelli ailelerinin aile bütünlüğünün korunması için kız çocuklarının okullarına tam destekle, annelerin bilinçlendirilmesiyle çözüm becerilerinin geliştiğini ve böylece bu yaşanan travmatik sonucu daha rahat atlatacaklarını düşünüyoruz. Özellikle, bu, aile danışmanı hizmeti yani psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarıyla, aile hekimliği gibi tüm sağlık ocaklarında aile danışmanı önerimiz var.

Bunun haricinde, engelli ailelerinin boşanma talebinde ek süre verilmesi. Ara buluculuk demin konuşuldu, ara buluculukla ilgili... Yani, gerçekten, engelli anne ve babasının boşanmadan önce muhakkak onlara psikolojik ve sosyal anlamda destek verilmeli, bir süre tanınmalı. Daha ayrımcı bir yaklaşımla engelli ailelerine sahip çıkılmalı bu alanda.

Bizim en önem verdiğimiz şey erken tanı, erken tedavi. O yüzden de hastanelerde engelli ailesi danışma birimleri, bu danışma birimlerinde... Mesela, Amerika'da -Amerika'yı da baştan yaratmaya gerek yok- engelli bir çocuk, riskli bir bebek doğar doğmaz hemen bir psikolog veya sosyolog önderliğinde aileye anlatılıyor. Hani, engelliliğin anne babanın suçu olmadığı, bunun toplumda onların ayrı bir konumda konumlandırılmayacağını anlatan bir sistemle aile hemen çocuklarıyla ilgili bilgilendiriliyor ve ailenin hayata katılmaları... Çünkü, anne baba -engelli çocukta çok büyük bir etken, sırf annenin üstüne kalmaması, babanın da üstüne kalmaması gerekiyor- beraber olduğu zaman, o engelli birey veya engelli çocuk ayaklarının üstünde duran sağlam bireyler olarak yetiştiriliyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 33

Bu konuda çok konuşuldu, biz de aynı şekilde engelli ailelerine verilen maddi desteklere ek düzenlemeler getirilerek... Aynı, Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı gibi, bireysel eğitim programları vardır. Biz de diyoruz ki her bireye kendi engel durumuna göre bir ek destek verilmesi. Mesela, serebral palside elini kullanamayan, gözünü kullanamayan yani birçok engeli barındıran çocuklarımız var ve sadece bir tekerlekli sandalye değil, banyo aparatına kadar her şey o çocuk için özel dizayn edilmeli. Çok zeki oluyorlar, her şeyi onlara teknolojiyle sunduğunuz anda çok fazla ileriye gidiyorlar ama birtakım kriterler yüzünden bu çocuklar, maalesef, çoğu araştırmamızda, hep evin bir köşesinde mağdur edilen çocuklar olarak görülüyor. Birkaç tane böyle örnekle ve destekle bu çocukların hayata kazandırılacağı, önerilerimizden biri.

Engelli çocuk sahibi Genel Müdürümüz gerçekten hepimizi çok mutlu etti. Yani, Ayşe Hanım'ın da söylediği gibi, aynı dili konuşmak çok güzel. Bizim de önerimiz destek evleriydi ve farklı olarak, yarı zamanlı bakım evleri. Bunlar bizim için çok önemli. Çünkü, denildiği gibi, ailelerimiz bazen kanser olabiliyor, değişik rahatsızlıklar yaşayabiliyor ama çocuklarını bırakacak yerleri olmadığı için maalesef bu tedavi sisteminden çok fazla kayıplarımız var. İntihar durumlarımız bile hepimizin olduğu gibi bizde de söz konusu.

Gelecek kaygısının son bulması için bizim, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına sunduğumuz bir bireysel engellilik fonu var. Bu fonla "Ben öldükten sonra çocuğuma ne olacak?" sorusunun cevabını bulabileceğimizi düşünüyoruz. Hiçbir gelir ayrımı yapılmadan herkesin eşit koşullarda yararlanabileceği bir fon olacak bu. Çocuk doğduğu anda, tanısı konulduğu anda bu fonla beraber gelecekteki... Yani, birazcık, Almanya'daki sosyal hizmet modeli ele alınarak çalışılmış bir durum.

Beni dinlediğiniz için -hızlandırılmış bir şekilde- çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Sinem Hanım.

Evet, çok hızlı bir şekilde, hemen Sayın Sevim Hanımı dinleyelim.

Buyurun.

7.- *İşitme Engelliler ve Aileleri Derneği Genel Sekreteri Sevim Sevgi Yüksel'in, işitme engelliler ve ailelerinin yaşadığı sorunlar hakkında sunumu*

İŞİTME ENGELLİLER VE AİLELERİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ SEVİM SEVGİ YÜKSEL – Herkese merhabalar.

Burada aynı söylemleri tekrarlamayacağım. İşitme Engelliler ve Aileleri Derneği adına İstanbul'dan katılıyorum. 2004 yılında kurulan... İşitme engellilere ve aile bireylerine sosyal hak, eğitim, istihdam, aklınıza gelebilecek her türlü desteği vermeye gayret gösteriyoruz. Başta, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürümüzün de ifade ettikleri ve tespit ettikleri sorunlarla diğer engelli sivil toplum kuruluşlarından katılan arkadaşlarımızın hem sorun tespitleri hem önerileriyle ortaklaşa ve aynı tespitlerimiz olduğu için ben tekrar bunları söylemek istemiyorum, bu zaman kaybı olacaktır fakat sadece işitme engellilerle ilgili biraz farklı değinmek istediğimi bir iki nokta var.

BAŞKAN – İşitme engellilerin spesifik konuları var, evet.

İŞİTME ENGELLİLER VE AİLELERİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ SEVİM SEVGİ YÜKSEL – Toplum işitme engellilerimizi ne yazık ki eksik tanıyor. Direkt "yanlış" demiyorum ama "eksik" daha doğru olacak. Her işitme engelli, cihaz kullanıcısı demek değildir, her cihaz kullanan duyuyor demek değildir, artı, her işitme engelli işaret kullanıyor demek değildir. Aralarında keskin farklılıklar var. Bu, aynı kullandığımız gözlük numaraları gibi. Yalnız, konu itibarıyla, bugünkü geldiğimiz Araştırma Komisyonunda baktığımız zaman, kendi üye ailelerimizdeki tespitlerimizde aile sıkıntıları veya güçlendirilmiş aile modelini daha üst tutabiliyoruz için yapmış olduğumuz araştırmada, bizim için de en büyük sorun, özellikle babalar -tamamen annelerin üzerinde bütün yük- tamamen misafir sanatçı. Hatta, o kadar ileri bir derece ki, evinde işitme engelli işaret dili kullanan çocukla iletişim kurup ne dediğini, ne istediğini anlamayacak derecede çok uzak. Şimdi, biz burada bir sürü tespitlerde bulduk fakat bunların hep "Şu yapılacak, bu edilecek, bu karar alındı, şu yapıldı..." Evet, yasa ve yönetmeliklerde her şeyler var, önemli olan bunların gerçek hayatta karşılıkları. Artı, bize bu hizmetleri vermesi gereken sosyal uzmanlar, psikologlar ve ilgili alanda bize hizmet etmesi gerekenlerin akademik olarak çok fazla sayılarının artık yükseltilmesi yani meslek alanları seçimlerinde artık bu farkındalıkların yaratılması. Belki kamu spotlarıyla olabilir, belki daha fazla basın-yayınla o okullara, o mesleklere tercih sıralamalarıyla öncelik getirilebilir. Artı, üniversitelerde bu anlamda bu ilgili bölümlere kontenjan açılması, bölümlerin açılması sağlanabilir.

Velhasıl, geldiğimiz noktada, söylemek istediğim diğer bir noktayı Genel Müdürümüze özellikle soracaktım ama siz izin vermediniz. İstanbul çok ayrıcalıklı. Bakın, Türkiye, evet, 81 ilden kurulmuş bir ülke fakat İstanbul'un son iki senedir ayrı bir yol, trafik, ulaşım sorunlarını ve kalabalıklılığını da hesaba kattığımız zaman... Hani, "Bir şeyi yaptık." demekle, çok küçük bir yerdeki bir şey bütün geneli kapsamıyor. Çok ayrı çalışılması, çok özel çalışılması gerekir. Belki bir Ankara 25 bin metrekarelik yüzölçümüne göre 7 milyon insandır ama tersine, İstanbul'a geldiğimizde, 5 bin metrekarelik yüzölçümüne göre 25 milyon insanın yaşadığı bir yerdir. Bunların bir yerden bir yere ulaşımı, alacağı eğitim, hastaneye gitmesi, gelmesi, artı, kendine zaman ayırması, ailesine zaman ayırması, eşine zaman ayırması... Ciddi uçurumlar, ciddi sorunlar birikmiş, devasa bir şekilde. Orası ayrı bir yumak. Ve inanın ki İstanbul'daki sivil toplum kuruluşlarıyla... Bazen diyorum ki "Keşke bizler de ya Ankara'da kurulmuş olsaydık ya da bakanlıklar İstanbul'da olmuş olsaydı." Yani, ulaşım... Evet, biz yazıyoruz, çiziyoruz, anlatıyoruz, izah ediyoruz ama bunların dönüşümü çok geç. En basit örnek, bazı şeylerde, yine Genel Müdürümüzün ifade ettiği gibi, sıralarken dedi ki: "Şu, şu, şu maddelerde çok güzel kararlar aldık, yapıyoruz." Engelinin iş yeri açması, birinci dereceden ailesinin iş yeri açması. Şifahi anlatımlarda bunlar çok güzel. "40 bin lira, 50 bin lira geri dönüşümsüz para vereceğiz, şudur, budur." Bunlar basında yer alıyor, çok güzel ama bunları uygulamaya getirdiğiniz zaman prosedürleri o kadar yorucu ki... Efendim, madem ki böyle bir fırsat varsa, bir girişimcilik gerekiyor. Girişimcilik belgesi almak

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 34

için İSMEK, KOSGEB, bir sürü yerlerden geçmeniz gerekiyor ve araştırdığınızda bu kursları bulamıyorsunuz. Yani, çoğunluk şeyler daha çok sözde kalıyor. "Yaptık", "yapacağız"lardan ziyade önemli olan bunun artık gerçekten prosedür olarak gerçek hayatta yürüyor olması gerekli. Biz bunu başarabildiğimiz zaman aile de kurtulmuş olacak, engelliye de kurtarmış olacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Tabii, ben şunu bekliyordum sizden, onu çok kısa, hemen söylemek istiyorum, alanda çalıştığım için söylüyorum, ben 1989'da başladım engellilerle çalışmaya: İşitme engelliler özellikle soyut kavramları anlamakta zorlandıkları için intihar eğilimi en yüksek grup engel grupları içinde. Böyle bir veri var elimizde ne yazık ki.

İŞİTME ENGELLİLER VE AİLELERİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ SEVİM SEVGİ YÜKSEL – Evet, doğru.

BAŞKAN – Bu anlamda eğitim konusu son derece önemli özellikle soyut kavramlarda. Bu "değerler eğitimi" dediğimiz, işte, "bağlılık", "sadakət" gibi neyse bunlar, bu eğitimleri almaları farklı bir modellemeyle olması gerekiyor.

İŞİTME ENGELLİLER VE AİLELERİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ SEVİM SEVGİ YÜKSEL – Müfredat aynı olabilir ama öğretiş şekillerinin farklı olması gerek.

BAŞKAN – İşte onu söylüyorum, kastettiğim o.

Soyut kavramları öğrenmekte çok zorlanıyorlar çünkü. Diğer tüm engel gruplarında soyut kavramları belki daha kolay öğretebiliyorsunuz ama "güven", "sadakət", "bağlılık" neyse bu anlatacağımız şeyler, bunları işitme engellilere anlatmakta çok zorlanılıyor, zor bir alan o. Onun için olması gerekiyor. Ben bunun tutanaklara özellikle geçmesini istiyorum. Bu alanda hem Millî Eğitimin hem Diyanetin özel çalışmalar yapması gerektiği kanaatindeyim.

İŞİTME ENGELLİLER VE AİLELERİ DERNEĞİ GENEL SEKRETERİ SEVİM SEVGİ YÜKSEL – Ailelere işaret dili kursları verilsin ve halk eğitimler lütfen işaret dili kurslarını çoğaltsın. Lafta çok var. "İşaret dili iki yıldır yaygınlaştırıldı, açtık, yasada..." falan diyoruz ama gerçekte insanlar ulaşamıyorlar.

BAŞKAN – Evet, katılıyorum.

Sayın Vekilim, söz vereceğim.

Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkanım, çok kısa iki konu.

Çalışma yöntemimizi naçizane eleştiri bağlamında söylüyorum, biraz sanki eksik yapıyoruz. Konular çok, farklı farklı konuları aynı gün ele alıyoruz, çok fazla zaman ayıramıyoruz. Aslında, bakın, dinledikçe sorunlar ve çözüm önerileri çıkıyor, dün de öyle oldu. Boşanma süreci, nafaka, çocuk teslimi, kadına şiddet, bunların hepsi yeri geldiğinde belki saatlerce ele almamız gereken konular. Biraz sanki gözden mi geçiresek çalışma biçimimizi diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Buna katılıyorum, bugün de aynı şeyi hissettim ben de ama süremiz çok az. Haftada iki gün dedik, eğer Komisyon üyelerimiz haftada üç gün, dört gün çalışırız derse bunu yaparız.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Çalışım Başkanım, hiç sorun değil.

BAŞKAN – İki gün dediğimiz için sıkışıyoruz, katılıyorum ona. Bugün, mesela, iki hocamızı dinleyip daha derin konuşabilirdik, engelli grubunu belki başka bir gün dinleyebilirdik. Ben de katılıyorum ama iki gün kararlaştırdık, mayısın başında bitireceğiz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Siz çalışım deyin biz çalışırız, hiç sorun değil.

BAŞKAN – Üç gün, dört gün dersiniz yaparız.

Sayın Tanal, Sayın Depboylu; genel olarak böyle bir öneri gelirse, üç gün, dört gün çalışsın komisyon dersiniz bunu bu dediğimiz şekilde planlayabiliriz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Başkanım, ikinci bir konu, şimdi basına düşen bir haberi maalesef çok üzümlere okudum. Zeytinburnu Belediyesinin düzenlemiş olduğu bir öykü festivaline özellikle de onursal başkan olarak davet edilen Rasi m Özdenören "Sedir Yaprağı" isimli hikâyesiyle... Bir tiyatral şey çocukların sunumuna şey yapılmış ve bu öyküde şöyle bir şey var: Rıdvan isimli bir çocuk, babasını berberle aldattığı için annesini silahla vuruyor. Üstelik orada kurusıkı da bir silah kullanılıyor. Bakın, biz günlerdir aile bütünlüğünü konuşuyoruz, kafa patlatıyoruz, uğraşılıyor, her yere gidiyoruz, bir sürü insanı çağırmışız sunumlar yaptırıyoruz, ne yapabiliriz diye siz de biz de, hepimiz çok iyi niyetli bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Hem Komisyon Başkanı olarak hem de iktidar partisi vekili olarak sizden ricam, bunun araştırılması. Gerçekse böyle bir şey, burada bilgi rica ediyorum bununla alakalı. Artık, hem cezalandırılması hem de takibi konusunda sizlerden bu konuda özen rica ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Şimdi bilgim oldu, değerlendireceğim.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ben de şimdi gördüm.

BAŞKAN – Hocam, basarsanız açacağım ama bizim hakikaten çıkmamız gerekiyor, yoklamamız var.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İSHAK ÇİFTÇİ – Ben konuşacaktım ama.

BAŞKAN – Yok, Hocam bizden önce el kaldırdı.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Ben çok kısa bir şey söyleyeceğim vakit şeyinden dolayı.

BAŞKAN – Ha, şöyle bir şey yapacağız: Sizi yemeğe alacağız, biz yoklamamızı verip yemeğe geleceğiz beş dakika sonra.

Tutanağa geçmesini istediklerinizi söyleyin, eğer ilave etmek istediğiniz başka bir şey varsa yemekte konuşabiliriz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 35

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL - Şimdi, gündüz bakımevleri çok güzel bir fikir ama her yerde kurmak çok zor. Şimdi, İskandinav ülkelerinde, mesela, öğrenciler, emekliler, iki saat, üç saat, beş saat, neyse, gelip engelliği alıp mümkünse dışarıya çıkarıyor, gezdiriyor, onunla ilgileniyor yani böyle bir sistem daha ekonomik olmaz mı?

BAŞKAN – Yani evinde bakım gibi?

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Mesela, sosyoloji, sosyal hizmet, psikoloji öğrencileri öncelikli; mesela, emekliler, kim istiyorsa buna da sosyal sorumluluk olarak katılabilirler.

BAŞKAN – Anladım, özel hizmet gibi.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL - Daha verimli olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Genel Müdürüm, önemli bir konu hocamın söylediği.

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL – Çünkü, bu engelli konusu hakikaten çok hassas bir konu, evet.

BAŞKAN – Tamam.

Size söz veriyorum, sizinle de bitireceğim, buyurun.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Teşekkür ederim.

Şöyle: Zaten bunu şey olsun diye yapmadık, hani böyle hemen bir yer açalım, içine birilerini koyalım filan değil. Şöyle de düşünüyoruz: Yani, açtığımız bu merkezlerde gönüllü olarak çalışmak isteyenlerin katkılarını alacağız. Çünkü onların rehabilitasyonları dâhil olmak üzere, ailelerin başa çıkamadıkları konular, neler varsa...

PROF. DR. FATMA BEYLÜ DİKEÇLİGİL - Merkeze gelmektenense...

BAŞKAN – Hayır, evine üç saatlik bakıcı, çocuk bakıcısı gibi.

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ –Gelmek zorunda değil. Merkeze gelmek isteyenleri almıyoruz, o ayrı, merkeze... Ailesinin yanında kalanlar kalır ama ihtiyaç duyan aileler var, onu söylemeye çalıştım ben.

BAŞKAN – Yo, yo, önemli bir konu ama hocamın söylediği de önemli. Yani, anne haftada yarım gün doktora gidecek, pazara gidecek, özel istihdam bürosu gibi bir mekanizmadan yarım gün eve bir yardımcı almak...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – O farklı bir uygulama.

BAŞKAN – Onu devlet...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – Çocuklarını ve engellilerini getirmek istemeyenlere biz getirin demeyeceğiz, onların hizmetini yerinde vereceğiz ama bu gönüllülük esasında olacak.

İkinci konu da şu, tutanaklara geçmesini istiyorum: İşaret diliyle ilgili bu sene ilk defa yaptığımız bir çalışma var, duymuşsunuzdur. Türk İşaret Dili Dilbilgisi Sistemi kitabı ilk defa Türkiye’de bu sene basıldı. Biz onu yaptık, bitti ve bununla ilgili eğer raporunuzda sonuç olarak bizi desteklerseniz biz çok mutlu olacağız. Bu, dünyanın şu ana kadar yapılmış en kapsamlı ve en geniş Türkçe işaret dili araştırmasıdır. 800 bin kelime kaydedildi, 200 bin tanesi deşifre edildi. 113 ayrı denek üzerinde yapıldı ki dünyadaki en kalabalık araştırma 15 denektedir. Dolayısıyla, bu kitapla ilgili, bütün üniversitelerimizde -YÖK’teki Engelli Öğrenci Komisyonu üyesiyim ben- tavsiye kararı alındı, üniversitelerde işaret dili merkezleri kurulacak. Türk Dil Kurumunda da bununla ilgili bir birim kurulmasına karar verildi ve sonrasında da bu bastırığımız Türk İşaret Dili Dilbilgisi kitabının imlası, sözlüğü ve İngilizceye ya da başka dillere çevirisiyle ilgili de bu yıl içinde çalışma yapılacaktır.

Bilgi vermek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Genel Müdür.

Kapatıyorum.

Sayın Tanal, yoklama açılıyor, yetişmemiz lazım.

Yemekte devam edeceğiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yoklamasız açılacakmış Sayın Başkan.

BAŞKAN – O da vazifemiz bizim, geçelim.

Peki, bir cümle alacağım sizden, açıyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim. Konuşma engellilerle ilgili, 112 Acil’de, 156’da bunlarla ilgili servis yok. İkincisi, yine aynı şekilde, trafik ışıklarıyla ilgili, çoğu yerde sesli sinyalizasyon yok, yangın çıkınca itfaiyeyle ilgili yok. Yani, hakikaten, bunlar büyük bir eksiklik ama tabii, uyarılar da çok fazla, teşekkür ederim. Mesela, asansörler. Kamu kurumları ve özel sektör, ruhsat verdikleri zaman asansörlerde sesli sinyalizasyon yok. Engelli gitti...

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ İŞHAK ÇİFTÇİ – “GVZ Sistemi” deniyor ona.

MAHMUT TANAL (İstanbul) –Maalesef yok. Yani, hayatla bütünleşmesi lazım. Bu engelli bireylerin erişimiyle ilgili,... Gidin, eczaneye ulaşamıyor, hastaneye ulaşamıyor. Yeni yapılan binalarda bu ertelendi -işte 2018’ e mi ertelendi- öyle bir yasa vardı, ertelendi.

Ama Sayın Sarı’ya benim bir sorum var. Sayın Sarı şunu söyledi... Burada, genetik denetim testiyle ilgili hekim reçeteye yazıyorsa Sosyal Güvenlik Kurumu bunu ödemek zorunda. Ödemiyorsa ben gönüllü olarak avukatlığınızı yapmaya hazırım. Açılan pilot davalar var. Doktor reçete yazdığı hâlde bedelini Sosyal Güvenlik Kurumu ödemediği için idare mahkemesine dava açtık, davayı kazandık. Sosyal Güvenlik Kurumu kişinin iyileşmesi için doktorun yazdığı reçeteye rağmen bu bedeli, bu ilacı temin etmek zorunda; “Efendim, bu benim listemde yoktur, ben bunun ödemesini yapmıyorum.” deme lüksüne sahip değil.

Teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile

Tarih : 25/02/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 36

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Aktarmak istiyorum. Ben milletvekili olmadan önce Nazilli Belediye Başkan Vekiliydim. Başka yerlerde aynı uygulama var mı bilmiyorum ama model evimiz vardı engellilerin yaşayabileceği. Alzheimer merkezi de var. Olumlu örnek olarak sunuyorum. Eğer inceleme şansı olur, Komisyonumuz bunu olumlu örnek olarak sunmak isterse, dikkate sunmak istedim.

PROF. DR. ALİYE MAVİLİ AKTAŞ – Efendim, bir akademisyen olarak bu kadar çalışkan milletvekillerini gördüğüm için çok heyecanlandım. Biz hocamla kendimizi bir gram anlattık. Lütfen birlikte çok çalışalım. Biricik ülkemiz var, sizlerle gurur duyuyoruz efendim.

Sağ olun.

BAŞKAN – Tamam, yemeğe geçiyoruz, toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 14.02

